

St Hanshaugen – mellom likhet, mangfold og verdier

*En kvalitativ studie av flytting, bostedsvalg og
fortellinger i et middelklasseområde i Oslo by*

Live Berntsen Eide

Masteroppgave i sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2013

© Live Berntsen Eide

År: 2013

Tittel: St Hanshaugen – mellom likhet, mangfold og verdier

Forfatter: Live Berntsen Eide

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Oslo Kopisten, Oslo

Sammendrag

Denne studien er basert på kvalitative dybdeintervjuer om flytting og bostedsvalg på St Hanshaugen. Studien søker å forstå de sosiale prosesser som leder til bosetting i eller flytting fra en 'helt vanlig' bydel i Oslo. Tidligere studier av flytting har hovedsakelig vektlagt kvantitative metoder for å undersøke flyttestrømmer, bosettingsmønstre og flyttingens innvirkning på samfunnet som helhet. I kvalitative studier har det vært vanlig å undersøke 'ekstremtilfeller' – det være seg boligsegregering, gentrifisering, hvit flukt og så videre. Jeg viser i denne oppgaven at flytting i et såkalt 'vanlig' og 'problemfritt' område kan og må forstås, gjennom å fokusere på sted som sosiologisk begrep og sted som narrativt miljø.

Ved hjelp av nitten kvalitative dybdeintervjuer med mennesker som jeg kaller 'St Hanshaugere' besvarer oppgaven to viktige dimensjoner gjennom forskningsspørsmålet; «Hvordan kan flytting i bydel St Hanshaugen forstås gjennom et fokus på stedskonstruksjon, og hvilke narrativer kan gjenfinnes når flytting er tema?». Den første dimensjonen i forskningsspørsmålet besvares gjennom informantenes beskrivelser av, og begrunnelser for, bostedsvalg. Det kommer frem i intervjuene at flyttingen kan forstås som relatert til praktiske og sosiale aspekter, og at det i alle tilfeller har vært et valg. Det er hovedsakelig hvordan stedet erfares eller konstrueres som initierer både tilflytting og ikke-flytting. Valget om å flytte fra gjør seg i de fleste tilfeller gjeldende av årsaker knyttet til størrelsen på bolig, behovet for å komme seg ut av byen eller familieøking. Den andre dimensjonen undersøkes gjennom å identifisere to hovedstrategier for narrativ praksis; distinksjonsstrategier og forhandlingsstrategier. Førstnevnte inneholder fortellingene «En bydel med mangfold», som uttrykker en distingverende smak for sosialt mangfold, og «En ujålete bydel», som handler om å distingvere seg fra en vestkantstereotypi. Forhandlingsfortellingene kaller jeg «En bydel midt i mellom», «Jeg er ikke så opptatt av et skille» og «Et hvitt nabolag». Alle tre tolkes som varierte måter å forhandle bydelens sosiale og geografiske posisjon, gjennom uttrykk for at den kan lokaliseres midt i mellom Oslo øst og vest. De fem fortellingene ses i lys av sentrale norske verdier som likhet, likeverd, åpenhet og sosial inklusjon. I oppgavens siste kapittel drøftes det hvorvidt disse fortellingene er preget av en diskursiv likhet eller om de er innlemmet i en likhetsdiskurs.

Denne tilnærmingen til flytting er valgt av to årsaker. For det første er St Hanshaugen et sted som har vært fraværende i tidligere forskning og samfunnsdebatter, og flytting her forstås ikke godt nok ved hjelp av tradisjonelle forklaringsmodeller. For det andre vil relasjonen mellom de små, individuelle fortellingene og de større, strukturelle fortellingene belyses gjennom å knytte individuelle uttrykk til et overordnet samfunnsnivå. Dette gir innsikt i hvordan narrative ressurser mobiliseres som del av en større sosial og kulturell kontekst.

Forord

Yes! Da er oppgaven ferdig. Skjønt, den blir vel aldri helt ferdig. Så ferdig som den er blitt, har jeg mange å takke for. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til dere som lot meg komme inn deres hjem og privatsfære for å bli intervjuet om stedet dere har bodd på, bor på eller skulle bo på. Uten dere hadde faktisk ikke denne oppgaven blitt noe av. Deres fortellinger har gitt meg innsikt i mer enn jeg kunne ane da jeg begynte med prosjektet. Tusen hjertelig takk. En stor takk også til Husbanken som ga meg stipend for arbeidet med masteroppgaven, det har vært avgjørende for å kunne konsentrere meg fulltid om skrivingen de siste månedene. Takk til flytteprosjektet i ledelse av Oddrun Sæter, Per Gunnar Røe og Bengt Andersen for å ha tatt meg med på prosjektet, og til de flinke medarbeiderne. Spesielt takk til Marianne og Silje som har vært åpne for alle spørsmålene mine.

Frid, min lesesalspartner og venn fra barnehagen, takk for en vill opplevelse. Det har vært en berg-og-dalbane jeg ikke kunne klart uten deg ved min side. Lesesalssosiologene er jeg også meget takknemlig for å ha blitt kjent med gjennom denne perioden – har troen på at dere blir ordentlig gode sosiologer alle sammen! Spesielt takk til Lena, som til tross for et fulltidsarbeid med fadderbarnet mitt sin kryping og hender i stikkontakter, tok deg tid til korrekturlesing. Til resten av min sosialt konstruerte familie (dere vet hvem dere er); tusen takk for at dere har minnet meg på at det finnes et liv utenfor Blinderns altfor mange vegger, heiet på meg og sett på tekst da jeg ble blind for eget arbeid. Kjære mamma, pappa, storebror og mormor – dere er enestående fantastiske, jeg hadde ikke vært her om det ikke var for dere, både bokstavelig og symbolsk talt. Støtten, praten, utfordringene og trøsten jeg har fått fra dere har spilt en hovedrolle i arbeidet med denne oppgaven, tusen takk. Erik, at du kom inn i livet mitt på dette tidspunktet har ikke akkurat vært en 'walk in the park' for deg – men takk for at du gjorde en krevende tid til også en herlig tid.

Sist, men på ingen måte minst, vil jeg spesielt rette stor takknemlighet til min veileder Sveinung Sandberg. Tusen takk for konstruktiv kritikk, raske tilbakemeldinger, spennende samtaler, faglig inspirasjon og viktige kommentarer. Selv om jeg var litt nervøs for hver gang jeg sendte et utkast til deg, kom jeg alltid tilbake fra veiledning med en utrolig følelse av glede og iver for det videre arbeidet med oppgaven.

Store takker,

Live

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	2
1.1	Innledning og presentasjon av tema	2
	Forskningsspørsmålet.....	3
1.2	Teoretiske perspektiver på sted	4
	Sted som sosiologisk begrep	6
1.3	Empiriske perspektiver på flytting	6
	Strukturelle forklaringer	7
	Demografiske forklaringer	9
	Sosiale forklaringer	11
1.4	En narrativ tilnærming til flytting og bostedsvalg.....	12
	Sted som narrativt miljø	13
	Middelklassen på norsk	13
	Økonomisk og kulturell kapital	14
	Forestillinger om grenser	15
	St Hanshaugen – et lite stykke Norge?	17
1.5	Oppgavens struktur	18
2	Metode.....	20
2.1	Valg av metode: Kvalitative dybdeintervjuer	20
	Å få tak i dem: Rekruttering	21
	”St Hanshaugene”: Utvalget	22
	Temabaserte samtaler: Intervjuguiden	23
	Kom inn i mitt hus: Gjennomføringen	24
	Fra tale til tekst: Transkribering.....	27
2.2	Metodiske betraktninger	28
	Forskerrollen	28
	Etiske betraktninger.....	29
	Vurdering av studiens kvalitet	30
2.4	Analysestrategi: Deskriptiv og narrativ tilnærming	32
3	Flytting på St Hanshaugen	34
3.1	Det praktiske – en enkel hverdag.....	34
	Korte avstander	35
	Barn: Nå og i fremtiden	37
	Økonomi: Sosioøkonomiske strukturer og individuelle valg.....	41
3.3	Det sosiale – nærhet og avstand.....	45
	Fravær av konflikter	45
	Stille, rolig og stabilt	48
3.4	Avslutningsvis – en attraktiv og problemfri bydel.....	51
4	St Hanshaugen – mellom distinksjon og forhandling.....	54
4.1	Distinksjoner: På grensen til vestkant	55
	«En bydel med mangfold»	55
	«En ujålete bydel».....	60
4.2	Forhandlinger: Mellom dikotomier	66
	«En bydel midt i mellom»	67
	«Jeg er ikke så opptatt av et skille»	71
	«Et hvitt nabolag»	74
4.3	Avslutningsvis – inkonsistente fortellinger?.....	77

5 Avslutning.....	80
Diskursiv likhet eller likhetsdiskurs?	82
Konkluderende bemerkninger	83
Litteraturliste	85
Vedlegg / Appendiks	91
Invitasjon til deltagelse	91
Intervjuguide.....	92
Kart	99

1 Introduksjon

1.1 Innledning og presentasjon av tema

«[...]Stemningen er god, vulgær på en god måte, ølgemyttlig uten å være fiendtlig. Her er et anonymt fellesskap som likesom puster sakte på Haugen og får den til å ulme rød og rund. [...] Kanskje kunne en tilsvarende erfaring gjøres på Karl Johan de siste somrene, skjønt her vil den truende forskjelligheten kunne ligge under [...]» (Østerberg 1998:12-13)

Det anonyme fellesskapet som puster sakte på Haugen består av både beboere i bydelen og andre besøkende som en sommerdag tar turen til det grønne arealet på toppen av en haug, med grillkull og ølbokser i salig forening. Skjønt det råder en oppfatning av at det ikke er ofte *«folk bare kommer til St Hanshaugen for å være der»*, som en av informantene mine mente – *«St Hanshaugen er et sted folk bare bor»*. Utvilsomt er stemningen god uten å være fiendtlig, den er nærmest vennskapelig eller i det minste vennlig. Som forbipasserende Haugen skiller jeg meg ikke akkurat ut som nettopp passerende forbi, tvert i mot har jeg tidligere i min boligkarriere leiet et rom i bydelen. Det er, sammenlignet med bydeler i ytre øst, få flyttebiler i trafikkbildet. Så vidt meg bekjent er det heller ingen som roper til mediene om at de ikke orker å bli boende i bydelen, slik utflyttere fra andre steder har gjort (Osloby 23.3.2011). Det er snarere en omvendt situasjon, økning i boligprisene i bydelen impliserer at det er et attraktivt område. Men ikke alle kan kjøpe bolig på St Hanshaugen, det krever enten hardt arbeid og høye lønninger, intensiv sparing eller snille foreldre. *«Jeg har aldri hørt noe negativt om St Hanshaugen, når jeg sier at jeg bor her så sier folk "Å, der er det så hyggelig!"*. Det synes jeg alle sier», var det ei som uttalte om bydelen hun bor i og ønsker å bo i for alltid. Det er en underliggende tilfredshet med å bo på St Hanshaugen, og et sted få ønsker seg intenst vekk fra. Tvert i mot virker det som om det er et sted mange ønsker seg intenst til. Nylig ble en leilighet kjøpt for 3,4 millioner kroner over takst (Hegnar Online 22.1.13). Dette var, ifølge eiendomsmegler, et boligsalg utenom det vanlige. Og det er nettopp her kjernen i ambivalensen som preger bydelen ligger; på den ene siden er det allment oppfattet at stedet er helt 'vanlig' bosatt av 'vanlige' mennesker, på den andre siden står de høye boligprisene og området økende attraktivitet utvilsomt i kontrast til definisjonen på 'vanlig'.

Hva så med slike områder som St Hanshaugen, kan en spørre seg. Hvorfor er det relevant å utforske årsaker til flytting inn og ut av *denne* bydelen? Det spørsmålet fikk jeg titt og ofte, stundens mediterende jeg over det selv. Som det vil bli tydelig i de neste sidene, bebos St Hanshaugen av en stor andel mennesker i alderen 30-39 år, majoriteten er etnisk norske, de har høy inntekt og høyere utdanning. De bor i indre Oslo by, en lokalisering som tradisjonelt har vært bosatt av yngre mennesker med mindre økonomiske ressurser. Det er, ifølge Reay

(et.al 2011:7), nok av grunner til å fokusere på en slik hvit middelklasse som ikke passer inn i den tradisjonelle forståelsen av hva det vil si å være middelklasse. Tilknyttet dette prosjektets tema, er det også grunn til å fokusere på hvordan deres identitet som middelklasse og hvit spilles ut innenfor en sfære av bosetting i indre by av tre hovedårsaker: i) de bor i en bydel som har vært utelatt av større medie- og forskningsdebatter, ii) flere av dem er i en aldersgruppe som av de fleste flyttestudier antas å flytte utenfor byen, og iii) de anses – av seg selv og av mye samfunnsvitenskapelig forskning – å være 'normale', 'gjennomsnittlige' eller 'vanlige'. I økende grad er det blitt oppfordret til å skifte blikket fra periferien eller det marginaliserte til sentrum eller det vanlige (Curry-Stevens 2008; Reay et.al 2011). Svaret lå altså hele tiden i spørsmålets natur – det er nettopp fordi det tilsynelatende er irrelevant at det blir relevant å utforske flytting og bostedsvalg i denne 'vanlige' bydelen.

Utgangspunktet for denne masteroppgaven var min rolle som intervjuer for prosjektet *Flytting i Osloregionen*, et samarbeid mellom ISS ved Universitetet i Oslo og Storbyprogrammet ved Høgskolen i Oslo. Prosjektet ønsket å gå i dybden på hvorfor folk flytter til og fra steder i Oslo by, da kvalitativt materiale om dette har vært mangelfull til nå. Temaet for denne oppgaven er altså hvordan flytting i bydel St Hanshaugen kan forstås. Gjennom beboernes uttalte flyttemotiver og fortellinger om hvorfor de flyttet til eller fra bydelen, hvorfor de trives eller ei, og hvordan de oppfatter stedet vil jeg sette søkelyset på en form for kunnskap som tas for gitt; kunnskapen om den «ukjente normaliteten» (Savage 2003:56). Å studere steder og mennesker bør innebære en *teoretisk pluralisme* (Simonsen 1993:92). I dette kapitlet vil jeg først introdusere forskningsspørsmålet, deretter presentere noen mulige, teoretiske og empiriske tolkningsretninger som på hver sin måte kan lede an i den analytiske tilnærmingen til mitt empiriske materiale. Selv om tilgangene i utgangspunktet er forskjellige, vil jeg argumentere for at de til sammen kan forstås som relatert til oppgavens tema.

Forskningsspørsmålet

Fokuset for denne oppgaven er å utforske hvordan flytting og bostedsvalg kan forstås i en bydel som ikke preges av særlig inn- eller utflytting. Det er med et slikt utgangspunkt jeg vil argumentere for at det er nødvendig å se flytting som *både* en overveid og bevisst prosess som er mulig å sette ord på for de som gjør flyttevalg, *og* som del av fortellinger om og i samfunnet. En kommer ikke utenom å måtte definere *sted* i en slik kontekst, noe som er sentralt for å forstå både flyttingen på St Hanshaugen og oppgavens forskningsspørsmål. Sted har hovedsakelig blitt forstått som henholdsvis *bakgrunnsramme* ('location'), *opplevelse* ('sense of place') og *sosial kontekst* ('locale') (Berg & Dale 2004:41-46). Det er de to sistnevnte forståelsene for begrepet jeg benytter i denne oppgaven; sted som individers og

grupperes tolkning og tilknytning til områder, og sted som kontekst for sosial praksis. Dette leder til å se steder som *sosialt konstruerte*. Det vil si, å se sted som noe som konstrueres gjennom menneskers erfaringer (Røe 2010). Stedet som sosial konstruksjon har derfor aspekter av fortellinger og representasjoner som bygger opp under en myte om stedet. Slike erfaringer og representasjoner kan dermed være subjektive, intersubjektive eller kollektive (Røe 2010:306). Oppgavens forskningsspørsmål er todelt, men sammenhengende:

Hvordan kan flytting og bostedsvalg i bydel St Hanshaugen forstås gjennom et fokus på stedskonstruksjon, og hvilke narrativer kan gjenfinnes når flytting er tema?

Forskningsspørsmålet gir retning for oppbyggingen av oppgavens to analysekapitler, og vil utforskes gjennom å undersøke *flyttemotiver* som måter å skape et sted på, og gjennom å undersøke hvordan *narrativer* mobiliseres når flytting og bostedsvalg i bydel St Hanshaugen er tema. Jeg vil utforske måter de intervjuede skaper og erfarer St Hanshaugen som sted, hvordan de tar avgjørelser om bolig og bosted, samt relasjonen dette har til fremtredende fortellinger blant dem. Videre i dette kapitlet vil jeg derfor kort presentere teoretiske perspektiver på sted, deretter på flytting og til sist argumentere for en narrativ tilnærming til temaet.

1.2 Teoretiske perspektiver på sted

Ett av de mest sentrale momentene i teorier om stedsbegrepet er spørsmålet om steder er noe gitt, noe opplevd eller integrert i sosial interaksjon. Det kan derfor i litteraturen identifiseres hovedsakelig tre forståelser av sted; en *objektiv/materiell*, en *subjektiv/eksistensiell* og en *intersubjektiv/kontekstuell* (Berg & Dale 2004:45). Som nevnt vil jeg i denne oppgaven benytte meg av de to sistnevnte som forstår sted som *opplevelse* (subjektiv/eksistensiell) og sted som *sosial kontekst* (intersubjektiv/kontekstuell). Begrepene innebærer at sted refererer til noe annet enn bare romlig praksis, det er snarere et resultat av relasjonen mellom mennesker og sted. *Sted som opplevelse* er del av den humanistiske tradisjonen, med et ønske om å avdekke hvordan mennesker tolker og tilknytter seg steder. Dette innebærer at aktører ikke handler ut ifra hvordan steder objektivt sett er, men hvordan de subjektivt oppfatter dem (Berg & Dale 2004). Følgelig kan en ikke se helt bort i fra stedenes fysiske og materielle rammer, men disse ses i stedet som innvevd i stedet og som gjenstand for tolkning og forhandling. *Sted som sosial kontekst* forstås som formet gjennom sosial praksis, og fordi mennesker som bor på samme sted antas å oppleve steder på noenlunde samme måte er stedet derfor et kollektivt fenomen (Berg & Dale 2004; Røe 2010). Denne forståelsen er i stor grad knyttet til Giddens' (1984) begrep om *locale*, og er derfor en som knytter struktur til praksis; all praksis er til en viss grad styrt av og styrende

for strukturer. Eksempelvis vil de tilbud og fasiliteter som finnes på St Hanshaugen være muliggjørende og begrensende for beboerne, men disse vil også utvikles som konsekvens av beboernes bruk eller ikke bruk av dem.

Nyere stedsteori forsøker å bygge bro mellom subjektivistiske og objektivistiske tilnærminger (Berg & Dale 2004:46). Av denne kan en spesielt trekke ut Masseys (1995) *relasjonelle stedsbegrep*; steder er åpne og ikke bare lokale, de er dynamiske og i stadig endring, de er gjensidig avhengig av hverandre og mennesker og steder er gjensidig konstituerende. Det er spesielt de to siste momentene ved Masseys stedsbegrep som jeg vil bruke som innfallsvinkel i denne oppgaven. Ved å forstå steder som gjensidig avhengig av hverandre, blir det derfor sentralt å undersøke hvordan St Hanshaugen konstrueres som sted i motsetning til andre steder. Kan det eksempelvis tenkes at andre steder trekkes inn som bedre eller verre enn St Hanshaugen? Og hvilken rolle spiller disse i konstitueringen av bydelen? Langt på vei er også relasjonen mellom steder og mennesker en sentral veileder for denne oppgaven. På hvilken måte kan flyttemotivene si noe om hva slags sted St Hanshaugen er? Kan det tenkes at deres forhold til, og oppfatninger av, stedet bidrar til å skape stedet, og i tilfelle hvordan? Ikke minst, hvordan innvirker slike forhold på flyttingen?

Til sist vil jeg kort utdype relasjonen mellom mennesker og steder som tilknyttet identitet. For det første dreier det seg om hvordan menneskers identiteter er romlig forankret, og for det andre om hvordan steders identiteter er forankret i sosial praksis, stedsmyter eller forestillinger (Berg & Dale 2004). En kan si at valg av bosted er del av ens identitet (Blokland & van Eijk 2010), så langt som bosted er et valg. Det er det ikke for alle, men for de som har flyttet til eller fra St Hanshaugen anses bosted som et valg. Som jeg vil komme inn på senere, er det blant annet fordi bydelen er et dyrt område å kjøpe bolig i. Hvor en bor reflekterer derfor ofte hvem en er (Butler 1997; Danielsen 2005; Blokland & van Eijk 2010), og menneskers identitet kan derfor ses som romlig forankret i sted. På den annen side er myter, representasjoner eller forestillinger om sted noe som får konsekvenser for steders identitet. De former menneskers holdninger til og handlinger på steder, og vil derfor kunne påvirke til- og fraflytting. Stedsmyter er derfor relasjonelle, i det at de setter steders karakteristikk opp mot hverandre og i sin tur får implikasjoner på hvordan menneskene på stedene oppfattes (Holloway & Hubbard 2001:116). Myter kan forstås som et sett av fortellinger om et sted, og stereotypifiserer steder gjennom å fremheve noen karakteristikk til fordel for andre (Holloway & Hubbard 2001:117). En slik forståelse av sted vil derfor være sentral i undersøkelsen av hvordan St Hanshaugen konstrueres gjennom fortellinger om stedet og gjennom fortellinger om andre steder.

Sted som sosiologisk begrep

Steder har, i følge Gieryn (2000:464-465), en geografisk plassering, en materiell form og spesifikke meninger og verdier tilknyttet seg. Å forstå sted krever derfor ikke bare identifisering av lokalisering og byggestil, men også hva slags meninger som investeres i stedet. Steder skapes eller *konstrueres* når mennesker «tilskriver egenskaper til det som finnes på stedet» og utenfor stedet: «vårt eller deres; trygt eller farlig; offentlig eller privat; fremmed eller kjent; rik eller fattig; svart eller hvitt; vakkert eller stygt; nytt eller gammelt; tilgjengelig eller ikke» (Gieryn 2000:472). Steder er på den måten dobbelt konstruerte (Gieryn 2000:464); fysisk gjennom bygninger, og sosialt gjennom fortolkning, fortellinger og oppfatninger.

St Hanshaugen er et sted som er geografisk plassert i Oslo indre vest og strekker seg fra NRK og Ullevål i nord, til Oslo Domkirke og Youngstorget i sør, og grenser mot Majorstuen i vest og Grünerløkka i øst (Oslo kommune 2013). Bydelen er delt inn i fem delbydeler; Bislett, Hammersborg, Ila, Fagerborg og Lindern. Den har en bebyggelse preget av både eldre bygårder fra 1800-tallet, murblokker fra 1950-tallet og eneboliger fra ulike tidsepoker. Hvordan blir dette stedet fortolket, fortalt og oppfattet av de som bor eller har bodd der? Kan det være at en slik innsikt i hva mennesker på stedet sier og gjør, kan øke forståelse for stedet? Og enda bedre – kan det si noe om sosialt liv utover denne spesifikke konteksten? En slik forståelse av sted fordrer at en må undersøke hvilke oppfatninger og forestillinger som finnes av steder, og disse trer ofte tydelig frem i *fortellinger*. Jeg vil derfor på slutten av kapitlet utdype denne sosiologiske tilnærmingen til sted gjennom å foreslå hvordan steder og flytting kan forstås narrativt. I neste del vil jeg kort redegjøre for hvordan flytting tradisjonelt har blitt forstått, hovedsakelig med bakgrunn i tidligere forskning på feltet.

1.3 Empiriske perspektiver på flytting

Siden 1930-tallet har byer og mobiliseringsprosesser i dem vært forstått på flere måter, spesielt var det med Chicagoskolens bysosiologi et fokus på å forstå de sosiale prosesser i sentrumsområder – gjenger, sosiale grupperinger, subkulturer og deres sosiale kjennetegn ble knyttet til byene (se f.eks. Whyte 1981[1943]). Felles for forfatterne i denne skolen var at sosialt liv ikke kan forstås uten å få en innsikt i måtene aktørene ordner seg på (Sæter & Huse 2011). Dette fokuset har fulgt med inn i kvalitative studier av flytting. Litteratur og forskning på feltet har imidlertid vært influert av kvantitative metoder for å undersøke flytteprosesser (Ley 1986; Hjorthol 2003; Hjorthol & Bjørnskau 2005a, 2005b; Nordvik *et.al* 2005; Ærø 2006; Aure *et.al* 2011) eller kombinasjoner av kvantitativ og kvalitativ metode (Butler 1997, 2008; Savage *et.al* 2010). Flyttemotivundersøkelser er i Norge gjort i 1972 og i

2008. Aure (*et.al* 2011) har brukt disse som utgangspunkt for prosjektet *Flyttemotiver og bostedsvalg*. Undersøkelsen fra 2008 fanget også opp ikke-flytting, altså bofasthet. Det er langt på vei de samme tema, faktorer og begrunnelser som blir oppgitt for å forklare flytting som blir brukt som begrunnelser for å være bofast, eller ikke ha flyttet (Aure *et.al* 2011:46). Dette vil også være en klar tilnærming i denne oppgaven.

Winstanley (*et.al* 2002:814-817) hevder at flytting i størst grad har blitt forklart som tilknyttet enten livsfase, økonomi eller sosiale faktorer som tilhørighet til lokalsamfunn. Ærø (2006:109) forklarer at forskning på flyttevalg ofte har fokusert på et økonomisk, strukturelt eller husholdsperspektiv. Verken av forfatterne går særlig langt i å utdype de ulike tilgangene, jeg vil derfor gjennomgå hvordan flytting er blitt forstått *strukturelt*, *demografisk* og *sosialt* – basert på flere kilder som er satt sammen fra mitt eget ståsted.

Strukturelle forklaringer

Fra begynnelsen av 90-tallet har de sentrale byområdene blitt mer populære som boligområder, både nasjonalt og internasjonalt (Hjorthol 2003; Ellefsen 2005; Barlindhaug 2005). Slike tendenser er blitt forklart delvis med kapitalens interesser for profitt, og dels i folks endrete preferanser for en urban livsstil (Hjorthol 2003). Innvandring, fremveksten av servicerelaterte yrker (Florida 2002; Hamnett & Whitelegg 2007) og kvinners inntreden på arbeidsmarkedet (Hjorthol 2003; Hjorthol & Bjørnskau 2005b) har også vært sentrale strukturelle forklaringer for en slik *(re)urbanisering*. Den mest prekære debatten, både nasjonalt og internasjonalt, som etter hvert har blitt del av samfunnsvitenskapelige studier er hvorvidt innvandring skaper segregerte nabolag eller en segregert by (Wessel 1997; Crowder 2000; Charles 2003). At etnisk norske flytter fra innvandrer-tette nabolag har blitt kalt 'white flight' (Kruse 2005) eller 'white avoidance' (Wilson 1979). Men St Hanshaugen har nærmest vært fraværende i debatten om og forskningen på sosiale problemer relatert til innvandring som en har sett eksempelvis på Grorud, noe som nok gjenspeiles i det faktum at St Hanshaugen har en relativt lav andel etniske minoriteter. Per 2013 er andel innvandrere fra EU-land 13,4% og andel innvandrere fra Asia og Afrika 12,2% (Oslostatistikken 2013). Til sammenligning har bydel Vestre Aker totalt en andel etniske minoriteter på 15,7% og bydel Søndre Nordstrand 50%¹.

Flytting har også blitt forklart med teorien om *gentrifisering* (Glass 1964). I grove trekk har denne handlet om at eldre, lite vedlikeholdte områder i byene har blitt bosatt av mennesker fra middelklassen – som en slags erstatningsprosess, hvor områdene har gått fra å være preget av arbeiderklasse- til middelklassebeboere (Zukin 1987; Butler 1997, 2008; Ley 1986;

¹ Oslo kommune: Oslostatistikken, «innvandring»

Hjorthol & Bjørnskau 2005b; Hamnett & Whitelegg 2007). Gentrifiseringslitteraturen har forgrenet seg i både strukturelle, demografiske og sosiale forklaringsperspektiver – strukturelt er den tolket som tilknyttet fornyelse av byområder, investering i eiendomsprosjekter og en tilstrømning til høyere utdanning (Hjorthol & Bjørnskau 2005b:353-356). Som en konsekvens av utdanningsrevolusjonen i Norge på 70- og 80-tallet, bosatte flere seg nær universitetene og høyskolene i storbyens billigste områder (Hjorthol & Bjørnskau 2005b:357). Studien utført i Oslo, Bergen og Trondheim² konkluderer med at «en opptatt urban befolkning med et økende utdanningsnivå vil ha både og»: praktisk organisering av hverdagslivet og et variert tilbud av arbeid, kultur og underholdning (Hjorthol & Bjørnskau 2005b:369), men med mest vekt på de praktiske aspektene fremfor de kulturelle eller urbane (Hjorthol 2003:21).

Litteratur og forskning på flytting har altså hovedsakelig beskjeftiget seg med såkalte 'problemområder' i byene. Fra Chicagoskolens fokus på sosiale problemer og ghettodannelser, har arven blitt ført videre til å omfavne undersøkelser av sosiale problemer relatert til innvandring og 'beboerestatningen' i nyrenoverte sentrumsområder. Uavhengig av hva som har vært fokuset for debatten om eller forskningen på flytteprosesser, har områder som anses som 'vanlige' eller 'stabile' ikke fått særlig oppmerksomhet. Flytting i slike 'vanlige' områder, som bydel St Hanshaugen, kan altså ikke forstås eksplisitt som relatert til verken økt innvandring eller gentrifisering, men er til tross tydelig en del av slike prosesser.

Til sist er en viktig strukturell ramme for å forstå flytting på St Hanshaugen de muligheter og begrensninger *boligmarkedet* skaper for flytteprosesser. Boligmarkedet er kanskje den viktigste enkeltmekanismen bak bosetting og flytting innen et storbyområde (Juvkvam & Sørli 2000:27). Å flytte er en kostbar handling, ikke minst fordi det opptar både tid og penger. Flere har fokusert på *økonomisk rasjonalitet* i vurdering og valg av bolig (Hamnett 1999; Bridge 2001). I dette strukturelle perspektivet sees sted som lokalisert (jf som bakgrunnsramme) og forutsetter at individer er økonomisk rasjonelle og i stand til å forstå hvordan stedet er objektivt sett (Berg & Dale 2004:42). Slik spiller forventningen om økonomisk gevinst en sentral rolle for flytteprosesser (Winstanley *et.al* 2002:815). Det kan handle om å kjøpe bolig på rett sted til rett tid, eller å renovere boliger for en økning i verdi (Hamnett 1999). Boligmarkedet er regulert gjennom statens boligpolitikk, økonomiske konjunkturer, samt av kjøpe- og salgsvilje blant befolkningen. Særlig i Oslo er det et klart øst-vest-skille i prisnivået på boliger (Barlindhaug 2005:10), der vest har høyest og øst har lavest.

² Surveyundersøkelser fra 2001

Slik preges boligmarkedet av opp- og nedgang i boligpriser, som i stor grad påvirker flyttemønstre. Bankene har også nylig³ satt et krav om egenkapital for boliglån til mellom 15-20% avhengig av hvilken bank en låner fra. I høy grad spiller boligprisene en sentral rolle for flytting til og fra bydel St Hanshaugen. I 2013 er det en av Oslos dyreste bydeler å kjøpe bolig i. Kvadratmeterprisen er antatt å være i overkant 58 000 kroner på St Hanshaugen, mens Frogner ligger rett under 59 000 (OBOS 2013). Kravet om egenkapital for boliglån tilsier derfor at en må ha en betydelig høy egenandel for å kjøpe leilighet på St Hanshaugen. Det blir derfor sentralt å undersøke på hvilken måte dette manifesterer seg i flytting og bostedsvalg i bydelen.

Demografiske forklaringer

Befolkningens størrelse, sammensetning og utvikling har hatt en sentral rolle for flere flyttestudier. Mens arbeid var det mest fremtredende flyttemotivet i 1972, har familieårsaker kommet opp som det største flyttemotivet i 2008 (Aure *et.al* 2011:45). Hovedsakelig er det lagt vekt på konsekvensene *livsfaser* har for når og hvor en flytter, i størst grad ut ifra alder og kjønn (McAuley & Nutty 1982; Kendig 1984; Leslie & Richardson 1984; Juvkvam & Sørлие 2000; Winstanley *et.al* 2002; Danielsen 2005; Ærø 2006; Mazanti 2007). Her følges personer og årskull gjennom utvalgte livsfaser, for å identifisere og studere ulike typer av flyttegrupper og flyttestrømmer (Juvkvam & Sørлие 2000). Livsløp og livsfaseperspektivet er velegnet til å fange opp den vekslingen som ligger i at byene tiltrekker seg flest innflyttere i ungdomsfasene, mens omlandet i større grad får strømmene i etablerings- og familiefasene (Juvkvam & Sørлие 2000:249). Dette kan innebære studier av flytting relatert til eksempelvis familieøking, arbeidssituasjon, skilsmisser eller aldring. Spesielt i de siste årene har det også vært fokusert på at unge venter lengre med å etablere familie, og derfor blir boende i byområder over lengre tid enn tidligere (Ellefsen 2005; Sørлие 2003). Rossis (1955) pionerstudie fant at flytting eller mobilitet var normale prosesser utført av familier for å møte kravene en endret familiesituasjon satte, og initierte det som er blitt kalt *livsfasemodellen* (Winstanley *et.al* 2002:814). Denne fokuserer på husholds behov for mer eller mindre plass avhengig av hvor en er i livsløpet (McAuley & Nutty 1982; Kendig 1984; Leslie & Richardson 1984; Danielsen 2005; Ærø 2006; Mazanti 2007). Juvkvam & Sørлие (2000) tolker utflytting fra by til omlandskommuner som mulig relatert til 'røttenes' betydning – nærmere halvparten av storbybeboerne i alderen 29-35 år flytter tilbake til oppvekstkommunen (2000:255).

³ Per 2012

Den største aldergruppen bosatt i bydel St Hanshaugen per 2013 er 30-39 år, dernest kommer aldersgruppen 25-29 år og deretter 50-66 år (Oslostatistikken 2013)⁴. Det bor flere småbarn enn ungdommer i bydelen, noe som tyder på at småbarnsfamilier er sterkere representert enn familier med eldre barn. St Hanshaugen har også en stor andel høyt utdannede mennesker med høy gjennomsnittlig inntekt. En andel på 29,3% har høyere universitetsutdanning i bydelen, til sammenligning med bydel Nordre Akers 32,1% som har størst andel i Oslo (Oslostatistikken 2013)⁵. Flest antall personer i alderen 30-59 år befinner seg i inntektskategorien 400 000-500 000 kroner, deretter i kategorien 500 000-600 000 kroner gjennomsnittlig årsinntekt (Oslostatistikken 2013)⁶. En kan derfor si at det er variasjon i livsfaser (unge, studenter, nyutdannede, småbarnsfamilier og godt voksne) i bydelen, men at de har det til felles at de er høyt utdannede og i en god økonomisk situasjon sammenlignet med andre bydeler og resten av landet. Kan det tenkes at de som flytter fra St Hanshaugen gjør det fordi de behøver mer plass eller ønsker seg tilbake til 'røttene'? Hva med de som blir boende i byen, hvilke prioriteringer gjør de? Hvordan kan det forstås at det bor mennesker i så ulike livsfaser i bydelen, på tross av funn i demografiske flyttestudier?

Mazanti (2007) i Danmark og Danielsen (2005) i Norge har utført hver sine studier av barnefamiliers motiver for å flytte henholdsvis ut av byen og inn til byen. Begge knytter livsfaser til flytteprosesser, men på ulike måter. De danske barnefamiliene ønsket å bo på et sted der naboene deler verdier og holdninger, har barn på lik alder med ens egne og ønsker å skape et nærmiljø – kort oppsummert et bosted med likesinnede (Mazanti 2007:63). Mazanti knytter dette til Bourdieu og et «habitual choice of residence»; mennesker med lik *habitus* okkuperer ofte like posisjoner i et sosialt rom, de har ofte lik livsstil og derfor også ofte de samme kulturelle og estetiske preferansene (Mazanti 2007:65). I Danielsens (2005) studie fokuseres det – en kan si også – på kulturelle forestillinger om gode steder å bo på for barnefamilier. I stor grad handlet disse flyttemotivene imidlertid om begrunnelser for hvorfor byen er bedre enn forstedene, i motsetning til det Mazanti (2007) fant i Danmark. Danielsen fant at gåavstander, overskudd på tid med barna, kjennskap men ikke vennskap til naboene og ikke minst det kulturelle mangfoldet som finnes i bykjernen (Danielsen 2005:85-96) var de viktigste årsakene til hvorfor hennes informanter mente barndom i byen var attraktivt. Det vil i denne oppgaven være sentralt å undersøke hvilke forestillinger om sted som gjør flytting inn og ut av bydelen gjeldende tilknyttet livssituasjon.

⁴ Oslo Kommune: Oslostatistikken, «alder»

⁵ Oslo kommune: Oslostatistikken, «utdanning»

⁶ Oslo kommune: Oslostatistikken, «inntekt»

Sosiale forklaringer

De intervjuede i min oppgave er både yngre og eldre, enslige og gifte, har barn og ikke – slik bydelsstatistikken også forteller om bydelens befolkning. Fordi det virker som om både barnefamilier og eldre blir boende i leiligheter i bydelen, må deres bostedsvalg forstås på annen måte enn livsfasemodellen foreslår. Ærø (2006) utvider forståelsen for flytting og bostedsvalg ved å introdusere *livsstilperspektivet*. Dette perspektivet inkluderer aspekter som subjektive preferansemønstre og kulturell tilhørighet (Ærø 2006:110). Fokuset i de sosiale forklaringene på flytting er derfor på hvilken måte de sosiale omgivelsene og miljøet, samt menneskers relasjoner til nabolaget har innvirkning på bostedsvalg (Gullestad 1985, 1989; Bolan 1997; Briggs 1997; Butler 1997, 2008; Winstanley *et.al* 2002:817). Kan det være at livsstil, preferanser og kulturell tilhørighet er noe flere av beboerne deler i tillegg til den fysiske forankringen? Det har blitt foreslått at individer knytter tilhørighet til boområdet gjennom områdets fasiliteter og ikke minst kjennskap til hvordan området 'fungerer'. I dette perspektivet anvendes såkalte 'push'- og 'pull'-faktorer. Endringer i nabolaget kan 'dytte' flytterne ut, mens livsstil og livskvalitet 'trekker' flyttere inn (Winstanley *et.al* 2002:817). På hvilken måte manifesteres slike push- og pull-effekter på St Hanshaugen?

Det er, ifølge Butler, de sosiale relasjonene i og til nabolaget som er de viktigste påvirkningsfaktorer for gentrifisering. Han fant i flere studier at den urbane middelklassen ønsker å bo på steder som er annerledes enn de tradisjonelle forstedene, men at de likevel skaper en spesifikk enklave hvor høy utdanning og gode økonomiske ressurser råder. Beboerne i Butlers studier snakker om sosialt mangfold, men organiserer livene sine i stor grad ut ifra prinsipper om likhet. Likhet er også en av hovedfunnene i Gullestads (1985, 1989) antropologiske studier av norske nabolag og hushold. Fordi sosial samhandling går smidigere når partene deler de samme kulturelle kodene, argumenterer Gullestad for at mennesker oftere har omgang med de som er like en selv. En kan derfor forstå flytting og bostedsvalg som tilknyttet vurderinger av hvem en ønsker å omgås med og ikke.

Identitet og livsstil er nært knyttet til valg av bosted (Blokland & van Eijk 2010; Ærø 2006). Det handler om å bo på et sted hvor en føler seg komfortabel, et sted hvor en kan leve ut ens livsstil og som på et vis konfirmerer ens sosiale identitet. Blokland & van Eijk (2010) knytter valg av bosted til en spesifikk livsstil eller *smak* – de ser bosted som kilde til *distinksjon*, der bosted reflekterer en måte å skape seg selv på til forskjell fra andre (Blokland & van Eijk 2010:316). De introduserer begrepet 'smak for mangfold' (Blokland & van Eijk 2010:316), en spesifikk smak knyttet til en spesifikk livsstil eller sosial klasse: Den urbane middelklassen. Ærø (2006), inspirert av Bourdieu (1990, 1995, 1998), undersøker på sin side hvilken betydning begrepene *disposisjon*, *posisjon* og *distinksjon* kan ha for valg av bosted (Ærø 2006:113-114). Førstnevnte handler om at bostedsvalg er innlemmet i arv og erfaring, og er

derfor et 'innebygget' valg. Gjennom ressurser (volum av økonomisk og kulturell kapital) kan bostedsvalg også være noe som opprettholder ens posisjon i et spesifikt felt, det vil si at en ønsker å bo steder hvor det bor likesinnede som kan bekrefte ens sosiale posisjon. Slik Mazantis (2007) barnefamilier uttrykte ønsker om. Til sist foreslår Ærø (2006) at valg av bosted kan ses som distingverende praksis, en måte å utvise forskjell til andre på. Dette impliserer hvordan bostedsvalg kan være et resultat av ønsket om å skape en 'riktig match' mellom bosted og posisjon, ved å ta en posisjon (via bosted) for å sikre ens unikhhet og integritet (Ærø 2006:115). På lik linje med Blokland & van Eijks (2010) argumenter.

Store deler av disse forklaringene på flytting må ses i relasjon til store undersøkelser av flyttestrømmer på landsbasis, samt i relasjon til områder som preges av stor inn- eller utflytting. St Hanshaugen er derfor ikke et sted som i disse perspektivene anses som særlig relevante. For å undersøke flytting og bostedsvalg på St Hanshaugen, vil jeg derfor argumentere for å forstå temaet på en annerledes måte – slik andre har gjort før meg (Gutting 1996; Winstanley *et.al* 2002), vil jeg undersøke flytteprosessene også med en *narrativ tilnærming*.

1.4 En narrativ tilnærming til flytting og bostedsvalg

Gutting (1996:486) foreslår at «boligmobilitet er et komplekst fenomen forankret i folks identiteter». I økende grad er det blitt mer vanlig i samfunnsvitenskap å forstå individuelle handlinger som å ta utgangspunkt i *narrativer* (Sewell 1992; Gutting 1996; Winstanley *et.al* 2002; Gubrium & Holstein 2009). Det er en tilnærming som potensielt kan se hvilke mulige koblinger som spiller inn på individuelle valg. Fordi språket er en sentral komponent i formidlingen mellom aktør og struktur, er språklige fenomener i form av narrativer en innfallsvinkel som underbygger denne oppgavens formål. Mennesker handler på grunnlag av varierende narrative strukturer (Gutting 1996), og tar i bruk ulike narrativ som kan sies å være forankret i en strukturell kontekst. Narrativer er grunnleggende sosiale, implisert både av relasjoner mellom mennesker, institusjoner, sosiale praksiser, offentlige narrativ, markedsmønstre og distribusjonen av materiell rikdom og makt (Gutting 1996:483). En narrativ tilnærming søker derfor å forstå individuell og sosial handling som informert av både individuelle og strukturelle mønstre.

Forsøk er blitt gjort på å adskille begrepene om 'fortelling' og 'narrativ' (Polletta 2011), men ofte har dette resultert i mer forvirring enn oppklaring – jeg kommer derfor til å anvende begrepene om hverandre, fordi slik jeg ser det handler de om det samme: vi kjenner verden gjennom og planlegger vår liv etter fortellinger, og gjennom fortellinger er konvensjonene kulturelt betingede (Presser 2009:178). En kan derfor si at gjennom narrativer får en innsikt

i både hvordan individer erfarer og opplever verden, og hvordan erfaringene og opplevelsene er uttrykk for den kulturelle konteksten de er en del av. Det handler med andre ord om hvordan mennesker skaper og erfarer sine liv på et spesifikt sted til et spesifikt tidspunkt. Å forstå narrative som historiske aktører 'setter seg i' er «avgjørende for å forstå retningen og dynamikken i historisk endring» (Sewell 1992:483). Et underliggende premiss for en narrativ tilnærming er derfor at fortellinger om et tema kan si noe om hva som leder til handling (Sewell 1992; Gutting 1996; Winstanley *et.al* 2002; Presser 2009). I det følgende avsnitt vil jeg kort redegjøre for hvordan sted kan anses som narrativt miljø i denne sammenhengen.

Sted som narrativt miljø

Steder er narrative miljøer (Gubrium & Holstein 2009), og St Hanshaugen er en kontekst som gir narrative ressurser til fortellingene som kan gjenfinnes der (Gubrium & Holstein 2009:56). Når en utforsker en spesifikk handling i et spesifikt felt (bevegelse i boligmarkedet), må narrative som finnes på et spesifikt sted til et spesifikt tidspunkt avdekkes (Gutting 1996:484). Innholdet i narrative som steder er konteksten for, vil derfor avhenge av stedet. Fordi St Hanshaugen er et sted i Oslo indre vest, bebos den i stor grad av urbane mennesker med gode økonomiske ressurser – også kalt den urbane middelklassen, et segment av middelklassen som skiller seg fra den tradisjonelle middelklassen ved å bo i bysentrum (Ley 1986:524; Butler 1997, 2008; Blokland & van Eijk 2010; Hollingsworth & Williams 2010; Reay *et.al* 2011). Jeg vil i de neste avsnitt redegjøre for forståelsen av middelklassen i Norge, deretter introdusere betydningen økonomisk og kulturell kapital kan ha for fortellinger om bosted, samt hvordan grensedragning er en sentral praksis for stedskonstruksjon i denne konteksten. Til sist i dette delkapitlet vil jeg kort diskutere hvorvidt St Hanshaugen kan forstås som typisk norsk eller ikke.

Middelklassen på norsk

Bourdieu (1985:725) definerer *teoretiske klasser* som et sett av aktører som innehar like posisjoner, blir eksponert for like betingelser og omgivelser, samt har tilnærmet like disposisjoner, interesser, holdninger og praksiser. Øvre middelklasse og borgerskapet hevdes å være innehavere og utøvere av en legitim (høy)kultur, som en distinkt måte å være på som skiller seg fra andre (Bourdieu 1995[1979]). Flere tviler på at en forankret høykultur eksisterer i Norge slik den gjør i Bourdieus Frankrike (Danielsen 1998; Skarpenes 2007). Med bakgrunn i det norske samfunnets historie, forklares dette med at Norge var og er et egalitært samfunn som aldri har hatt adelskap eller en særlig dominerende overklasse (Danielsen 1998; Vike *et.al* 2001; Ytreberg 2004; Skarpenes 2007). Basert på intervjuer om kulturelle distinksjoner med øvre middelklasse, hevder Skarpenes (2007) at «den høyt

utdannede middelklassen *både er og legitimerer seg som 'folkelig'*» (2007:553, min kursivering). Andre igjen har kritisert Skarpenes for å ta informantenes utsagn 'at face value' og tolker vektleggingen av det folkelige som en spesifikk form for *selvpresentasjon* (Skogen *et.al* 2008). Jeg vil i denne oppgaven helle mer mot Skogen (*et.al* 2008) sine argumenter, og undersøke hvordan klasse snakkes rundt eller om innenfor temaet om bostedsvalg.

På mange måter er middelklassen den dominerende sosiale klassen i Norge (Ytreberg 2004; Skarpenes 2007) uten at den selv eksplisitt har tatt den rollen. Både deler av arbeiderklassen (Skilbrei 2005) og den høyt utdannede middelklassen (Skarpenes 2007; Fargerheim 2008) plasserer seg selv i midten – verken øverst eller nederst slik de kanskje rent praktisk er. Det er altså en tendens til å ville *være i midten*. Savage (2003) finner at middelklassen på et vis har blitt den dominerende eller 'universelle' klassen. Og at middelklassen derfor har blitt «den klassen hvis praksiser har blitt ansett som universelt 'normal', 'bra' og 'riktig'» (Savage 2003:536).

På hvilken måte kan narrativer om flytting og bostedsvalg være uttrykk for klasse? Gjennom valg av både venner, ektefeller, hobbyer og bosted manifesteres ens klassesetilhørighet (Faber *et.al* 2012), uten at klassesetilhørighet kan sies å være like sentral for ens identitet som tidligere (Skeggs 1997; Savage 2003; Bottero 2004; Faber *et.al* 2012). I stedet er det foreslått at det er hvordan klasse og ulikhet snakkes om, som tydeliggjør både hvilket ståsted fortellingen fortelles fra og hvilke 'usynlige' prosesser som ligger under (Skeggs 1997; Skilbrei 2005; Faber *et.al* 2012). Å undersøke St Hanshaugens urbane middelklasse gjennom fortellinger om flytting og bostedsvalg, innebærer derfor et fokus på hvordan det fortelles om stedet de bor på, hvorfor det er riktig for dem å bo der og så videre.

Kan det tenkes at de fortellinger som kommer til uttrykk på St Hanshaugen er del av en mer eller mindre bevisst klassesetilhørighet? På hvilken måte kan denne i tilfelle forstås – som folkelig og ikke legitimt elitær, slik Skarpenes (2007) foreslår, eller slik Skogen (*et.al* 2008) tolker det som en spesifikk middelklasseselvpresentasjon? For å gå nærmere inn på slike spørsmål, vil jeg nå introdusere hvilken betydning ulike forståelser av økonomisk og kulturell kapital kan ha for klassesetilhørighet, legitimitet og selvpresentasjon.

Økonomisk og kulturell kapital

Gjennom fortellinger om et sted, i dette tilfellet St Hanshaugen, kan det tenkes at en kan få innsikt i hvordan 'kamp om kapital' (Bourdieu 1986, 1995[1979]) foregår eller hvilken av kapitalformene som fremstår som den mest attråverdige eller legitime på stedet. *Økonomisk kapital* er den viktigste i det sosiale rom, ifølge Bourdieu, fordi den gir mest makt. *Kulturell kapital* er internalisert og kroppsliggjort (Bourdieu 1986), og manifesterer seg ofte i

kunnskap om kunst, kultur og academia. En kan si litt forenklet at økonomisk kapital er mer synlig enn kulturell kapital, blant annet fordi forbruk ofte knyttes til økonomi⁷. I tillegg hevder Bourdieu (1986:49) at «overføringen av kulturell kapital er uten tvil den best skjulte formen for arvelig kapital».

Fordi St Hanshaugen er en dyr bydel å kjøpe bolig i, må en nærmest forutsette at økonomisk kapital i det minste er gjeldende og høyst tilstede blant beboerne. I tillegg har en stor andel av beboerne, som nevnt, utdanning på høyt nivå. Hvordan kommer de ulike kapitalformene til uttrykk i fortellingene? Uttrykkes bolig og bostedsvalg som generert av økonomisk kapital, hvor store og flotte boliger med nok plass og god utsikt er det viktigste? Eller er det snarere naboenes 'innebygde' sosiale og akademiske kunnskap, høye utdanning og estetiske sans som vektlegges? Kan det kanskje også være en mer eller mindre synlig kamp om hvilken av de to kapitalformene som er den mest legitime?

Kulturell kapital dreier seg om å beherske en dominerende kultur som gir legitimitet og makt innenfor ulike spesialiserte felt, men Danielsen (1998:91) hevder at uten en dominerende legitim kultur i Norge, som Skarpenes (2007) også hevder, blir dette problematisk. Vi står med andre ord overfor en situasjon hvor tilsynelatende verken av kapitalformene er spesielt legitime, fordi det norske samfunnet ikke har hatt én tydelig høykultur men «flere konkurrerende krefter» (Danielsen 1998:84). Kan det likevel gjenfinnes uttrykk for hva som er den legitime kulturen i Norge? Systemer av distinksjoner er operative i norsk dagligliv, konkluderer Danielsen (1998:92), ikke minst på det segregerte boligmarkedet. Danielsen er likevel i tvil om virkningskraften kulturell kapital har i Norge, og hevder at alt tyder på at økonomisk kapital spiller en større rolle enn kulturell kapital (Danielsen 1998:93). Det er med andre ord ikke tvil om at kapitalformene har en spesiell plass i det norske samfunnet, en som vi ikke helt har klart å begripe ordentlig. Fordi Norge er så ulikt Frankrike hva gjelder kultur, utdanning og klasser kan det virke som om en må forstå betydningen av dem i norsk kontekst på en annen måte. Å utforske hvordan økonomisk og kulturell kapital uttrykkes narrativt i fortellinger om flytting og bostedsvalg, kan derfor være en måte å komme nærmere en forståelse for kapitalformenes betydning i Norge.

Forestillinger om grenser

Forskjellige mennesker opplever det samme stedet på ulike måter avhengig av deres kunnskap om stedet (Holloway & Hubbard 2001). Forholdet mellom mennesker og sted varierer derfor etter menneskers forståelse av hva som skjer på stedet, hvordan det er formet, hvilke grenser det har og så videre (Holloway & Hubbard 2001:38). Atferd og valg

⁷ Selv om Bourdieu også nevner at kulturell kapital synliggjøres i form av interiør, kunst, bøker etc.

når det kommer til flytting og bosetting er «sjelden informert av perfekt kunnskap, men i stedet en oppfatning av fakta som resultat av personlige interaksjoner med omgivelser så vel som informasjonen avledet fra *representasjoner* av disse omgivelsene» (Holloway & Hubbard 2001:44). En kan si at forestillinger eller representasjoner ofte leder mennesker til å handle og velge. Dette innebærer også at en har forestillinger om de steder en bor på, de steder en ønsker å bo på og de steder en ikke ønsker å bo på; en trekker på et vis grenser rundt steder for å gjøre dem forståelige for handling. Hvordan kan slik grensedragning få innvirkning på bostedsvalg og fortellinger om det?

Eksistensen av grenser impliserer på et vis en markering av hvem og hva som er innenfor eller utenfor. En kan si at grensene livnærer seg på forestillinger om 'oss' og 'dem'. De er med andre ord verken naturlige eller fiksede (Cohen 1985; Lamont 1992; Holloway & Hubbard 2001). De behøver heller ikke være uttrykk for en hierarkisering av hva som er best og dårligst, men kan i stedet fungere som måter å skape en identitet og tilhørighet til steder eller nærmiljøer på (Cohen 1985). Begrepet om grenser foreslår derfor hvordan sted er del av bredere sosiale prosesser (Rose 1995:99). Spørsmål som dukker opp i den forbindelse er eksempelvis om hvilken stedsforståelse som er den mest legitime, hvorfor noen stedsforståelser er negative og andre positive, hvilke grenser som dras til hvor eller hvem, hva de kan fortelle om steder og hvilken rolle slik grensedragning kan spille for samfunnet generelt.

Lamont (1992) foreslår at *symbolsk grensedragning* er en måte å forstå hvordan fordommer og stereotyper på et vis former og formes av den kulturelle konteksten de eksisterer i: symbolske grenser er «de type linjer som individer trekker når de kategoriserer mennesker» (Lamont 1992:1). Hun fokuserer på tre typer symbolske grenser; moralske, sosioøkonomiske og kulturelle (Lamont 1992:4). Grenser kan med andre ord trekkes på bakgrunn av vurderinger av personers moralske karakter, sosiale posisjon og/eller rikdom samt utdanning, smak og intelligens. Med bakgrunn i avsnittet over om kapitalformene, er det nærliggende å trekke inn implikasjonene de ulike kapitalformene også har for grensedragning, og som på et vis berører både moralske, sosioøkonomiske og kulturelle grenser: avhengig av sammensetning og volum av de ulike kapitalformene noen innehar, vil det kunne trekkes grenser på bakgrunn av hva økonomisk og kulturell kapital kan *bety*. Eksempelvis vil det å ha høy økonomisk kapital kunne være kilde til både beundring for å ha oppnådd dette på selvstendig vis og aversjon for at den generert gjennom arv og sosial bakgrunn. Hvilken oppfatning en har av hva økonomisk kapital betyr, kan således generere både moralsk, sosioøkonomisk eller kulturell grensedragning. Det samme kan sies for kulturell kapital; den kan oppfattes som beundringsverdig gjennom høy utdanning og god

smak, eller den kan være tegn på «intellektuelt snobberi eller åndssnobberi», som Skarpenes' informanter kalte det (Skarpenes 2007:548).

Skarpenes (2007) foreslår at Frankrike har en annen kulturell historie enn Norge, og at en derfor ikke kan forstå kulturell grensedragning i det norske samfunnet slik Bourdieu gjorde i det franske. Lamont (1992) påpeker at kulturelle grenser trekkes oftere i Frankrike enn i USA. Slike funn illustrerer tydelig hvordan grensedragning må kontekstualiseres i den kulturen de gjøres i, men at en likevel ikke kan forkaste grensedragningens kraft slik Skarpenes (2007) synes å gjøre i Norge. I stedet vil jeg vise i analysen at slik grensedragning kan forstås bedre ved å tolke dem som deler av et kulturelt repertoar – eksempelvis kan motstanden mot å kategorisere noe som kulturelt bra eller dårlig (slik Skarpenes finner), nettopp sies å være en del av den grensedragningen som tross alt gjøres i Norge. Kan det tenkes at grensedragning mellom økonomisk og kulturell kapital i den norske middelklassen tar utgangspunkt i en forståelse av at økonomisk kapital sidestilles med synlig forbruk og derfor tones ned? Eller at økonomisk kapital egentlig er attråverdig for de fleste, men at det ikke er 'kulturelt riktig' å snakke om det? Ved å utforske hvordan grenser trekkes gjennom bosted, som jeg vil gjøre i deler av analysen, er det mulig å komme nærmere en forståelse av slike spørsmål.

St Hanshaugen – et lite stykke Norge?

Som det ble klart innledningsvis, oppfattes bydel St Hanshaugen som det en kan kalle et 'vanlig' sted. Bydelen har ikke vært del av verken flyttedebatter eller flytteforskning, mye på grunn av en relativt lite avvikende flyttetrafikk – i 2011 hadde bydelen netto innflytting på 532 personer⁸. Det preges altså verken av tydelige sosiale problemer, stor inn- eller utflytting, og som det også vil bli klart i første del av analysen er det et sted de fleste er tilfreds med å bo på. Relativt til resten av landets befolkning, har St Hanshaugen en større andel høyt utdannede og høyinntakstakere. De er derfor ikke et tverrsnitt av Norges befolkning. Fortellingene deres skriver seg inn i slik mye av forskning på norsk og internasjonal middelklasse er blitt fremstilt; de er vanlige mennesker på et vanlig sted. Men vanlig i forhold til hva? Kan det være at St Hanshaugen er et sted som reflekterer sentrale norske verdier, holdninger og moral? I tilfelle, på hvilken måte?

Det blir i den forbindelse viktig å utforske hvordan stedet St Hanshaugen forstås av dem som har bodd eller bor der, hvorfor noen ønsker å bosette seg der eller flytte, og ikke minst hvem som ønsker det. I den narrative analysen av flytting og bostedsvalg vil jeg undersøke om de fortellingene som uttrykkes kan være del av et spesifikt kulturelt repertoar og om det i

⁸ Oslo kommune: Oslostatistikken, «flytting»

ytterste grad kan være grunnlag for å forstå dette kulturelle repertoaret som 'typisk norsk'. Som det er foreslått over, er de som bor på St Hanshaugen del av en urban middelklasse. Middelklassen er for mange den sosiale klassen de plasserer seg selv i, og den representerer også noe *i midten* – noe som anses å være vanlig. Jeg vil vise gjennom denne oppgaven at, til tross for at stedet og menneskene der kanskje *er vanlige*, er det likefremt viktig å forstå hva som er vanlig, hvorfor det er vanlig og hvordan denne 'alminneligheten' påvirker flytting, bostedsvalg og kanskje til og med bosettingsmønstre utover caset St Hanshaugen.

1.5 Oppgavens struktur

Fokuset i denne oppgaven er altså å utforske hvordan flytting og bostedsvalg kan forstås i en bydel som ikke preges av mye flyttetrafikk. Det er med et slikt utgangspunkt jeg vil argumentere for å forstå flytting både som en tilsynelatende rasjonell prosess og som del av fortellinger.

Etter å ha presentert det metodiske valget for, og gjennomføringen av, denne oppgavens empiriske innsamling i kapittel 2, vil jeg i kapittel 3 undersøke flyttemotiver på St Hanshaugen. Flyttemotivene kan forstås med det teoretiske bakteppet jeg har introdusert i dette kapitlet, med hovedvekt på stedsteoriene. Jeg vil dele kapittel 3 i to hoveddeler, hvor den første tar for seg de *praktiske* årsakene mens den andre tar for seg de *sosiale* årsakene. Dette kapitlet kan synes å være et som beskriver noe helt vanlig, og det gjør det også. Det er imidlertid viktig å *beskrive* sosiale fenomener for å kunne forstå dem. Jeg vil argumentere for at det er en sosiologisk relevans i en slik beskrivelse av det vanlige, i tillegg til at disse flyttemotivene vil diskuteres teoretisk. Flere har etterlyst sosiologiske studier som flytter blikket fra periferien eller de marginaliserte kantene, til sentrum eller det helt vanlige (Curry-Stevens 2008; Savage 2003; Reay *et.al* 2011). I kapittel 3 beskriver og analyserer jeg hvordan bydel St Hanshaugen har tiltrukket seg beboerne, og hvorfor det er en bydel som mange ønsker å bosette seg i. Implisitt i dette kapitlet vil det derfor også bli klart hvordan St Hanshaugen konstrueres som sted.

I kapittel 4 søker jeg å gå i dybden på det som i utgangspunktet var et flyttestudie, men som etter hvert viste seg å handle om noe ganske annet. Gjennom å analysere det som kom til uttrykk gjennom intervjuene som narrativer, vil jeg diskutere hvilken implikasjon flytting og bostedsvalg som narrativ praksis kan forstås. Kapitlet vil struktureres av to hovedstrategier for fortellingspraksis – *distinksjoner* og *forhandlinger*. Under hver av disse diskuteres en samling uttrykk som jeg konstruerer narrativt.

I siste kapittel vil jeg oppsummere og diskutere mine funn, og relatere disse til oppgavens forskningsspørsmål. Jeg vil diskutere hvordan empirien kan forstås som del av en norsk kontekst, spesielt knyttet til viktige verdier i det norske samfunnet. Diskusjonen i de foregående analysekapitlene vil i dette kapitlet trekkes videre, hvor jeg vil diskutere hvorvidt empirien kan forstås som del av en norsk likhetsdiskurs.

2 Metode

Formålet med denne oppgaven var å finne ut av hvorfor folk flytter til og fra bydel St Hanshaugen, hvordan St Hanshaugen kan forstås som sted, og hvilke fortellinger som oppstår når dette er temaet. Det mest opplagte valget for å få en innsikt i slike prosesser, var derfor å anvende kvalitativ metode. Hovedsakelig baseres denne oppgaven på kvalitative intervjuer. I tillegg vil foreliggende statistikk, dokumenter og avisartikler supplere mitt innsamlede materiale. Jeg kjenner godt til St Hanshaugen, slik jeg nevnte i innledningskapitlet, og dette vil følgelig bidra til min forståelse av stedet.

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for hvilke valg jeg har tatt og hvorfor, fra start til slutt gjennom forskningsprosessen. Kapitlets første del vil inneholde valg av metode for prosjektet, deretter vil jeg redegjøre for gjennomføringen. De ulike stadiene i innsamlingen og utføringen vil drøftes her. I neste del diskuteres metodiske betraktninger hva gjelder min rolle som forsker, etiske vurderinger samt en kort vurdering av oppgavens kvalitet. Til sist vil jeg redegjøre for og begrunne valg av analytisk tilnærming for de følgende kapitler.

2.1 Valg av metode: Kvalitative dybdeintervjuer

Det finnes utallige studier både i Norge og internasjonalt om hvor folk flytter til og fra steder, samt hvilke prosesser som kan antas å ligge bak flyttingen. Som jeg nevnte i innledningskapitlet er det derimot mangel på dybdestudier av spesielt de områdene som oppfattes som 'vanlige' – slik som St Hanshaugen kan sies å være. Det finnes statistikk på hvor mange som flytter ut og inn av bydelen, hvordan befolkningssammensetningen ser ut og hvilke demografiske egenskaper disse har. Det finnes lite studier av St Hanshaugen utover slike tall. Jeg var interessert i å vite hvordan St Hanshaugen konstrueres av dem som har tilknytning til stedet, hvilke vurderinger de har gjort seg, og hva slags fortellinger som kan finnes blant dem. Kvalitative forskningsintervjuer søker å få frem betydningen av folks erfaringer og opplevelse av verden (Kvale & Brinkmann 2010:21). For å gå i dybden på temaet flytting på St Hanshaugen, valgte jeg å utføre kvalitative dybdeintervjuer.

Holstein & Gubrium (1995:4) argumenterer for at alle intervjuer er fortolkende aktive, noe som impliserer at meningsskaping foregår i et samspill mellom forsker og informant. Som forsker er en derfor ikke ute etter å innhente kunnskap om verden slik den *er*, men mer opptatt av å vite hvordan verden *oppfattes* eller *fremstår* for mennesker. Dette var mitt utgangspunkt for intervjuene – i en samtale mellom de intervjuede og meg, hvilke oppfatninger finnes om flytting og bostedsvalg i bydel St Hanshaugen? Jeg strukturerte

intervjuene ved hjelp av en intervjuguide som styrte temaene, mens de intervjuede svarte eller fortalte så mye de ønsket. Intervjuene jeg foretok var derfor av semistrukturell karakter (Kvale & Brinkmann 2010).

Å få tak i dem: Rekruttering

Kvalitative studier baserer seg ofte på *strategiske utvalg*, et utvalg informanter som har egenskaper som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard 2003:53). Jeg ønsket informanter som hadde 'egenskapen' å bo, har bodd eller skal bo på St Hanshaugen. Dette ga et bredt utgangspunkt. Ettersom jeg ønsket variasjon av fortellinger om temaet for oppgaven, ville jeg ikke spesifisere utvalgskriteriene utover det. Imidlertid ville jeg at personene skulle variere med hensyn til kjønn og alder slik at materialet ikke skulle baseres på én enkelt kategori, men belyse et utvalg fortellinger fra ulike ståsteder innenfor konteksten av bydel St Hanshaugen.

Siden det å flytte ikke er en aktivitet noen gjør hver uke, ei heller noe som gjøres innenfor faste rammer av et spesifikt miljø, stod jeg uten konkrete metoder for å få tilgang til feltet. Jeg var nødt til å starte et annet sted. Det mest utfordrende var å nå de som var i flyttemodus. Først forsøkte jeg å rekruttere informanter ved å kontakte eiendomsmeglere, selgere av leiligheter jeg kom over i boligannonser eller komme i kontakt med folk hver gang jeg ferdes i bydelen. Eiendomsmeglerne var forståelig nok ikke i posisjon til å oppgi personlige opplysninger, og det var kun én som svarte meg av de som hadde leilighet for salg. Dette viste seg altså som en lite fruktbar rekrutteringsmetode for mitt prosjekt.

Fra da jeg bestemte meg for å skrive om dette temaet, ble det ofte et samtaleemne etter svaret på småpratens obligatoriske «Hva driver du med for tiden da?» Jeg forstod at det var slik jeg kunne få tak i folk å snakke med – gjennom å spørre bekjente om de kjente noen som bor, har bodd eller skulle bo på St Hanshaugen. Mine bekjente fungerte med andre ord som *portåpnere* (Thagaard 2003; Fangen 2004). Jeg var imidlertid påpasselig med å rekruttere utenfor min umiddelbare omgangskrets. Portåpnerne snakket med sine bekjente og ga meg deretter kontaktinformasjon slik at jeg kunne etablere kontakt på egenhånd. Videre benyttet jeg meg av *snøballmetoden* (Thagaard 2003), som innebar at jeg spurte informantene om de kjente noen jeg kunne intervju. Problemet med denne metoden er at utvalget kan komme til å bestå av personer innenfor samme nettverk (Thagaard 2003:54). For å motvirke dette tok jeg i bruk portåpnere fra ulike nettverk.

En vil aldri oppnå et helt representativt utvalg i kvalitativ forskning, derfor bør en heller basere seg på å finne et utvalg som belyser et viktig fenomen (Fangen 2004:46). Mitt utvalg er derfor basert på et *tilgjengelighetsutvalg* (Thagaard 2003:54). Hvilket betyr at jeg

intervjuet dem som ønsket å la seg intervju. Dette vil nesten alltid være tilfellet i kvalitativ forskning, fordi de som ikke vil intervjues stiller heller ikke opp for det. En utfordring med et slikt utvalg er derfor at det kan representere personer som er fortrolig med forskning (Thagaard 2003). Ofte er dette personer med høyere utdanning. Det innebærer derfor en viss risiko å bruke et tilgjengelighetsutvalg, fordi utvalget kan være skjevt og en risikerer å gå glipp av informasjon. Denne skjevheten kan finnes i mitt utvalg. Nesten samtlige har eller er i gang med høyere utdanning. Da bydel St Hanshaugen bebos av en stor andel høyt utdannede mennesker, vil jeg likevel argumentere for at utvalget ville vært skjevt i forhold til populasjonen om det ikke representerte mennesker med høyere utdanning.

”St Hanshaugene”: Utvalget

Det empiriske materialet består av 19 intervjuer med 21 personer, to av dem med par. Åtte er menn og tretten er kvinner i alderen 20-64 år. Spredningen i alder var tilnærmet jevn, omtrent halvparten var under 30 år, og halvparten over. De er alle i enten fulltidsjobb eller deltidsjobb ved siden av studier. Den årlige husholdningsinntekten varierte mellom 350 000 og 1,5 millioner, avhengig av om de levde i parforhold eller ikke. Noen har en inntekt basert på lån og stipend fra Lånekassen og en jobb som genererer omtrent 5 000 kroner måneden, mens de som er i arbeid tjener omtrent 500 000 gjennomsnittlig i året⁹. De jobber i yrker som eiendomsめglere, konsulenter, kulturutøvere, kulturformidlere, leger, ingeniører, arkitekter og akademikere. Syv av dem har utdanning på bachelornivå, tolv har utdanning på masternivå eller høyere, mens to har noe eller ingen utdanning utover videregående skole.

Ti av de 21 intervjuede var i det jeg kaller flyttemodus og resten var permanente beboere. I flyttemodus vil si de som er på vei ut eller inn av bydelen, mens de permanente beboerne er de som har bodd i bydelen over en lengre periode. Omtrent fem av de permanente er såkalte pionerbeboere, som har bodd i bydelen over 10 år. Syv personer var nyinnflyttede da jeg foretok intervjuene, og tre av dem var på vei eller hadde flyttet ut av bydelen. Jeg har valgt å kalle de intervjuede for ”St Hanshaugene” i de neste kapitlene, for å unngå skillet mellom tilflytter/fraflytter/permanent boende. Selv om St Hanshaugene utelukkende ikke kjente hverandre, har noen av dem det til felles at de finnes et sted langt ut i mitt sosiale nettverk, de fleste har utdanning og/eller jobb, og de bor eller har altså bodd på St Hanshaugen. Dette skaper nødvendigvis en viss underliggende likhet mellom dem, noe som vil diskuteres nærmere. Foruten at de deler bostedstilknytning, er høyt utdannede og har en høy arbeidsinntekt er de i ganske ulike livsfaser. Noen er fortsatt studenter, andre er på vei til å levere masteroppgaver. De fleste var i arbeid, noen var gift, andre var single. Åtte av dem har

⁹ De fire studentene er utelatt av dette gjennomsnittet. De som er enslige og i arbeid tjener gjennomsnittlig 495 000 årlig, parene i arbeid tjener gjennomsnittlig 1 050 000 i året tilsammen.

barn, noen hadde fortsatt små barn og andre hadde voksne barn. I første analysekapittel vil St Hanshaugene presenteres fortløpende.

Temabaserte samtaler: Intervjuguiden

Som medarbeider på prosjektet *Flytting i Osloregionen* var jeg pliktet til å forholde meg til en ferdig utarbeidet intervjuguide. Denne var halvstrukturert og inneholdt temaer og forslag til spørsmål. Hensikten med denne intervjuguiden var å få empirisk kunnskap om flyttemotiver, og inneholder de overordnede temaene i) bakgrunnsforhold, ii) oppvekst og flyttehistorie, iii) bolig og boligkarriere, iv) personlig stedshistorie og flyttemotiver, v) lokale hverdagspraksiser, vi) stedets omdømme og vii) fremtidsutsikter. Under hver av disse var underspørsmål og oppfølgingspunkter som i variert grad ble brukt i intervjuene. Jeg har tatt utgangspunkt i den samme intervjuguiden i samtlige av mine intervjuer, men latt St Hanshaugene selv få styre hva de ønsker å utdype og ikke.

Før en går i gang med et forskningsprosjekt er det påkrevet at en som forsker gjør seg kjent med litteratur og forskning på feltet som skal studeres. Dette er for å skaffe seg en begrepsmessig og teoretisk forståelse av fenomenene som skal undersøkes, et grunnlag for tilførelse og integrasjon av ny kunnskap (Kvale & Brinkmann 2010:122). Først og fremst er dette viktig for kvalitativ forskning fordi forskeren helt enkelt bør kunne forstå hva informantene snakker om, og dernest kunne følge opp svarene deres. Da jeg selv ikke var med på å utforme intervjuguiden jeg skulle bruke, ble jeg nødt til å sette meg inn i denne parallelt med å lese meg opp på relevant teori og forskning.

At jeg ikke selv har utarbeidet intervjuguiden kan være både positivt og negativt. På den ene siden var jeg heldig som hadde den klar og kunne komme i gang med intervjuene tidlig i prosessen. Ikke minst som førstegangsforsker krever det mye tid og arbeid å ferdigstille en intervjuguide. På den annen side kan det ha vært elementer jeg har oversett underveis i gjennomføringen, fordi jeg ikke visste nok om forskningsfeltet. Dette har jeg imidlertid forsøkt å unngå ved å sette meg inn i relevant litteratur, samt ved å holde en bredde i den teoretiske forståelsen av feltet ved å inkorporere den sosiologiske relevansen for et tema som flytting.

I forkant av intervjuene, testet jeg rollen som intervjuer, intervjuguiden og båndopptakeren i et prøveintervju med min bror som bor på St Hanshaugen. Som forventet ble iscenesettelsen med min bror utfordrende og urealistisk i forhold til et formelt intervju, fordi våre etablerte familieroller (storebror og lillesøster) kom i konflikt med de rollene vi skulle inntre for intervjusituasjonen. Jeg fikk imidlertid nyttig innsikt for de påfølgende intervjuene. Jeg endret på både rekkefølge og formulering i intervjuguiden slik at de ble mer *dynamiske*

(Kvale & Brinkmann 2010). Dynamiske spørsmål bør være med i intervjuguiden for å skape en positiv interaksjon mellom intervjuer og informant, holde samtalen i gang og motivere informanten til å fortelle (Kvale & Brinkmann 2010:144). Samtidig som jeg beholdt den *tematiske* relevansen i formuleringene utarbeidet av prosjektet. Spørsmål som er tematisk relatert til intervjuemnet, til de teoretiske begrepene som ligger til grunn for studien og den påfølgende analysen (Kvale & Brinkmann 2010:144).

Intervjuguiden var designet for å hovedsakelig gå i dybden på flyttemotiver, men «en forklaring eller beskrivelse av motiv er ikke det samme som den objektive årsaken til fenomenet» (Järvinen 2000:373). I prøveintervjuet med min bror ble jeg oppmerksom på dette, ikke minst hvordan oppfølgingsspørsmål er avgjørende for å få god innsikt i intervjupersonenes fortellinger (Kvale & Brinkmann 2010) og en måte å forstå beskrivelse av motiv. Et eksempel på hvordan dette kom til uttrykk er et utdrag fra prøveintervjuet:

I: Kan du fortelle litt om hvorfor du flyttet til St Hanshaugen?

B: Det var på grunn av leiligheten.

I: Ville det vært det samme hvilket sted leiligheten lå på så lenge du fikk denne?

B: Ja, det ville vært det samme om den lå her, på Majorstua eller på Frogner.

I utdraget blir det tydelig at om jeg ikke hadde spurt ham om beliggenheten, ville svaret på 'flyttemotivet' kunne blitt forstått som å være kun boligen. Men slike motiver er ikke bare rasjonelle og enkle slik de fremstår, de er lingvistiske fenomener og deler av et kulturelt vokabular (Järvinen 2000). Det er nettopp i en slik meningsskapende situasjon som et kvalitativt intervju er, at det blir tydelig hvordan mening skapes både i samspill mellom intervjuer og intervjuperson og at mening inneholder flere dimensjoner som ikke plukkes opp i eksempelvis spørreskjemaer. Det var altså ikke kun leiligheten i seg selv som var viktig for min bror da han flyttet til St Hanshaugen, men i større grad området som del av indre vest sammen med Frogner og Majorstua. Svar og flyttemotiv i intervjuene kan med andre ord ikke ses isolert, men som integrert i en sosiokulturell kontekst hvor måten å svare på i stor grad er relatert til den kulturen de er en del av. En slik innsikt viste seg å være verdifull for de intervjuene jeg skulle foreta i etterkant.

Kom inn i mitt hus: Gjennomføringen

Jeg utførte intervjuene i perioden juli til september 2012, de fleste av dem hjemme hos St Hanshaugerne. Intervjuene startet med en såkalt brifing (Kvale & Brinkmann 2010:141), hvor jeg spurte om de hadde lest informasjonsskrivet jeg hadde sendt dem, introduserte formålet med mitt prosjekt og spurte om det var greit at jeg brukte båndopptaker. I tillegg

understreket jeg at de ville bli gitt anonymitet, og at de kunne trekke seg fra intervjuet både under og etterpå. Samtlige ga sitt informerte samtykke, og ingen trakk seg fra deltakelsen.

I forkant av intervjuene som ble foretatt i de intervjuedes hjem var jeg litt usikker på min rolle som fremmed eller besøkende. Dette viste seg likevel å være en god kontekst for intervjuene. Praktisk sett er det som regel mindre støy og færre forstyrrelser i et privat hjem, noe som gjør det enklere å gjennomføre samt å transkribere i etterkant. Metodisk grunnet, var jeg av den oppfatning at det ville gjøre de intervjuede mer komfortable og villige til å fortelle og utdype. Ikke minst var hjemmet en del av temaene i intervjuguiden, og jeg antok at det ville være enklere for begge parter om vi hadde et felles referansepunkt i det enkelte hjem. Et eksempel illustrerer hvordan hjemmet ble en integrert del av samtalen:

I: Vet du når bygården er bygget?

X: Den er hvert fall fra 50-tallet et eller annet sted. Det er rett etter krigen. For hvis du ser bak deg så er det betong der og et eller annet som ingen vet hva er, også er det litt mer betong der borte. Så det er ganske morsomt når du skal henge opp ting, for du vet ikke om du skal bruke slagbor eller så bare flyr du rett gjennom veggen. Så her er alt festet på kroker [latter].

Dette gjorde at vi kunne snakke om faktiske og praktiske detaljer, i stedet for et ensidig fokus på de intervjuedes holdninger til og meninger om temaet som til tider kan gjøre forskningsintervjuet for abstrakt. Det letter presset en kanskje kan føle som informant, og flytter fokus fra mening til praksis. Det å dele med seg om sin hverdag kan i mange tilfeller være med på å gjøre intervjuet ufarlig for vedkommende. Selv om jeg forholdt meg til en intervjuguide, sa jeg på forhånd at de måtte snakke så fritt og så mye som de ønsket. Jeg stilte til en viss grad åpne spørsmål for at de intervjuede skulle få mulighet til å fortelle. Dette var imidlertid ikke alltid like lett, noen spurte meg eksempelvis «mener du sånn øst/vest?» og impliserte at jeg var ute etter rette svar. Andre igjen fortalte lange historier som ofte skled ut til å ikke handle om temaet i det hele tatt. Slik gikk balansen mellom struktur og fleksibilitet i intervjuene.

De fleste intervjuene tok omtrent én time, noe jeg hadde informert om på forhånd at det kunne ta. Ettersom jeg ofte fikk inntrykk av at de fleste hadde en travel hverdag, var denne timen noe jeg forsøkte å holde meg innenfor for de intervjuedes del. Dette kan ha gjort noen av intervjuene forkortede, noe jeg anser som en ulempe. Likevel var mitt løfte om tiden det skulle ta, et løfte jeg ville holde. Jeg lot møtested og tidspunkt være opp til hver enkelt, og dermed var det også fire av intervjuene som ble gjort andre steder. På kafé fikk jeg gitt noe tilbake for at den enkelte stilte opp, samtidig som situasjonen bar mer preg av å være formell og avskåret fra hjemmet. Jeg ble mindre usikker på fordelingen av rollene oss i mellom, mens det i noen tilfeller ble vanskeligere å skape en god ramme for fortellinger. Eksemplet under kan være illustrerende:

I: Vil du si at leiligheten sier noe om dere?

L: Ja, klart den gjør det. M-m.

I: På hvilken måte?

L: Nei, det er vel litt måten man pusser opp på og, hvordan man lever. Hja.

I tillegg til kortere svar enn jeg ofte fikk fra andre, kan setningenes markerte avslutning i form av «hja» og «m-m» være et hint om at den intervjuede ikke ønsker å utdype eller oppfatter spørsmålene som uinteressante. Dette preget intervjusituasjonen for begge parter, fordi jeg som intervjuer ble usikker på om jeg var for påtrengende og den intervjuede kan ha blitt enda mindre villig til å utdype. Dette kan ha vært en relasjon mellom forsker og intervjuer som ikke var god i utgangspunktet, og kafé som møtested bidro kanskje ikke til at situasjonen ble bedre. Hadde vi vært hjemme hos henne kunne hun for eksempel vist meg hvilke deler av leiligheten som var pusset opp eller hvordan interiøret og romdelingen sier noe om deres levemåte.

Informasjonen jeg får i intervjusituasjonen er alltid delvis et resultat av den relasjonen jeg har til de jeg intervjuer. Som jente i midten av tjueårene var jeg lik noen av mine informanter og ulik andre, noen var eldre, andre var yngre. I de fleste tilfeller var begge parter utdannede, noe som selvfølgelig får innvirkning på den kunnskapen som produseres i intervjuene. Noen virket opptatt av å ikke 'bli kategorisert' av meg som forsker og snakket om 'de som bor på St Hanshaugen', eller de snakket mer om generelle temaer som landets makroøkonomiske situasjon, boligmarkedet eller enkelthendelser på barnas skole. I intervjuene spurte jeg om det var noe de tenkte kunne forbedres eller forverres i området, og mange snakket om et økende prisnivå og hva det eventuelt kunne gjøre med området og befolkningen der, eller andre sosiale aspekter. Men i ett av intervjuene fikk jeg inntrykk av at responsen var tilknyttet en idé om at jeg representerte noe offentlig, for eksempel bydelsutviklingen eller lignende. En svarte:

Det jeg også syntes var litt synd i sommer blant annet, at det ikke er noe vann i fontenene oppå toppen [av St Hanshaugen-parken]. Det er jo sånn stor fontene på toppen der. Den er helt tørrlagt, så den ser litt stusselig ut når det ikke er noe vann i den. Det kunne vært litt koseligere på toppen der hvis det hadde vært noe vedlikehold. Det tenkte jeg litt på. Ellers er det vel ikke så.. jeg vet ikke, jo! Den plassen på Bislett, det svære området rett nedenfor Bislett Stadion, der er det ingenting. Det er bare gjerda inn for øyeblikket. Det kunne vært noe for barn.

Et eksempel som dette er illustrerende for hvordan relasjonen mellom forsker og informant kan påvirke de fortellingene og det fokus som fremlegges i en intervjusituasjon. Det oppstår et samspill på ulike måter mellom partene i intervjusituasjonen som kan få implikasjoner på kunnskapen som produseres i intervjuene. Dette er på ingen måte feilslåtte intervjuer, slike intervjuer kan være verdifulle (Järvinen 2000). De genererer annen kunnskap enn den

tiltenkte, men sier vel så mye om hvilke narrativ og diskurser som er tilgjengelige i ulike situasjoner.

Forskeren i kvalitativ forskning er et av de viktigste verktøyene for å få frem og følge opp informantenes fortellinger (Thagaard 2003; Kvale & Brinkmann 2010). Det er derfor viktig at en som forsker er lyttende, utforskende og aktiv, samtidig som en ikke skal være påtrengende eller ledende. Forskerens innlevelse i situasjonen og informanten sikrer en balanse mellom å gå i dybden og i bredden (Thagaard 2003). Dette la jeg vekt på i mine intervjuer, noe som var utfordrende og lyktes ikke alltid. Det ble imidlertid enklere underveis i prosessen. Det er sentralt å ikke utelukkende basere seg på innlærte ferdigheter, men også benytte seg av et følelsesmessig engasjement for å utvikle god kontakt med informanten (Thagaard 2003). Både før, under og etter hvert av intervjuene bød jeg litt på meg selv i form av responser som «ja, ikke sant – sånn tenker jeg også noen ganger» eller «jeg har heller ikke tid til så mye mer enn skole og trening nå» for å skape en viss tillit mellom den intervjuede og meg. I stedet for en passiv lyttende forskerrolle (Fangen 2004), deltok jeg av og til i intervjuet slik at det ble et dialogisk møte. Samtidig som jeg var påpasselig med å ikke gripe inn i den intervjuedes responser. Dette var en gjennomtenkt og viktig aktivitet for meg, for å forsøke å skape gode rammer rundt situasjonen St Hanshaugene tross alt gikk inn i frivillig uten å få noe tilbake for det. Samtidig som dette understreker det Holstein & Gubrium (1995) kaller det aktive intervjuet; fortellingene konstrueres i en relasjon mellom forsker og informant.

Fra tale til tekst: Transkribering

Det innebærer alltid en kunstig overføring fra tale til tekst fordi de har ulike språkregler (Kvale & Brinkmann 2010). Likevel er det nødvendig å transkribere intervjuene for å utføre en analyse av materialet. Jeg har forsøkt å transkribere ordrett og utskriftene preges derfor av en muntlig språkform. Ved latter eller markerte tenkepauser har jeg innskrevet disse i teksten, og på den måten forsøkt å unngå faren for det Kvale (1997) kaller en kunstig konstruksjon av kommunikasjon. Når det er sagt, er det alltid en fare for at oversettelsen mellom tale og tekst mister noe på veien – spesielt fordi talen konstrueres i en interaksjon mellom forsker og informant. Derfor er transkripsjonene på ingen måte direkte kopier av en virkelighet, men abstraksjoner av den (Kvale & Brinkmann 2010).

Jeg transkriberte hvert intervju rett etter det var gjennomført, slik at jeg husket samtalen best mulig med alle dens stemninger, tonefall, pauser og så videre. Det viste seg nyttig å transkribere etter hvert intervju på flere måter. For det første fikk jeg innblikk i hvordan jeg fungerte som intervjuer, og kunne justere meg selv til neste intervju. For det andre knyttet jeg god kjennskap til materialet mitt på denne måten. Det var etter å ha transkribert de

første intervjuene at jeg forstod hvor viktig dette arbeidet var – det var nettopp der analysen var forankret. Transkriberingen er «ikke bare en enkel teknisk prosess, men en tolkningsprosess i seg selv» (Kvale 1997:101). Jeg begynte å se gjennomgående mønstre for hvordan temaene ble snakket om, og det slo meg at flere av St Hanshaugerne ofte snakket på tilnærmet like måter om temaene. Dette har hjulpet meg langt på vei i analysearbeidet. Jeg satte opp kategoriskjemaer parallelt med transkriberingen basert på hvilke aspekter som oftest dukket opp i intervjuene. Slik fungerte transkriberingen og kategoriseringen som et samarbeid som gjorde arbeidet med analysekapitlene strukturert og effektivt.

2.2 Metodiske betraktninger

Forskerrollen

Som forsker er en alltid selv en del av den sosiale verden som studeres, og en vil alltid se den ut ifra ens egen posisjon i verden (Faber *et.al* 2012:44). De kategorier jeg som forsker anvender på mitt empiriske materiale, hvordan jeg forstår det intervjupersonen sier, er derfor aldri objektive, men innebærer ett synspunkt av mange. Det innebærer derfor et stort ansvar i form av å redegjøre for eget utgangspunkt som forsker. Hvordan ser jeg på mennesket? Hva er forholdet mellom min kunnskap og min forståelse av et felt? Hvilke fremgangsmåter vil jeg bruke for å formidle de dataene jeg har innsamlet? Slike overveielser former hvordan jeg ser på verden, og hvordan jeg handler i den (Denzin & Lincoln 2003).

Dette kan kalles forforståelse og er forskerens utgangspunkt for hvordan å gå frem i innsamlingsprosessen og den påfølgende analysen. Jeg anvender en sosialkonstruktivistisk tilnærming (Berger & Luckmann 1990[1966]). Denne tilnærmingen vurderer meningsproduksjon som like viktig som meningen som produseres. Med andre ord er det like viktig hvordan St Hanshaugerne skaper mening i en samtale med meg som forsker, som det er hva de sier er årsaker til flyttingen. Jeg har forsøkt å tydeliggjøre dette ved å dele inn analysen i to kapitler som fokuserer på henholdsvis mening som produseres og meningsproduksjon. Et viktig poeng for min rolle som forsker i dette prosjektet er at jeg i analysen ønsket å fokusere på uttrykk som var felles blant de intervjuede, og at jeg ut ifra disse selv konstruerer narrativene presentert. Dette vil jeg komme tilbake til under analyseplanen.

Mange sosiologiske studier er forskning på mennesker og fenomener forskeren selv ikke er innlemmet i (se Album 1996; Fangen 2004), og forskerens rolle kan være mer eller mindre utfordrende i forhold til et ukjent felt. I kvalitativ metode snakker en ofte om en ubalanse i maktforhold, hvor forskeren representerer en makt overfor informanten som kan innvirke på dataene forskeren får. Dette eksempelvis fordi forskeren kan anses som ekspert på noe

som informanten ikke er eller som den som har kontroll på situasjonen i motsetning til informanten. Jeg opplevde ikke at dette var tilfellet i mine intervjuer, da de fleste av mine informanter har like mye eller mer utdanning enn jeg selv har. I andre tilfeller, som hos Engelstads elitestudie (2010), er maktforholdet mer eller mindre omvendt fra det som er vanlig i sosiologiske dybdeintervjuer, og informanten var den som hadde makten og kontrollen over situasjonen. I min studie var intervjusituasjonen i større grad preget av at jeg som forsker hadde noe *til felles* med mine informanter. Vi var likere enn det som ofte er vanlig i slike situasjoner.

Min posisjonalitet var preget av "insider"-posisjonen (Chavez 2008). Jeg har selv bodd i bydel St Hanshaugen for en kortere periode, og er kjent med både området og mennesker som bor der. Denne innsideposisjonen er omdiskutert, med henblikk på om det er en fordel eller ulempe for en forsker å dele egenskaper med sine informanter. «Where outsiders have the advantage of detachment from the field, an insider must learn to manage the influence of being researcher and the researched» (Chavez 2008:478). Det oppstår derfor i intervjusituasjonen et samspill mellom likhet og ulikhet, mellom nærhet og distanse: *Du er lik meg, men med visse forskjeller* (Chavez 2008). I kraft av at jeg deler visse egenskaper med mine informanter, ble det derfor viktig for meg å være observant på hva dette gjorde både i intervjusituasjonen og i de påfølgende analysene. Det har til tider vært vanskelig å analysere materialet nettopp på grunn av denne nærheten jeg har følt til informantene mine, samtidig som det kan ha vært en fordel.

Jeg har valgt å følge empirien gjennom hele prosessen, og således er denne oppgaven tyngst basert på en induktiv tilnærming. Noe som vil si at jeg hovedsakelig har utviklet analysen på grunnlag av dataene, samtidig som jeg har forholdt meg til teorier og tidligere forskning tilknyttet mine funn i etterkant. Prosjektet har gjennomgående vært av eksplorerende karakter med en arbeidsproblemstilling som hele tiden har ledet vei.

Etiske betraktninger

Det er en moralsk og etisk dimensjon ved det å foreta kvalitative intervjuer. Som forsker møter en privatpersoner, i dette tilfellet flere av dem i deres hjem. Intervjuene kan påvirke de intervjuede på flere måter, avhengig av prosjektets tematiske karakter. I mitt prosjekt er ikke temaet spesielt sensitivt. Likevel er det nødvendig for meg som forsker å hele tiden ha de etiske betraktninger i bakhodet gjennom hele prosjektet. Det overordnede prosjektet har meldt inn alle studentenes mindre prosjekter til NSD, og jeg har på oppfordring derfra slettet

lydfiler med intervjuene på samt alle personopplysninger om informantene¹⁰. Som nevnt ga samtlige St Hanshaugere sitt informerte samtykke, og ingen trakk seg fra deltakelsen.

Fordi stedet St Hanshaugen er konteksten for oppgaven, ville jeg ikke anonymisere stedet. Bydelen er det narrative miljøet (Gubrium & Holstein 2009) for det St Hanshaugerne forteller. Jeg har imidlertid anonymisert personene jeg har snakket med slik at de ikke skal være gjenkjennelige for andre. Intervjupersonene er blitt gitt fiktive navn og det er gjennomgående lite fokus på dem som enkeltpersoner. Fordi intervjuene og den påfølgende analysen av dem ikke er knyttet til personlige livshistorier, er dette også noe jeg har gjort for å distansere person fra fortelling. Derfor er sitatene jeg bruker i analysekapitlene en fremstilling av *hva* som ble sagt og ikke *hvem* som sa det. I første analysekapittel benytter jeg de fiktive navnene, mens i andre analysekapittel anvender jeg ikke navn ved sitatene. Det begrunner jeg i at i det andre analysekapitlet er det uttrykkene som fortellinger som er gjenstand for analyse, ikke personene.

Vurdering av studiens kvalitet

Kvaliteten på intervjuene er avgjørende for kvaliteten på analysen (Kvale & Brinkmann 2010:174) og oppgaven som helhet. Som nevnt forsøkte jeg underveis i intervjuene å skape en god kontekst for St Hanshaugerne til å fortelle innenfor de strukturerende temaene jeg satte. Hvert intervju var unikt, og som drøftet over ga de ulike innsikter i hva som var viktig for den enkelte. Etter å ha gjennomført alle intervjuene satt jeg igjen med en følelse av at det var flere temaer som gikk igjen, uten at jeg som intervjuer var den som tok disse opp. Av den grunn er det nærliggende å tro at intervjuene helhetlig fikk frem viktige fortellinger som var sentrale for det overordnede temaet. Jeg forsøkte å forholde meg til Kvale & Brinkmanns (2010:177-178) kvalifikasjonskriterier for intervjueren, ved å vektlegge å strukturere intervjuene, være klar i spørsmålene mine, utvise vennlighet og følsomhet overfor de responser som ble uttrykt.

Kvaliteten på kvalitative studier kan ikke vurderes på samme måte som kvantitative studier (Thagaard 2003; Fangen 2004; Kvale & Brinkmann 2010). I stedet vil jeg kort diskutere objektivitet versus subjektivitet, generalisering versus kontekstualisering samt oppgavens gyldighet og troverdighet.

Det er et formål for en kvalitativ forsker å etterstrebe en *refleksiv objektivitet* (Kvale & Brinkmann 2010). Det vil si at en må reflektere over ens bidrag som forsker til produksjonen av kunnskap, samt å finne en balanse preget av 'objektivitet om subjektivitet' (Kvale &

¹⁰ Dette innebærer også korrespondanse på telefon og e-post.

Brinkmann 2010:247). Jeg har forsøkt over å redegjøre for mitt utgangspunkt eller min forforståelse i samspill med hvordan jeg har gjennomført intervjuene, og således søkt å være refleksiv overfor hvilke data jeg får som resultat av et slikt samspill. Det er viktig å understreke at andre kanskje ville tolket empirien på en annen måte, og at det er jeg som har ansvaret for hvilke empiriske funn jeg har vektlagt i analysen – ikke informantene. Dette til tross, har jeg etterstrebet å trekke frem de tydeligste og mest vanlige uttrykkene i det empiriske materialet, for således å kunne si noe tilnærmet objektivt om subjektive, men generelle tendenser og mønstre.

Et spørsmål som stadig blir stilt om intervjustudier, er om resultatene er *generaliserbare* (Kvale & Brinkmann 2010). Men kunnskap basert på kvalitativ forskning er ikke ment å være universelle i den forstand at de må si noe 'sant' om det som studeres, og ofte er de utført i spesifikke kontekster som ikke kan generaliseres. I min tilnærming oppfatter jeg derimot «sosial kunnskap som sosialt og historisk kontekstualiserte måter å forstå og handle i verden på» (Kvale & Brinkmann 2010:265). I stedet for en søken etter å generalisere mine funn, er jeg mer opptatt av om en slik studie sier noe om den *konteksten* den er utført i. Altså; sier den noe om flytting til og fra St Hanshaugen? Sier den noe om hvordan vi kan forstå bydelen og de fortellingene som finnes i en slik kontekst? I tillegg har jeg i analysen forsøkt å knytte denne 'lille' konteksten til den 'store' konteksten av det norske samfunnet, uten at dette må ses som et forsøk på å skulle si noe 'sant' om det norske samfunnet. I stedet er det en måte å se de små fortellingene i den konteksten jeg har studert, som relatert til større fortellinger om og i det norske samfunnet (Gubrium & Holstein 2009).

Et kriterie jeg har holdt på gjennom spesielt analysearbeidet, er om funnene og fortellingene jeg formidler er *gyldige* ved å spørre meg selv om det er 'nok' personer som forteller om det samme. Slik er analysen basert på tendenser og mønstre, og kan ikke relateres til bestemte personer. Gyldigheten går også ut på om de intervjuede forteller sanne eller usanne ting (Kvale & Brinkmann 2010:256). Dette har jeg ikke hatt mulighet til å kontrollere innenfor rammene av denne oppgaven, ei heller har dette vært formålet. Jeg var ute etter å få innsikt i hvilke narrativ som finnes når flytting på St Hanshaugen er temaet, og mener at ut ifra de dataene jeg fikk er disse fortellingene gyldige innenfor den gitte konteksten. Når jeg så forsøker å knytte fortellingene opp mot teorier og annen litteratur, er dette et forsøk på å forstå hvordan fortellingene *kan* ses som sentrale elementer i konteksten av det norske samfunnet. Ved å redegjøre for forskningsprosessen og begrunne valg jeg har tatt underveis, har jeg gjort mitt beste for å gjøre denne oppgaven troverdig i den grad det lar seg gjøre.

2.4 Analysestrategi: Deskriptiv og narrativ tilnærming

Det som kommer frem i intervjuer kan behandles på to måter, ifølge Silverman (2010), som eksplisitt erfaring eller som aktivt konstruerte narrativ (Holstein & Gubrium 1995). I denne oppgaven har jeg valgt å forholde meg til begge tilnærminger fordelt på to analysekapitler. Det første kapitlet beskriver og diskuterer erfaringer med og vurderinger av flytteprosesser – hvilke valg som ble tatt, hvorfor og hva som gjør bydel St Hanshaugen til et ønsket eller uønsket bosted. Gjennomgående ble disse flyttemotivene formet som beskrivelser eller konstruksjoner av bydelen, og er derfor et viktig bidrag til å forstå stedskonstruksjonen av bydel St Hanshaugen. I andre analysekapittel forandres studieobjektet til *fortellinger* som dukket opp underveis i intervjuene. Hvordan snakkes bydelen om? Hvordan uttrykkes hverdagen til St Hanshaugerne, og hvilke prosesser har ledet dem til handlingen å bosette seg der? På et vis kan en si at begge kapitler tar for seg fortellinger, men jeg gjør et viktig analytisk skille mellom dem; det første er et mer deskriptivt kapittel med fokus på flyttemotiv, mens det andre har en klarere narrativ tilnærming.

Parallelt med transkriberingen satte jeg opp to kodeskjemaer med temaer som dukket opp i intervjuene, det ene var deskriptivt og inneholdt kodene *jobb, praktisk, sentral beliggenhet, barn, livssituasjon, ressurssterk, evig prosjekt, konfliktløst, områdets fasiliteter, stille, variasjon, øst/vest, hvitt, pengesterke, venner, uålele, størrelse leilighet, fasiliteter leilighet og økonomi*. Disse har i stor grad vært førende for kapittel 3. Det andre var analytisk og var kodet med *mellomting, grensedragning, likhet, stabilitet, nøytralisering/distansering og ikke Frogner*. Dette er koder jeg har brukt som veileder i kapittel 4. Disse var temaer som de intervjuede selv bragte på banen underveis, og var således ikke utledet av koder jeg satte opp på forhånd ei heller er de direkte knyttet til spørsmålene i intervjuguiden.

Første analysekapittel vil fungere som en diskusjon av de intervjuedes flyttemotiv, samtidig som å være et svar på forskningsspørsmålets første del. Andre analysekapittel vil ha en narrativ tilnærming, for å gå enda mer i dybden på hvordan slike flyttemotiver kan forstås. Gjennom språket påvirkes erfaringer, tanker og følelser, og slik skaper mennesker sin forståelse av tilværelsen (Berger & Luckmann 1992[1967]). Til sammen kan disse i tillegg inspirere til handling (Gullestad 1989:44). Etter hvert som jeg utførte intervjuene ble jeg oppmerksom på at de intervjuede hadde tilnærmet like måter å snakke om temaet på. Hvordan noe snakkes om – hvilke sammenhenger og hvilke grenser en trekker, hvordan en fremstiller noe som naturlig, fremmed, attraktivt og så videre – kan si noe om hvem en er, hvilke forståelser en har av virkeligheten og hva som gjør at en handler på bestemte måter. Jeg vil i det siste analysekapitlet derfor rekonstruere flere uttrykk eller historier fortalt av forskjellige intervjupersoner, i form av å forstå de som 'typiske' fortellinger om temaet (Kvale

& Brinkmann 2010:229). For å strukturere fortellingene jeg vil presentere i det siste analysekapitlet, har det teoretiske konseptet om *tematiske narrativ* (Riessman 2008) blitt valgt. Disse vil jeg forsøke å sette inn i en større kontekst, for både å forstå den enkelte fortellingens funksjon samt hvordan de kan være uttrykk for den sosiale og historiske konteksten av det norske samfunnet.

3 Flytting på St Hanshaugen

Som det ble beskrevet i innledningskapitlet, har flytting blitt forklart med en rekke ulike perspektiver. Jeg valgte å presentere forskningsfeltets fokus på strukturelle, demografiske og sosiale tilnærminger. Disse forklaringene har fokusert på flytting i sammenheng med samfunnsendringer, økonomi, familie, livsløp, livssituasjon eller sosial tilhørighet til områder. I tillegg ble den norske Flyttemotivundersøkelsen fra 2008 nevnt, som viste at det mest fremtredende flyttemotivet i 2008 var *familieårsaker*, og at det i større grad enn tidligere knyttes aspekter ved *sted og miljø* til flytting (Aure *et.al* 2011:45). Sistnevnte er av sentral betydning for flyttemotivene blant St Hanshaugerne, den teoretiske forståelsen av *sted som opplevelse* og *sted som sosial praksis* bidrar til en bedre forståelse for flytting i bydel St Hanshaugen. Det var i intervjuene et gjennomgående fokus på hvordan stedet og miljøet både muliggjorde en enkel hverdag og skapte en god sosial kontekst, noe som var felles for både innflyttere, boende og til en viss grad utflyttere. Som det vil bli tydelig, er disse motivene for å flytte til, bli boende og flytte fra, delvis en måte å konstruere stedet St Hanshaugen på.

Det slo meg underveis i intervjuene at flyttemotivene hovedsakelig tok utgangspunkt i henholdsvis *praktiske* og *sosiale vurderinger*. De praktiske vurderingene er knyttet til et fokus på hverdagen – hvordan ens bosted passer eller ikke passer med ens hverdag, og hvordan en prioriterer tid og nok plass. Dette innebærer blant annet organisering av aktiviteter som jobb og fritid, hensynet til barn og hensynet til økonomi. De sosiale vurderingene innebærer hvordan de som bor på St Hanshaugen ser på sitt bosted som passende eller ikke passende med ens levemåte. Det vil si, på hvilken måte bostedet skaper en sosial kontekst for vennskap og naboskap og den sosiale stemningen i bydelen som preget av fred, ro og stabilitet.

3.1 Det praktiske – en enkel hverdag

Hva som er praktisk, avhenger av hvem det er praktisk for. Det handler om hvilke interesser en har og hvilke verdier en setter høyest (Danielsen 2005:87). Noen prioriterer tid med barn og familie fremfor stor plass, med praktiske begrunnelser i blant annet lokaliseringen av bostedet i forhold til hverdagsaktiviteter. Slike prioriteringer vil en sannsynligvis finne blant beboere i sentrumsområder og i leiligheter. Andre ønsker stort hus og hage av andre praktiske årsaker, og godtar at dette kan bety økt tidsbruk mellom hjem, plikt og fornøyer. De vil mest sannsynlig bo litt utenfor byene i større boliger. Nesten samtlige av de jeg snakket med bor i leilighet på St Hanshaugen, og er fornøyd med det. To av dem har

imidlertid flyttet inn i hus utenfor byen, en tredje er på vei til å flytte inn i hus på St Hanshaugen og en fjerde skal flytte til en annen bydel i en større leilighet – i størst grad av praktiske årsaker som det vil bli klart. Hva vil det si at det er praktisk å bo i byen? Hva er det som har gjort det upraktisk for andre? Det fremgår av mine intervjuer at det først og fremst har å gjøre med organiseringen av hverdagen: tid til pliktene, til barn og til fornøyer. Det har også å gjøre med økonomiske muligheter i en av Oslos dyreste bydeler.

Korte avstander

St Hanshaugen er lokalisert i indre by og tilbyr restauranter, nærbutikker, treningssentre, barer og spesialforretninger. I tillegg ligger den ikke langt fra det resten av byen har å tilby av lignende fasiliteter og et bredt kulturelt tilbud av konsertlokaler, teatre og museer. Trikkene går fra Ullevål, gjennom Bislett og nedover mot sentrum, mens busser går på tvers av trikkelinjene og gir reisemuligheter fra Helsfyr i øst, fergene på Filipstad og til Aker Brygge i vest. Flere av St Hanshaugerne går eller sykler til jobben, noen få tar kollektiv transport. Dette ble ansett som et gode, og ble ofte trukket frem som et viktig motiv for å bli boende eller å flytte til bydelen. Denne dimensjonen handler med andre ord om korte avstander til både arbeid, fritid og fasiliteter.

«Det er veldig viktig at det er lett å komme seg til jobb», fortalte Kristian (60) om hva som var det viktigste med en bolig. Han går som regel til jobb, tar sykkelen eller trikken – bilkøer er det verste han vet. Signe (55) ville også bo på St Hanshaugen fordi det var nær bussen til jobb og barnehagen sønnen gikk i. Pia (24) bor alene og trakk frem at det var gåavstand til jobb og venner som var det viktigste da hun skulle kjøpe bolig, og gjør at St Hanshaugen er et sted hun vil fortsette å bo på. Preben (38) sykler til jobb og leverer barn til skole eller barnehage på veien. Han og ektefellen kunne ikke tenke seg å bo noe annet sted, mye på grunn av de korte avstandene mellom hjem, fritid og jobb:

I: Hva slags type sted lette dere etter nå?

Preben: Når vi skulle flytte nå var det beliggenhet som var viktig, at det var nærhet til det strøket og nærhet til skolen til den eldste. Så skoleveien var viktig. Ellers har jeg venner som bor på haugen. Kona mi sa alltid at jeg ville ha nærhet til Skrøder, jeg tror ikke det er så veldig viktig.. men det er et sted jeg har vært mye på. Så de tingene var viktig. Og så var det viktig for kona mi, nå snakker jeg på hennes vegne da men, fordi hun jobber i byen. Da syns hun det er for langt, uansett hva folk sier at det bare tar et kvarter med t-banen og sånn, så synes hun det er for langt å liksom.. hvis du da i tillegg skal hente barn. Da blir det ikke tid til å dra hjem og slappe av før du skal på jobb igjen.

Preben nevner en rekke aspekter ved bostedet tilknyttet organisering av tid. Disse er både stedets sosiale aspekter, skoleveien til sønnen og arbeidsreisen til kona. Korte avstander trer tydelig frem som viktig i alle aspekter. Slike vurderinger støttes av Hjorthol & Bjørnskau (2005b) studie, der spesielt kvinners økte deltakelse på arbeidsmarkedet anses som en viktig årsak til bosetting i byen. De hevder at økte husholdinntekter og tidspress i hverdagslivet

skaper økt flytting til indre by. Å ha tid til arbeid, samvær med venner og med familie fremstår som viktig for de fleste som flyttet til St Hanshaugen. Korte avstander og umiddelbar nærhet til disse aktivitetene er derfor noe bydelen tilbyr beboerne. Å bo sentralt i byen vil ofte være en prioritering av tid fremfor størrelse på bolig, hage og annet uteareal (Danielsen 2005:87). En slik prioritering springer tydelig ut som et av de viktigste prioriteringene blant alle som bor på St Hanshaugen.

Gjennomgående var det en viktig prioritering å ha korte avstander fordi det gjorde hverdagen praktisk og enkel. Slike prioriteringer støttes i annen forskning (Butler 1997; Danielsen 2005; Hjorthol & Bjørnskau 2005a, 2005b). En av årsakene til at folk flytter til de indre byområdene er at det involverer en minimering av reisetid til arbeid, spesielt når begge partnere i husholdet jobber (Butler 1997; Hjorthol & Bjørnskau 2005b). Hjorthol og Bjørnskau (2005a, 2005b) fokuserer i særlig grad på hvordan praktiske årsaker har gjort bykjernene mer attraktive de siste årene. Spesielt trekker de frem *arbeidsreisens* betydning (Hjorthol og Bjørnskau 2005a:107). Arbeidsreisen sees her som et resultat av den samfunnsmessige lokaliseringen av boliger og arbeidsplasser. Arbeidsreisen har både sosial, kulturell og økonomisk betydning for den enkelte (Hjorthol og Bjørnskau 2005a:108). Men det er tydelig at sammenhengen mellom bosted og arbeidsplass også er av samfunnsmessig betydning. De med høy utdanning vektlegger oftere kort arbeidsreise (Hjorthol 2003).

Hvis arbeidsreisen er viktig, vil lokaliseringen av arbeidsplassen være avgjørende for bosetting. Hamnett & Whitelegg (2007:107) hevder at fremveksten av serviceyrker og den kreative industrien lokalisert i sentrum av byene har en sentral effekt på den sosiale komposisjonen av mennesker i ulike byområder. En kan derfor si, på et mer overordnet nivå, at arbeidsreisen i tillegg får ringvirkninger på bosettingsmønstre, i den grad disse styres av hvilke arbeidsplasser som lokaliseres hvor. Det vil altså si at hvilke arbeidsplasser som finnes på St Hanshaugen og i nær omkrets, til en viss grad vil få betydning for hvem som bosetter seg i bydelen. De som bor på St Hanshaugen har derfor kort arbeidsreise dersom de arbeider på eksempelvis Blindern, Kunsthøgskolen, Arkitekthøgskolen, Ullevål sykehus, i regjeringskvartalet, i sentrum eller andre mindre arbeidsplasser som diverse private kontorer eller butikker i bydelen. Men ikke hvis de jobber på arbeidsplasser i ytre øst eller vest.

Imidlertid er det ikke bare arbeidsreisen denne prioriteringen handler om på St Hanshaugen, men generelt en preferanse for korte avstander fremfor store rom. Flere studier har funnet at tilgangen til urbane fasiliteter som kultur- og underholdningstilbud og kafeer ikke er like viktige flyttemotiv til bysentrum som nærhet til arbeidsplassen (Hjorthol 2003; Hjorthol & Bjørnskau 2005b). Men de med høy utdanning vektlegger dette oftere enn

de med lav utdanning (Hjorthol 2003:22). For de som bor på St Hanshaugen er disse tilbudene minst like viktige som arbeidsreisen, og for noen enda viktigere. Mikkel og Jenny (begge 20) må benytte seg av kollektiv transport for å komme seg til jobb og skole, uten at det fremstår som særlig problematisk for noen av dem:

I: Hvordan synes dere det er å bo her med tanke på det [arbeidsreisen]?

Mikkel: For meg er det veldig greit, så kort vei til jobb med bussen. Generelt nærme alt annet. For meg er det helt ypperlig. Kanskje litt lang vei for deg [kjæresten] til skolen?

Jenny: Ja, må jo pendle.. Selvfølgelig skulle jeg ønske at jeg bare gikk her borte. Men jeg kunne ikke tenke meg å bo noe nærmere skolen, bo langt uti.. Nei.

Paret vil heller bo på St Hanshaugen enn å bo nærmere skole og jobb, og finner tilbudet om kollektiv transport i bydelen tilfredsstillende. Det er andre ting de heller er opptatt av, blant annet korte avstander til kafeer, butikker, restauranter og parkområder. Ikke minst er de opptatt av beliggenheten og at den er «*sentral, men ikke helt midtpunkt*». Noe som betyr at bydelen har det som behøves for en praktisk hverdagsgjøren og som et sted hvor en urban livsstil verdsettes. Behovet for korte avstander fra bostedet handler med andre ord like mye om nærhet til venner, servicetilbud og andre urbane fasiliteter som nærhet til jobb. Betydningen av hvilke urbane fasiliteter som plasseres hvor vil derfor ha like mye innvirkning på hvem som bosetter seg i hvilke områder som arbeidsreisen kan ha. På St Hanshaugen kan det se ut til at korte avstander til det meste gir beboerne i 'både pose og sekk': kort arbeidsreise og muligheter for å føre en urban livsstil.

Barn: Nå og i fremtiden

I mine intervjuer ble ikke barndom eksplisitt behandlet som et tema, men hensynet til barn var nesten samtlige opptatt av og kom som regel opp da vi snakket om valgene som ble tatt og valgene som må tas ved fremtidig bosetting. De boende som har barn, både småbarnsfamilier og de med eldre barn, er utelukkende positive til det å oppdra barn i bydel St Hanshaugen. I stor grad handler denne dimensjonen om å bo på et sted som er passende for både voksen- og barnetilværelsen, der stedets, og ikke minst skolenes, omdømme har hatt mye å si for bostedsvalget. Signe, Vidar (60) og Louise (62) har nå voksne barn som er oppdratt i leilighet på St Hanshaugen. Alle tre uttrykte tilfredshet med det å ha både små og voksne barn i bydelen. Ingen av foreldrene som bor i bydelen uttrykte misnøye med verken boligens størrelse eller mangel på uteareal, og skolene var de fornøyd med. Ila skole er ifølge Signe, Vidar og Louise en skole med gode lærere, flinke elever og et aktivt foreldreengasjement.

For småbarnsmor Tone (29) er St Hanshaugen et godt sted å ha små barn, og bydelen er unik nettopp på grunn av barnevennlighet:

Tone: *Kan godt hende at hvis jeg hadde vært bosatt på Majorstua at jeg hadde fått mer behov for å flytte ut litt før. For her er det på en måte rolig nok, at jeg tror ganske mange bor lenge med barn. Det er liksom litt.. Rolig nok til at det er greit. Det er kanskje mer studenter på Grünerløkka og Majorstua enn her. At her samler det seg når man er litt mer 'settled'.*

Denne beskrivelsen av St Hanshaugen er en som mange ville brukt om ytre bydeler eller mindre tettsteder. Trolig vil de fleste mene at en bydel i indre Oslo verken er rolig, barnevennlig eller for de etablerte. Om en husker tilbake til de høyest representerte aldersgruppene i bydelen, stemmer disse overens med Tones oppfattelse av St Hanshaugen; den bebos av en stor andel i alderen 30-39 år med små barn. Steinar (59) var av samme oppfatning; «*Det begynner å bli mer ålreit for barnefamilier å bo her*». Det var en oppfatning flere sluttet om. Spesielt knyttet mange en slik barnevennlighet til at skolene og barnehagene i bydelen har et godt omdømme. Det var først og fremst Bolteløkka skole mange hadde hørt mye positivt om. Småbarnsmor Carina (27) forteller:

Carina: *Bolteløkka er en mye mindre skole og gjør det veldig bra på alle mulige sånne tester. Går for å være en veldig god skole. Så jeg vet at det er noen her [i nabolaget] som søker barna sine til Bolteløkka i stedet for å gå på Ila. Men jeg hører mye positivt om Ila, alle er veldig fornøyd med å ha barna sine der og.*

Både de med og uten barn uttrykte lignende om Bolteløkka skole som ligger i delbydelen Adamstuen. Foreldrene med eldre barn og småbarnsforeldrene ga uttrykk for at skole- og barnehagetilbudet spilte en sentral rolle i valg av bosted, og for valget om å bli boende i bydelen. Carinas nabolag tilhører Ila skole, hun fortsetter:

Carina: *[D]et er en veldig viktig faktor for oss at skolen i nærheten har et godt rykte, eller sånn.. Går for å være en ålreit skole. Jeg tror absolutt at vi hadde vurdert andre muligheter i mye større grad da, hvis alle var sånn "hvis dere har mulighet til å flytte, så flytt" hvis det var dét inntrykket man fikk av de som kjenner Ila.*

Familien hadde ingen planer om å flytte, om det skulle bli nødvendig «*flytter man heller til en større leilighet på St Hanshaugen*». Skoletilbudet var for foreldrene på St Hanshaugen et sentralt aspekt i vurderingen av å skulle flytte eller bli. «*Skoleveien var en av de viktigste tingene, at den fortsatt skulle vær kort og trygg, da*», sa Preben. Det var tydelig at flere ønsket å ta bostedsvalget før barna begynte på skolen eller at de ikke ønsket å flytte ut av bydelen etter at barna kom i skolealder. Slik at både det sosiale miljøet og strekningen til skolen forbli stabil. Muligheten for å sende barna på gode skoler spiller inn på hvor foreldre med økonomiske og kulturelle ressurser velger å bosette seg (Butler 1997; Reay *et.al* 2011). Utdanning er spesielt viktig for middelklassen, da dette er nøkkelen til sosial mobilitet og klassereproduksjon (Butler 1997; Boterman 2012).

Ikke minst er det en måte å akkumulere kulturell kapital (Bourdieu 1995[1979], 1986). Noe som kan tolkes dithen at områder med gode skoler ofte bosettes av foreldre med høy økonomisk og kulturell kapital, slik som på St Hanshaugen. En slik innvirkning vil derfor også kunne få implikasjoner på hvordan de uten barn tenker om familieetablering på St Hanshaugen.

Per Kristian (30) og Heidi (29) har ikke barn, og skoletilbudet var ikke noe de tenkte over da de flyttet til bydelen. I stedet antok de at siden det var så mange barnefamilier i området, skulle det gå fint å oppdra barn der. Det var flere som hadde lignende oppfatninger, og svært få kunne tenke seg å flytte ut av bydelen om de skulle få barn. Det måtte eventuelt være størrelsen på boligen som kunne gjøre flytting nødvendig. Marie (23) var tilfreds med størrelsen «*akkurat nå*», men

Marie: [...] selvfølgelig, det er jo en leilighet for to forelskede mennesker. Det er ikke en leilighet for to som har vært sammen i 10 år og har et barn, liksom. Akkurat nå, så lenge det bare er meg og eventuelt kjæresten, så ville jeg ikke hatt noe annet egentlig.

Barn var et *eventuelt flyttemotiv* fra Maries nåværende leilighet, men uttrykte tydelig et sterkt ønske om å bli boende i bydelen. Nettopp fordi andre har oppdratt barn i bydelen fremstod dette som mulig også for henne: «*Vanskelig å si hva slags verdier man får når man får barn, men jeg vil si at det ser ut som for meg at det å ha små barn her er helt greit*». Flere av de yngre uten barn hadde lignende oppfatninger, det var en gjennomgående enighet rundt at det å bo på St Hanshaugen med barn var både mulig og ønskelig. I stor grad vurderes altså bydelens barnevennlighet i hva andre sier, gjør eller har gjort – både for foreldre og vordende.

Dette kan tolkes som at steders omdømme har stor betydning for bosetting, og er del av stedsmyter som omtalt i introduksjonskapitlet (Holloway & Hubbard 2001; Berg & Dale 2004). Kulturelle forestillinger om den gode barndommen og et godt oppvekstmiljø, er fortellinger som virker inn på hvilke idealer og drømmer foreldre har om et godt familieliv (Danielsen 2005:79). De ulike mytene springer ut av stedets gode eller dårlige rykte og kan få innvirkning på hvordan en anser et sted som passende for sine barns oppvekst. St Hanshaugen er for mange et slikt passende sted. Det handler om forestillinger som dels spinger ut av ideer om hva som er bra for barn, og delvis stedets og skolenes omdømme. Til sammen virker disse inn på foreldrenes valg om å flytte eller bli, og ikke minst uttrykte flere at det også er praktisk med gode barnehager og skoler i nærheten. Barndom i byen har vokst frem som en legitim fortelling om den gode barndommen (Danielsen 2005:82), og en som hennes familier tok i bruk da de begrunnet valg av bosted i byen. En slik forestilling trer også frem blant foreldrene på St Hanshaugen, manifestert i både omdømme og praktiske aspekter.

Det er oftest folk bosatt i de ytre bydeler som vektlegger hensynet til barn (Hjorthol 2003:24). Dette kan ha å gjøre med at ytre by tradisjonelt er ansett som å være et bedre oppvekstmiljø for barn, og at de med barn oftere flytter ut av indre by som følge av det. Mine funn foreslår en kontrast til et slikt perspektiv. Det er bosatt en stor andel barnefamilier på St Hanshaugen og de jeg snakket med hadde positive opplevelser med å oppdra barn i bydelen. De som ikke hadde barn derimot, så for seg at de nok måtte flytte ut av boligen om de skulle få barn i fremtiden – men svært få ønsket å flytte fra bydelen. Det kan med andre ord virke som om det er aspekter ved boligen (størrelse, utforming, uteareal) som påvirker deres vurderinger av flytting tilknyttet barn, mer enn det er området. Hva gjør det så riktig for mange å bli boende i bydelen med barn, eller å ønske det i fremtiden?

På den ene siden kan det forstås som at byene representerer noe positivt for de voksne i form av den urbane livsstilen som diskutert i forrige del, og som noe de ønsker at barna skal ta del i. Foreldrene kan blant annet ønske å lære barna sine om det kulturelle mangfoldet i byen, en forestilling som trer frem som den dominerende om barndom i byen (Danielsen 2005). Det kan handle om aksept for ulike væremåter, at det er i orden å skille seg ut og at dette er en mer reell representasjon av samfunnet barna skal leve i enn mer homogene forsteder (Ley 1996; Danielsen 2005; Hollingsworth & Williams 2010;). Flere av foreldrene jeg snakket med uttrykte at ett av de mest positive aspektene ved St Hanshaugen var det sosiale mangfoldet, men ingen knyttet dette direkte til at dette var noe de ønsket å lære barna sine slik Danielsens (2005) informanter gjorde. Det kan likevel tenkes at siden mangfoldet var så viktig for de fleste St Hanshaugerne, som jeg vil vise til i neste kapittel, at det finnes en sammenheng mellom det positive mangfoldet og ønsket om å oppdra barn i bydelen.

På den annen side kan det handle om det motsatte, nemlig at området er trygt og barnevennlig fordi naboene deler visse verdier og holdninger rundt det gode eller 'riktige' familieliv (Mazanti 2007:63). Som diskutert grunnla flere av de uten barn at de kunne tenke seg å oppdra barn i bydelen fordi andre har gjort det før dem. Dette kan tolkes som at barnefamiliene som bor på St Hanshaugen representerer noe kjent, som noe de kan identifisere seg med. Det kan tenkes at det ikke ville virket like attraktivt å ha barn i bydelen, om de som representerte forestillingen om et familieliv fremstod som helt ulik en selv. Likheter gir en følelse av trygghet (Mazanti 2007:65). Å kunne tenke seg å oppdra barn i bydelen basert på stedets omdømme som barnevennlig og skolenes gode rykte, kan derfor forstås som at det til en viss grad eksisterer noen likheter mellom beboerne på St Hanshaugen.

For Sonja (33) derimot, skjedde det en endring i forestillingen om den gode barndommen da det andre barnet var på vei. Hensynet til barn ble et *faktisk flyttemotiv*, både på grunn av plassmangel og en følelse av at stedet ikke lenger var passende for verken henne eller familielivet:

***Sonja:** [...] de andre som bodde der [på St Hanshaugen] var jo veldig sånn.. Unge par, eller enslige som har kjøpt sin første leilighet da. Så.. På den måten så kjente man kanskje mer og mer det siste året at vi ikke passet inn på St Hanshaugen, fordi vi ventet vårt andre barn liksom. Det sa de jo også på helsestasjonen, hun jordmoren syns det var rart og liksom "oi, du er andregangsfødende". Det hadde de jo nesten ikke. Når man har ett barn så tror jeg folk tenker "ah det er så fint med..", du blir liksom sånn 'kaffe latte-mamma' [ler]*

Å føle at en ikke passer inn på et sted kan tolkes som en følelse av å være *out of place* (Cresswell 1996). Dette karakteriserer en situasjon der et menneske ikke kjenner stedets normer eller, som i dette tilfellet, ikke kjenner seg igjen på stedet. Med ett barn var barndommen i byen en god forestilling for Sonja, da hadde de nok plass og nok venner til å sitte barnevakt om det var behov for det. Hun var på en måte som alle de andre. Når de nå fikk et barn til, gjorde følelsen av å være 'utenfor' stedets normer og ideen om at barn behøver mer plass å bevege seg på at forestillingen om barndom i byen ble skjøvet vekk. Det kan også identifiseres en endring i bruken av byen hos Sonja. Byens betydning blir endret som konsekvens av at den ikke lenger passer med det livet en fører, eller at en får nye behov (Mazanti 2007).

Barn er altså et motiv for å bli boende i bykjernen, men også et motiv for å flytte ut av den (Butler 1997:139) som vi har sett. Å bli boende med barn følger ofte av at foreldrene har jobb i byen, eller at barnet har begynt på skole i området. Slik som vi så var tilfelle for Preben, og en del av de andre småbarnsforeldrenes vurderinger. Beslutningen om å flytte ut av byen med barn, kan være et resultat av behov for mer plass eller at byen ikke anses som en passende scene for en god barndom. Å beslutte å bli boende med barn kan, som diskutert, være tilknyttet både den positive stedsmyten om St Hanshaugen og likheten til dem som allerede har barn i området og er tilfreds med det.

Økonomi: Sosioøkonomiske strukturer og individuelle valg

En kommer ikke utenom at salg, kjøp og leie av bolig er en økonomisk transaksjon, en 'handel' der både personers økonomiske situasjon og boligmarkedets konjunkturer spiller inn. Det er også store kostnader forbundet med å lete etter, finne og flytte inn i en ny bolig (Nordvik et.al 2005). Boligmarkedet er et felt som preges av opp- og nedgang, og avhenger blant annet av boligen som investering på den ene siden og boligen som salgsobjekt på den andre. På kjøpersiden anses ofte boligen som en økonomisk investering, og beslutningen om hvor en skal kjøpe innebærer et bredt spekter av vurderinger og hensyn. Blant dem er egne økonomiske ressurser og boligmarkedets status på tidspunktet. De høye boligprisene i

Oslo – spesielt i de indre bydelene – har vært gjenstand for debatt de siste årene. St Hanshaugen er intet unntak, som vi så i introduksjonskapittelet anses denne bydelen for å være en av de dyreste per kvadratmeter. Dette innebærer at de som bor på St Hanshaugen har økonomiske ressurser til å velge å bosette seg der.

Mine informanter er nesten uten unntak eiere av sine boliger. Det viser seg at økonomiske ressurser ofte er et insentiv til å flytte til St Hanshaugen, og er en faktor som tilfredsstiller ønsket om å bo i bydelen. Samtidig muliggjør slike ressurser i visse tilfeller flytting fra bydelen. De som eier bolig på St Hanshaugen har på ulike måter en økonomisk situasjon som tillater dem å bo der, enten det er egenkapital og eventuelt lån fra banken, salg av tidligere leilighet med overskudd, arv eller hjelp fra foreldre.

Flere av de som bor på St Hanshaugen anser seg selv som *heldige* fordi de har hatt muligheten til å kjøpe bolig i bydelen. Først og fremst bidrar arv av penger eller bolig som bidrar til denne oppfatningen. Andre hadde vært heldige på visning, og fått boligen til taksert pris. Noen har fått hjelp fra foreldrene til å betale ned på et boliglån. Preben fortalte at han hadde arvet en leilighet som han og familien har bodd i over en lengre periode, men som de nå har solgt og kjøpt et hus ikke langt unna – noe han reflekterte over som et privilegium:

Preben: [...] min generasjon, vi har jo på en måte vært veldig heldige og har det veldig bra, på en måte. Se på oss, vi har leiligheter og muligheter til å bo masse steder, sånn er det jo ikke, det er jo ikke vanlig.. Selv om vi ikke tjener bra liksom.

Flere hadde lignende historier, og knyttet dette til at de selv ikke tjente godt nok til å eie en bolig på St Hanshaugen. Også Tone uttrykte at: «Vi er utrolig heldige som har arv på hver vår side, det er dessertgenerasjonen, det!». Gjennomgående ble arv sidestilt med det å være heldig, og tilknyttet muligheten de hadde for å eie bolig til ytre forhold som dette. Carina flyttet inn i leiligheten ektefellen hadde arvet, og kjøpte etter hvert en andel i denne. Hun nevnte at boligmarkedet i dag er veldig presset, og trodde ikke hun ville hatt råd til å kjøpe en lignende leilighet nå om det ikke var for arven:

Carina: Jeg hadde jo aldri hatt råd til.. Ok, jeg tjener kanskje litt mer enn jeg gjorde da, men jeg hadde aldri hatt råd til å kjøpe halve leiligheten her nå. Så vi har vært veldig heldige. [...] når du får en halv leilighet så sitter du veldig godt i det liksom. Han [mannen] har jo liksom ikke hatt boliggjeld siden jeg flyttet inn.

Å anse seg selv som heldig var med andre ord en gjennomgående tendens blant beboerne i bydelen, og ble ikke sjelden betonet som en refleksjon rundt relasjonen mellom det en kan kalle de makroøkonomiske forholdene og ens egen økonomiske posisjon i denne. Det ble ikke ansett som en selvfølge å skulle eie bolig på St Hanshaugen, snarere tvert i mot handlet det om å sette pris på den situasjonen de befant seg i som resultat av ens sosiale bakgrunn. Men det var også noen som fortalte at de hadde spart lenge selv. Ingrid (31) var i full jobb og

har eid leilighet før. Denne ble solgt med overskudd før hun kjøpte på St Hanshaugen, og begynte å studere igjen:

I: Hvordan er det med studielån og å ha sånne kostnader i måneden da?

Ingrid: Jeg har spart BSU hele tiden. Selv om jeg har eid, dette er tredje leiligheten jeg eier. Så jeg hadde litt egenkapital også. Nå mens jeg studerer så dekker BSUen lånet på en måte, men det er jo mine sparepenger. Også betaler jeg da 2000 i husleie, i fellesutgifter. Hvis jeg ikke hadde hatt det så kunne jeg ikke studert, det hadde jeg ikke hatt råd til.

Utgiftene har derfor gått noe opp mens inntekten har gått noe ned, men for Ingrid var det «absolutt verdt det» for å kunne bo på St Hanshaugen. Hun fortsetter:

Ingrid: Jeg hadde gått opp i lønn, så jeg hadde muligheten til... Også hadde jeg arvet litt penger av ei gammel tante. Så jeg hadde på en måte mulighet til å kjøpe noe.

Det er tydelig at en rekke økonomiske aspekter innvirker på muligheten til å kjøpe bolig på St Hanshaugen – både arv, sparing, inntekt og salg av leilighet. I stor grad anses det blant de fleste som nettopp dét – en mulighet og et valg. Noen av de yngre St Hanshaugerne fortalte om økonomisk støtte fra foreldre. Marie studerer og jobber deltid ved siden av, og foreldrene dekker halvparten av hennes boligutgifter. Hun sa at hun flyttet fra sitt forrige bosted «rett og slett fordi jeg ville kjøpe» og hun visste at det måtte bli på St Hanshaugen. For de fleste som eier leilighet på St Hanshaugen anses eierskapet som en økonomisk investering. Enten det er i stedet for å kaste bort penger på leieutgifter, eller en investering i et attraktiv område som St Hanshaugen, slik Rebekka (25) vurderte det:

Rebekka: Det er såpass mange mennesker som skal inn til Oslo at jeg fant ut at å kjøpe leilighet nå er uansett billigere enn å leie, så det å få solgt denne.. Med at den ligger i første etasje og er såpass stor som den er, så kan du få solgt den til barnefamilier, til par, og til eventuelt voksne mennesker uten barn. Så jeg tror at området [...]kommer til å øke i pris. Men når jeg tenker på hva leieutgiftene er i Oslo, så kommer det ikke til å bli noe tapsprosjekt.

Både leiligheten som objekt, områdets attraktivitet og boligmarkedets konjunkturer spilte inn på Rebekkas beslutning om å kjøpe leilighet på St Hanshaugen, slik det gjorde for flere. Å ha kjøpt leilighet på St Hanshaugen gjorde det også mulig for utflytterne å vurdere kjøpet som en investering. En kan si at det handler om det Bourdieu (1998) kaller 'a feel for the game'; evnen til å forutsi det riktige fremtidige trekket innenfor et felt, i dette tilfellet hvilket boligområde som er en riktig investering på et boligmarked. Dette erfarte Svein (47):

I: Lette du spesifikt i dette området?

Svein: Jeg var ikke så veldig hissig på dette området her, men min daværende samboer som har peiling på slike ting og god kontroll på boligmarkedet her i byen, sa at jeg måtte kjøpe her. For jeg syntes det var altfor dyrt, nemlig, den gangen.

I: Kan jeg spørre hva du betalte for den på det tidspunktet?

Svein: Den kostet 2, 230 000, for 11 år siden. Den er jo dobbelt så mye verdt i dag da. Jeg solgte den for 4, 5.

Til tross for at bostedsvalget ikke var et resultat av verken hans praktiske eller sosiale preferanser for stedet St Hanshaugen, ble Svein boende i bydelen over flere år. Boligkjøpet, som initiert av en som kunne 'spillet' og muliggjort av økonomisk kapital, førte til at Svein kunne bosette seg på et sted han følte seg mer hjemme – utenfor byen:

***Svein:** Jeg har jo også hatt det i bakhodet at jeg kan melke det boligmarkedet for det det er verdt, at jeg kan få, at det har vært en enorm prisstigning på denne leiligheten. Og at jeg ved å flytte fem mil ut av Oslo, kan få en mye bedre livs- eller bokvalitet til halve prisen da.*

Underliggende i denne muliggjørende økonomiske situasjonen er beboernes sosioøkonomiske posisjon og sosiale bakgrunn. De mest eksplisitte eksemplene er arv av leilighet eller kapital, samt økonomisk støtte fra foreldre. Dette kan tolkes som å delvis dreie seg om distribuering av økonomisk kapital, der ens familie spiller en sentral rolle i distribuering og reproduksjon av sosial posisjon (Bourdieu 1995[1979], 1986). Ved at ens sosiale bakgrunn gjør det mulig å anskaffe bolig i et dyrt område, som arv og økonomisk støtte gjør, reproduseres ens sosiale posisjon gjennom nedarving av økonomiske midler. Det er ikke alle som har mulighet til å eie bolig i bydel St Hanshaugen, noe de fleste beboerne også nevnte. Som vi har sett vurderes denne muligheten som å være heldig. Sett bort i fra at de anser seg som heldige, kan det også tenkes at deres sosiale bakgrunn har bidratt til en nedarving av verdien som ligger i å spare kapital for fremtiden. En av middelklassens fremste trekk er vektleggingen av hardt arbeid (Reay *et.al* 2011:12). Det er viktig å presisere at verdien i å spare ikke nødvendigvis må ha sammenheng med familiebakgrunn, men det kan forstås som en viktig del av oppdragelsen i noen familier og derfor også noe som vil innvirke på ens senere muligheter på et boligmarked – slik det har gjort for boligeierne på St Hanshaugen. Slik kan den økonomiske dimensjonen ved flytting i bydelen, i tråd med Bourdieu, forstås som del av mer eller mindre strukturerte betingelser og sosioøkonomisk posisjon og mer eller mindre individuelle preferanser for et spesifikt område som St Hanshaugen.

Hittil har de praktiske vurderingene St Hanshaugene fremsatte blitt diskutert, noe som har vist at St Hanshaugen er et sted som muliggjør en praktisk og enkel hverdag samtidig som det er et sted en kan *velge* å bo på av ulike økonomiske årsaker. I kapitlets neste del vil jeg se nærmere på de sosiale aspektene ved bostedsvalget – for å komplementere de rasjonelle vurderingene med betydningen av sted som indikator på bosetting.

3.3 Det sosiale – nærhet og avstand

Bydel St Hanshaugen trer tydelig frem som et spesifikt sosialt fellesskap som i stor grad beboerne er fornøyde med. Flere av dem har venner som bor i bydelen, og de korte avstandene skaper et sosialt miljø hvor terskelen for å 'stikke innom' en venn er lav. Utover ens nærmeste venner, preges nabofellesskapet av fravær av konflikt snarere enn av særlig tette bånd til naboene. De fleste som bor på St Hanshaugen har et vennlig forhold til sine nærmeste naboer og de øvrige beboerne, men de er ikke direkte venner med dem i kraft av naboskapet. Nettopp på grunn av få konflikter, skaper bydelen en sosial kontekst for beboerne som er stille, rolig og avslappet hvor naboene gir hverandre 'fred' og 'ro' (Gullestad 1989). Det vil også bli klart i denne delen hvordan stedet St Hanshaugen gjør at mange velger det som bosted til tross for at de fleste bor på liten plass. Slik kan bydelen ses bydelen som en sosial kontekst hvor nærhet og avstand mellom mennesker står sentralt.

Fravær av konflikter

Ofte vil konflikter og uoverensstemmelse mellom naboer skape det motsatte av et fellesskap, og ikke sjelden er slike konflikter forankret i at naboene har ulike syn på hva som sømmer seg og ikke. Det kan være støy, søppel, matlukt, parkering av biler og så videre – små ting som til tross kan skape et splittet nabolag over tid. Oppstår det store konflikter vil det kanskje også føre til utflytting, slik vi har sett andre steder i byen. Denne dimensjonen handler altså om at et fravær av konflikter gjør at svært få har et uttalt ønske om å flytte fra bydelen, nettopp fordi det er vennlig og «*ting går av seg selv med naboene*», som Ingrid sa.

De jeg snakket med som bor på St Hanshaugen kunne nesten uten unntak fortelle om bygårder, blokker og borettslag som var svært velfungerende. Alle hadde de et sett med husordensregler, og disse ble uttrykt som «*helt standard, stille etter klokka 23*» av de fleste, og det ble uttrykt som uproblematisk å holde seg innenfor disse. Det var imidlertid noen få som klaget på høy musikk fra den yngre generasjon, men bagatelliserte det med at «*vi bor jo byen, da må man tåle litt party*». Flere av de som bor på St Hanshaugen har venner og kolleger som bor i området. Det er som oftest venner de hadde fra før av, som de enten flyttet til St Hanshaugen for å være nærmere eller omvendt. Få var venner med naboene kun i kraft av at de er naboer, men det var noen som hadde blitt kjent med naboene etter hvert. Noen fortalte om naboer som tok inn avisen for dem i ferien, mens andre var kun 'på hils' i gangen.

De av St Hanshaugerne som hadde utviklet en relasjon til naboene, hadde som regel barn. Signe gikk ut med foreldrene til sønnens skolekamerater fortsatt, selv om sønnen er voksen nå. Andre har blitt kjent med naboene som også er foreldre, slik som Carina. I bakgården der Carina bor leker barna ofte sammen med hverandre, og dette skaper en sosial kontekst for

foreldrene. Det var imidlertid ikke før de fikk barn at Carina opplevde særlig vennskap mellom naboer, da det bare var henne og mannen hennes opplevde hun det «*nesten rart å ikke bo her med barn*». Det at naboene har barn til felles gjør også at det preges av lite konflikter:

I: Har det vært noen konflikter mens du har bodd her?

Carina: Nei, absolutt ikke. Men ikke sant, det bor jo nesten bare barnefamilier i hele gården. Så det er veldig lite sann å sette fingeren på for folk. Man lever på samme måten alle sammen. Det er lite festing og 'hoing og heing'. Eneste er at mange klager på vaktmesteren som klipper gresset tidlig på morgen [ler], men når du klager på det så har man ikke så mye å klage på.

Fordi naboene har tilnærmet like levemåter som innebærer barn, oppstår det sjelden konflikter eller dårlige relasjoner mellom de voksne. Barna oppleves på den måten som et bindeledd mellom naboene og bidrar til både vennlighet og lite nabofeider. Men også likhet i andre henseender kan skape bånd mellom naboene, slik som med Per Kristian og Heidi sine naboer på omtrent samme alder: «*Vi holder på å bli kjent med dem, sann 'gi nøkkelen til oss' når vi skal på ferie og sann*». Få har vært hjemme hos naboen sin på kaffe eller middag. Som Pia forteller er nabofellesskapet i hennes bygård på et «*vennlig plan*», og en «*går ikke inn i hverandres rom*». Det samme forteller Louise om:

I: Er det husordensregler i bygården?

Louise: Ja da, full pakke. Men det er veldig.. i hvert fall i den oppgangen jeg bor i, så er det veldig.. Folk er veldig romslige. Og vi trækker ikke ned dørene hos hverandre heller, det er veldig sann.. Sjelden at noen klager. Så hvis det er noe, vi har jo hatt en tenåring blant annet, og det var veldig mye rom for det. Hvis hun fikk klager så tok de henne i forsvær [humrer].

I: De andre naboene?

Louise: Ja, det kom en nyinnflytta inn der som klagde på at hun hadde fest, og da gikk de andre mot han altså. Ja virkelig. Så han flytta fort [ler].

Dette kan forstås som at det er få klager mellom naboene i stor grad fordi de gir hverandre 'nok rom', samtidig som det er toleranse for en fest i blant. De etablerte beboerne forsvarte datteren til Louise da en ny nabo klaget på støy. Dette kan tolkes som et felleskap med to dimensjoner; respekt for andres privatliv og toleranse for de en kjenner bedre enn andre – som en viss 'ansiennitet' forankret i at de har vært naboer lenge og hegner om hverandre. En kan si at naboenes felles fysiske forankring skapte sosiale bånd – de har bodd på samme sted over en lengre periode og føler kanskje et felles ansvar for hverandre når det kommer klager ('trusler') utenfra. Utdraget illustrerer på et vis hvordan noen er 'in place' og andre 'out of place' (Cresswell 1996). Nabofellesskapet gjorde at de som hadde bodd der over lengre tid var 'på sin plass', mens den nye naboens klager gjorde ham 'malplassert' og endte med at han flyttet. Konflikter ble med andre ord unngått snarere enn at de ikke eksisterte.

De fleste andre hadde ikke noe særlig problemer med naboene, bortsett fra at noen mente at studenter bråkte unødvendig mye i helgene. Per Kristian uttrykker illustrerende for tendensen, han sa at de hadde husordensregler men at han ikke har «*inntrykk av at det er noe problem – det er vel sunn fornuft som regjerer*». Svein var fornøyd med sitt borettslag og fortalte at de har «*et veldig bra styre, alltid rent, alt funker her, veldig ordentlig*». Nabolagene på St Hanshaugen er med andre ord langt på vei problemfrie, og bidrar i stor grad til at de fleste ønsker å bli boende.

Nordmenn setter pris på stillhet, fordrer Gullestad, og unngår derfor direkte konflikter og konfrontasjoner (1985:19). Innenfor rammene av de kulturelt overordnede ideer, utspilles ulike måter å omgås andre. For nordmenn er det, ifølge Gullestad (1985, 1989), viktig å «*passe sammen*». Dette innebærer blant annet at sosial samhandling preges av et ønske om å samhandle med de menneskene en forstår og som forstår en selv. En slik underordnet overensstemmelse bidrar til at samhandlingen går lettere enn om det var store forskjeller mellom samhandlingsaktørenes perspektiver. En konsekvens ønsket om å passe sammen med andre, er derfor å søke de en er like – både venner og naboer. Fordi nordmenn er opptatt av å passe sammen og å unngå konflikter, kan bosetting i et nabolag hvor de fleste er like en selv være en avgjørende motivasjon for bostedsvalg. Fraværet av konflikter på St Hanshaugen kan derfor forstås på to måter; enten unngås de en ikke har noe til felles med og dermed unngås konflikter. Alternativt har naboene i stor grad så mye til felles at det ikke vil oppstå konflikter i utgangspunktet, slik vi så det hos Carina. Dette kan bety at naboene er underforstått med en viss konsensus rundt støynivå og tidspunkter for når dette anses som utholdelig. Alternativt kan det bety at med mindre det er riktig store problemer, skal en holde seg unna klaging på naboene sine – slik som vi så i Louises utsagn. I tråd med det Gullestad (1989) kaller å gi hverandre 'fred' og 'ro'; å «*holde fred*» innebærer å unngå folk en ikke «*passer sammen med*» og bekrefter derfor *likhetstankegangen* som går ut på at å «*passe sammen*» betyr å være lik (Gullestad 1989:137). Likhetstankegangen fører med seg en samhandlingsstil der det partene har til felles fremheves, og det som skiller dem holdes taktfullt utenfor samhandlingen (Gullestad 1989:117).

Fraværet av konflikter i nabolagene på St Hanshaugen, kan altså forstås på flere måter og med den forståelse av nabolag som ser sted som en kontekst for sosial praksis (jf 'locale'). Med utgangspunkt i gentrifiseringsteorier om et felles verdigrunnlag som starten på en tilflytting til depriverte byområder, kan fraværet av konflikter ses som resultat av en overensstemmelse mellom naboenes holdninger og verdier – og deres preferanser om å bo i nabolag hvor de fleste deler disse. Det er tydelig at fraværet av konflikter på St Hanshaugen kan bety at naboene til en viss grad deler noen grunnverdier og holdninger som gjør at konflikter ikke oppstår på ulike måter. En slik tolkning kan finne sin støtte i Carinas utsagn

over, der hennes nabolag er preget av at de fleste beboerne er i samme livssituasjon og derfor deler oppfatninger om eksempelvis musikkvolum eller når på døgnet det er ok med hammer og spiker. Felles oppfatninger om hva som sømmer seg og ikke tilknyttet livssituasjon, kan derfor skape et solid grunnlag for at nabokonflikter ikke oppstår i det hele tatt.

Det kan på den annen side handle om at ulikhet i verdier og oppfatninger i nabolaget ikke tillegges noe vekt – slik at eventuelle motstridende holdninger i større grad *unngås* enn at de er fraværende. Slik som både Butler (1997:131) og Danielsen (2005) fremhever ønsker også de som bor på St Hanshaugen til en viss grad sosial nærhet uten å fysisk være for nær sine naboer. I så måte vil det kunne være tilfellet at det er andre, mer overordnede verdisett som skaper en slik unngåelse av konfrontasjoner mellom naboer, slik som den 'norske likhetstankegangen'. Den underforståtte homogeniteten ved kontakt og samvær i norsk kultur er derfor et sentralt aspekt ved fraværet eller unngåelsen av konflikter med naboer på St Hanshaugen. Noe som kan forklare hvorfor mange er så tilfreds med bostedsvalget, og ikke ønsker å flytte ut av bydelen.

Stille, rolig og stabilt

Den sosiale stemningen på et bosted kan ha mye å si for om beboerne trives. Hvis det var store konflikter og motstridende interesser i bydel St Hanshaugen, ville vi antagelig sett en høyere andel utflyttere eller en såkalt *turn over* av beboere. Å bo i et område med høy utskiftning av mennesker vil blant annet kunne frarøve beboernes muligheter for å utvikle gode relasjoner til naboene, og kan være et sentralt aspekt for valget om å flytte eller bli (Rossi 1980[1955]). Som diskutert i avsnittet over, opplever ikke beboerne det som et konfliktpreget område og som påpekt var netto innflytting i 2013 på 532 personer. Dette peker på at noe ved bydelen oppleves attraktivt og problemfritt. I tillegg til fravær av konflikter, fremhevet nesten samtlige hvor stille og rolig det er i bydelen. Dette til tross for at bydelen oppleves som svært sentral med korte avstander til alt. En slik stabilitetsdimensjon vil derfor være en sentral inngang til å forstå hvorfor folk ønsker å bosette seg på St Hanshaugen, og hvorfor de ønsker å bli boende.

Det er et sterkt ideal blant storbybefolkningen å ha det rolig og fredelig (Hjorthol 2003:13), kanskje nettopp fordi byen som helhet *ikke* er det? De som bor på St Hanshaugen har tilgang til byen, men resten av byens befolkning oppholder seg som regel ikke på St Hanshaugen. Trikk og t-bane går heller ikke gjennom bydelen, og det bærer generelt lite preg av gjennomgående trafikk, kø og støy. Eller det Østerberg (1998) kaller *tyngsels erfaringer*. Disse er felles for alle som bor i en storby, men ikke alle er like utsatt for slike påkjenninger

som kan tyngne ens livskvalitet (Østerberg 1998:60). Det kan virke som om beboerne på St Hanshaugen ikke erfarer slike tyngsler. Samtlige opplevde at de fikk sove om natta, at det sjelden var støy fra verken mennesker eller biler.

Gjennomgående betydde denne tendensen for de som bor på St Hanshaugen, at bydelen de bor i er annerledes enn de andre bydelene i Oslo. Det stille og rolige St Hanshaugen stod ofte i kontrast til Majorstua eller Grünerløkka. Tone fortalte:

Tone: [...] både Grünerløkka, Majorstua og Frogner har litt mer hele pakka, så det er litt.. Kanskje derfor det er roligere her. Litt mer rekreasjons.. Litt mer sånn at folk sitter lenge på kafé og dingler med beina og leser avisen, eller er i parken, eller er ute og kikker litt, og gjør de daglige tingene. Mens hvis du skal på shopping så ender du i Bogstadveien eller på Grünerløkka eller nede i sentrum. [...] bitteliten forskjell som gjør at det er derfor det blir litt mer sånn rolig og litt mer valgt av de som er litt mer opptatt av det å bo enn at det er supersentralt.

Majorstua og Grünerløkka ble fremstilt som preget av gjennomstrømmning og liv, som steder hele Oslos befolkning drar til om de skal handle klær, spise på restaurant eller ta en kaffe. Dette gjør også at mange har et inntrykk av at St Hanshaugen ikke er et sted folk ferdes i og gjennom, slik som det kan oppleves i andre bydeler. Som Gunhild (22) sa det: «Det er bare et sted folk bor, man går liksom ikke og henger på St. Hanshaugen eller tar en kaffe der». Slik oppleves bydelen som et rolig sted i størst grad preget av de som bor der, slik som Tone også fremhevet. Dette ble av flere beskrevet som en behagelig og trygg atmosfære, slik som Marie sa:

Marie: [J]eg oppdaget at det var et sted jeg følte en sånn ro over, i motsetning til for eksempel når jeg gikk hjem i sentrum. Jeg vet ikke, var ikke den samme følelsen av tilhørighet eller ro. Jeg kunne være litt redd da jeg gikk hjem om natten for eksempel. Men her så føles det alltid sånn, eller det føles riktig da. Veldig stille og rolig, men også veldig sentralt.

En slik sosial stemning bidrar til å skape tilhørighet for mange som bor i bydelen. Kafeene, restaurantene og butikkene som finnes i bydelen oppleves som mer lokalt forankret og steder for de som bor på St Hanshaugen. Noe som kan være et sentralt aspekt for stedstilhørighet, som både Tones og Maries utsagn illustrerer. Bosatte i indre bydeler har en livsstil som i mye større grad er lokalorientert enn hva bosatte i de ytre områdene er (Hjorthol 2003:37). Det vil si at de som bor i indre by oftere benytter seg av de fasiliteter som den spesifikke bydelen tilbyr. Den lokale forankringen St Hanshaugen utgjør, skaper således på mange måter en sosial forankring som er stille, rolig, avslappet og harmonisk. Som Carina påpekte: «Jeg setter veldig pris på at det er stille.. og litt utenfor og samtidig veldig innenfor».

Det er altså posisjonen ved det å være i byen, men å ikke være opphengt i byens karakteristikk av overflødighet og forbruk (Butler 2008) som er viktig for mange. Overflødighet og forbruk kan relateres til storbyers mer eller mindre kaotiske og bråkete sentrum, med dets handlegater, undergrunnsbaner, butikker, kafeer og mennesker. Det er dette beboerne på St Hanshaugen unngår å bo *midt i* men likevel i *nærheten av*, eller som

Butler (2008) hintar til i tittelen på sin artikkel at det er *in the city but not of the city*. Sammen med fraværet av konflikter i bydel St Hanshaugen, skaper den rolige stemningen i bydelen et sosial fellesskap hvor beboerne er på bølgelengde med hverandre men likevel blir 'left alone' (Butler 1997). Eller som Gullestad ville sagt, hvor de samtidig kan få 'fred og ro'.

Per 2013 er alle barer og restauranter i bydelen plassert rett utenfor den såkalte 'skjenkeringen', hvilket betyr at de har kortere åpningstider enn andre utesteder innenfor denne. De fleste var fornøyd med dette, fordi det betyr at de og resten av befolkningen drar ut 'på byen' andre steder enn i nabolaget. Rebekka anser dette som meget positivt de gangene hun selv ikke drar ut om kvelden:

Rebekka: [...]Og så er det litt sånn deilig å ikke bo på Solli [plass] i forhold til at det liksom ikke er bygårder oppi.. Du kan liksom dra ut og du kan sjangle deg hjem uten at det tar for lang tid, men du slipper da de dagene hvor du ikke skal ut [selv], å ha hele fyllekaset oppi stua di. Og det syns jeg er deilig.

Igen understrekes et viktig poeng for beboerne på St Hanshaugen; de får i 'både pose og sekk' – nærhet til det de ønsker, men likevel avstand til det når de ikke ønsker det. Ordene 'stille' og 'rolig' kan sies å ligne det Gullestad (1985, 1989) kaller 'fred' og 'ro', som introdusert over. Disse begrepene har å gjøre med fravær av angst, kaos, rot og ukontrollerte handlinger og følelser (Gullestad 1989:127). Men også en tilstedeværelse av positive følelser som helhet og harmoni. Mye tyder på at det er slike sammenhenger de som bor på St Hanshaugen impliserer når de forteller om bydelen sin. Det kan også tenkes at denne fredeligheten er et resultat av ikke bare en følelse beboerne har, men at det også oppleves som stille og rolig fordi det er et stabilt område hva gjelder flytting og bygging. Marie oppfattet det slik:

I: Har du noen tanker om hvordan stedet vil utvikle seg fremover?

Marie: Jeg tror at St Hanshaugen er et ganske stabilt område. Jeg tror folk her er veldig fornøyd. Jeg bare antar det.. Føler ikke det er så stor inn- og utflytting. Stabilt nabolag som har såpass høy standard nå da. Hvis man f.eks ser på Grønland snakker man hele tiden om at det skal bli det nye Grünerløkka og bla bla, men St Hanshaugen prøver ikke bli noe annet enn seg selv. Tror det kommer til å tusle og gå.

Den høye standarden i bydelen og den høye tilfredsheten blant beboerne nevnes som årsaker til at det er et stabilt område. Også Thea (25), som jobbet som eiendomsmegler tidligere, hadde inntrykk av at «*alle elsket leilighetene sine, og flyttet kanskje i nabogården – de flyttet ikke vekk herfra*». Det var flere av St Hanshaugerne som hadde den samme oppfatningen om at folk blir boende, men kanskje flytter innad i bydelen. I tillegg til en slik opplevelse av bostabilitet, oppfattet få at det var store endringer i områdets fysiske materialitet. «*Jeg tror det blir ganske likt*», sa Ingrid da jeg spurte henne om hva hun tenkte om områdets utvikling fremover. «*Man har jo ikke så mye plass til å bygge noe nytt her*», sa Pia mens Jonas (29) trodde «*ikke at det kommer til å bli noen spesiell forandring, det*

bygges jo ingenting her» og fortsatte: «tror det kommer til å være akkurat samme type folk som har bodd her og bor her».

Oppfatning av stabilitet, som også bekreftes i flyttestatistikken, kan tolkes som å ha innvirkning på flytting i et område (Rossi 1989[1955]). Få av de jeg snakket med ønsket å flytte fra området, noe som konfirmerer Rossis tese om at stabile områder vil fortsette å være stabile, og mobile områder vil oppleve like mye, om ikke mer, inn- og utflytting (Rossi 1980[1955]:77). Det kan med andre ord virke som om St Hanshaugens stabilitet reproduseres, og dette kan få innvirkning på hvordan stedet er eller oppleves å være. Et områdes mobilitet former dets sosiale organisasjon – blant annet vil et stabilt område ofte karakteriseres av tettere sosiale bånd blant beboerne, altså sosial integrasjon (Rossi 1980[1955]).

Men er det nok å si at stabilitet vil reproduseres og at det er derfor beboerne på St Hanshaugen ofte blir boende? Som diskusjonen hittil viser, er ikke St Hanshaugen preget av sterke sosiale bånd utenom de relasjonene en hadde fra før av. Nabofellesskapet er vennlig, men ikke tett. Hvordan kan dette forstås? Det er nærliggende å anta at dette kan ha å gjøre med de sosialt forankrede verdiene og holdningene blant St Hanshaugerne. Det vil derfor være nødvendig å undersøke hva som gjør at bydelen er så stabil som den fremstår i både statistikk og beboernes erfaringer. Det er nettopp dette jeg vil belyse i neste kapittel – hvordan narrative som mobiliseres når flytting er tema, kan gi innsikt i hvorfor det er riktig og viktig for beboerne å bo på St Hanshaugen.

3.4 Avslutningsvis – en attraktiv og problemfri bydel

Briggs (1997) minner om at geografisk nærhet ikke *skaper* et nabolag, det er de sosiale definisjonene på nabolag som er de viktigste for å forstå nabolaget (Briggs 1997:209). Dette innebærer, som nevnt i introduksjonskapitlet, at nabolaget er noe individer og grupper opplever (jf 'sense of place') og erfarer (jf 'locale'). Som poengtert i innledningskapitlet innebærer stedskonstruksjon å se hvordan steder skapes gjennom menneskers erfaringer med stedet (Røe 2010). Gjennomgangen og diskusjonen av St Hanshaugernes flyttemotiv har i stor grad handlet om stedet og det sosiale miljøet, slik vi så innledningsvis er tendensen i norske flytteundersøkelser (Aure *et.al* 2011). Disse beskrivelsene var samtidig årsaker til at mange ønsket å flytte til St Hanshaugen, og å bli boende der. Noen hadde flyttet ut av bydelen fordi de hadde behov for noe annet, men det var gjennomgående en tendens til at dette ikke hadde å gjøre med stedet som sådan. Stedskonstruksjonen av bydel St Hanshaugen skaper i stor grad et positivt bilde av en attraktiv og problemfri bydel.

St Hanshaugen oppleves og tolkes som et sted en velger seg til, blant annet muliggjort av ens sosioøkonomiske status og/eller sosiale bakgrunn. Dette gjør St Hanshaugen til et sted der det bor mennesker med høy økonomisk kapital. Bydelen er også et sted der en praktisk hverdag kan ta form, hvor korte avstander til hverdagsaktiviteter ble prioritert fremfor større boliger. De fleste nevner at de selvfølgelig kunne tenke seg større bolig, men at behovet ikke er større enn ønsket om å bli boende. Også for de som har etablert familie er St Hanshaugen et sted hvor tid og ikke minst stedet veier opp for liten plass. Dette står i kontrast til det flere studier har funnet tidligere (Rossi 1980[1955]; Juvkvam & Sørli 2000; Aure *et.al* 2011). I slike livsfasestudier er det funnet at familiers motiv for å flytte først og fremst var stor nok plass. Det ble uttrykt med misnøye at boligen var for liten, deretter var det utformingen av boligen som var viktigst og til sist kom lokaliseringen av boligen (Rossi 1980:217). På et vis snus motivene for å flytte til eller bli boende på St Hanshaugen, Rossis funn på hodet; lokalisering av boligen er viktigst. Store rom og god plass kan sies å erstattes av behovet for å 'være der det skjer' (Butler 1997:158).

Opplevelsen av St Hanshaugen som et sted hvor konflikter er fraværende eller unngås konstruerer bydelen langs flere dimensjoner; at konflikter sjelden oppstår kan sies å være en konsekvens av både likhet mellom beboerne og en felles (norsk) oppfatning om at en skal 'holde fred' (Gullestad 1989). St Hanshaugen erfares også som et stille og rolig sted av andre årsaker enn at beboerne kommer overens. Beboerne forteller om det unike ved St Hanshaugens nærmest ikke-eksisterende 'tyngsels erfaringer' (Østerberg 1998). Dette gjør stedet til spesifikt lokalt forankret for de som bor i bydelen. Om det er denne fredeligheten som skaper området som stabilt eller omvendt, er vanskelig å konkludere. På den ene siden kan en si at den lave mobiliteten i bydelen er en årsak til at beboerne trives, og på den andre siden kan en tolke det som at beboernes trivsel skaper lav mobilitet.

Hvilke implikasjoner får en slik stedskonstruksjon? Fenomenologisk får det implikasjoner på opplevelsen av å bo på et sted som tilfredsstiller behov for en enkel hverdag, orden, helhet og harmoni i en storby som Oslo. Noe som kan sies å være i tråd med Gullestads argumenter om nordmenns behov for fred og ro. Eksistensielt impliserer det at St Hanshaugerne føler en tilknytning til stedet de bor på, fordi den tilfredsstiller de aspekter som er viktige ved et bosted. Stedstilknytning gir en grunnleggende følelse av trygghet og sikkerhet, og er derfor en sentral dimensjon for identitet (Berg & Dale 2004:43). I tillegg vil det, slik Mazanti (2007) foreslo, gi trygghet at naboene oppleves som å ha tilnærmet samme oppfatninger, ønsker og mål for sitt bosted og nærmiljø.

Disse flyttemotivene kan ses som fortellinger, eller deler av fortellinger, om noe mer enn kun årsaker til flytting. Dette kapitlet skaper derfor delvis det empiriske grunnlaget for neste

kapittel, som i større grad vil fokusere på fortellingene – eller narrative – som kan gjenfinnes når flytting er tema. Gjennom narrativer om sted kan en studere hvordan uttrykk for hva som er riktig, rettferdig, passende, bra eller dårlig mobiliseres. Narrativer er skreddersydd til sosiale konvensjoner og generelle normative standarder (Presser 2009:180). Å analysere bostedsvalg narrativt vil derfor kunne bidra til å forstå sammenhengen mellom det mennesker oppgir som grunner for flytting, hvordan disse skaper visse meninger for dem og på hvilken måte de er knyttet til samfunnet som helhet. Utover å se årsaker til flytting som 'fakta' kan de altså tolkes som måter å fortelle om noe på, og kan gi innsikt i hva som er viktig for hvem. Det kan i tillegg implisere hvilke kulturelle og sosiale kontekster handling foregår i. Vi kan, med andre ord, fokusere på narrativer som en veileder til atferd (Presser 2009:181). Det er en måte å fortolke både hvordan mennesker forstår seg selv, andre og verden rundt dem på. I tillegg kan et fokus på narrativ praksis bidra til en bredere forståelse av den sosiale og kulturelle konteksten flytting foregår i. I det neste kapitlet vil jeg derfor belyse de ulike fortellingene som oppstod under samtaler med St Hanshaugene, og analysere disse som spesifikke måter å snakke på, med spesifikke funksjoner og som veiledere til sosial handling innenfor konteksten av det norske samfunnet.

4 St Hanshaugen – mellom distinksjon og forhandling

I det foregående kapitlet har jeg sett på hvilke motiver som ligger til grunn for å flytte til St Hanshaugen, og hva som gjorde at noen flyttet derfra. Det ble etter hvert tydelig hvordan disse motivene dels er med på å konstruere bydel St Hanshaugen som sted. I dette kapitlet vil jeg tydeliggjøre en slik stedskonstruksjon gjennom å fokusere på noen fortellinger som, slik jeg ser det, trådte tydelig frem i samtaler med St Hanshaugerne. Bruken av ordet 'fortellinger' i dette kapitlet sikter ikke til eksplisitte fortellinger fortalt av hver enkeltperson, men til uttrykk og artikuleringer som er felles på tvers av personer. De er gjennomgående mønstre som jeg setter sammen til *tematiske narrativ* (Riessman 2008) – måter å snakke på som jeg fant sentrale i samtaler med bydel St Hanshaugen som overskrift.

Alle steder er tolket fra spesifikke sosiale posisjoner og av spesifikke sosiale årsaker (Rose 1995:89). Som presentert i introduksjonskapitlet, er St Hanshaugen en dyr bydel å bosette seg i, har en høy andel mennesker med høy utdanning og høy inntekt. Slik sett er St Hanshaugerne i stor grad del av et spesifikt segment av middelklassen som bor i byen, og lever et mer eller mindre urbant liv til sammenligning med middelklassen utenfor byene. Fortellingene i dette kapitlet kan derfor sies å være forankret i en spesifikk sosial posisjon; den urbane middelklassen. Dette kapitlet handler om hvordan stedet St Hanshaugen *oppleves* og tolkes av St Hanshaugerne, og hvordan stedet som *kontekst* konstrueres kollektivt.

Jeg vil i det følgende fokusere på fem fremtredende fortellinger som jeg deler inn i to overordnede strategier. Fortellingene manifesterer seg i det Faber (*et.al* 2012:177) kaller posisjonerings- og distinksjonsarbeid, samt gjennom motstand, avstandtaking, disidentifikasjon og forhandling. De to første fortellingene har jeg kalt «En bydel med mangfold» og «En ujålete bydel», disse ses som *distinksjonsstrategier*. Den første av dem forankres i uttrykk som etablerer både fysisk og sosialt mangfold i bydelen, noe som spiller en sentral rolle for bosted som distinksjonspraksis. Den andre fortellingen tar utgangspunkt i uttrykk om grenser til andre bydeler, og handler om hva St Hanshaugen og St Hanshaugerne *ikke* er. Andre overordnede strategi har jeg kalt *forhandlingsstrategier*, og fortellingene «En bydel midt i mellom», «Jeg er ikke så opptatt av et skille» og «Et hvitt nabolag» artikulere på hver sin måte en forhandling av et spesifikt 'vestkantstigma'.

Samtidig som disse fortellingene må forstås i kraft av seg selv med hver sine funksjoner, blir det etter hvert tydelig at de også må tolkes intertekstuell. Ikke minst må de forstås som

fortellinger spesifikt forankret i det norske samfunnet, og derfor som mindre artikuleringer av de større fortellinger i samfunnet (Gubrium & Holstein 2009). Sammenhengen mellom fortellingene og deres forhold til samfunnet er derfor et viktig poeng i analysen, og vil belyses på slutten av kapitlet.

4.1 Distinksjoner: På grensen til vestkant

En måte identitet er knyttet til sted på, er følelsen av å tilhøre stedet; der en føler seg komfortabel og hjemme – fordi en del av hvordan en definerer seg selv, symboliseres av stedets egenskaper (Rose 1995:89). Dette vil nødvendigvis bety at det også finnes steder en ikke identifiserer seg med. Mennesker etablerer ofte tilhørighet og identitet ved å kontrastere seg selv og sitt sted med steder de føler er ulike (Rose 1995:92; Fosso 2004). Fortellingene som følger vil analyseres med bakgrunn i slike *distinksjonsstrategier* – narrative konstruksjoner av 'Oss' og 'Dem'. Distinksjon handler om å lage eller se forskjeller, samtidig som det er en bestemt måte å skille seg ut fra andre på (Østerberg 1995). Det er altså evnen til å skape forskjeller mellom seg selv og andre, og hvordan dette gjøres er sentralt for å forstå hvilken identitet som skapes. Å distingvere er også en form for grensedraining, og vil bli behandlet som dette spesielt i den andre fortellingen. Fortellingene som distinksjonsstrategier er altså fortellinger som handler om å skape forskjeller; den ene handler om hvordan en spesifikk smak er en kilde til distinksjon og således en identifisering *med* et sted. Den andre springer ut av hvordan forskjellene mellom økonomisk og kulturell kapital forstås og er således en identifisering *mot* et sted (Rose 1995). Begge handler de om å dra distinksjoner gjennom sitt bosted.

«En bydel med mangfold»

I mine samtaler med St Hanshaugene om bydel St Hanshaugen, oppstod det en tydelig fortelling om stedet som et variert, åpent og mangfoldig sted. Et typisk utsagn i denne fortellingen kunne være «*Det er en fin miks her*». Dette var uttrykk som gjaldt både den sosiale sammensetningen av mennesker, tilbud, fasiliteter og det fysiske miljøet. Det er en positivt ladet fortelling om mangfold som manifesterer seg i uttrykk som «*god blanding*», «*herlig miks*» og «*et gyllent snitt*». Artikuleringen av et slikt positivt mangfold og sammensatt miljø dukket ofte opp i beskrivelser av bydelen og som forklaring på valg av bosted. Ikke sjelden var det også en årsak til hvorfor mange fortalte at de var tilfreds med å bo på St Hanshaugen. Fortellingen fremstår som viktig, fordi veldig mange av St Hanshaugene tok den i bruk på tilnærmet like måter. Fortellingen er kraftig, ikke minst fordi den fortonet seg som en beskrivelse av virkelige forhold. På mange måter ble et fysisk variert miljø fremstilt som en scene for et sosialt variert miljø. Ei uttrykte det slik:

[P]å andre siden av gata så vet jeg at det er en sosialbolig, der er det nesten bare innvandrere som bor. Mens om du går litt lenger opp i gata så er det en kjempeflott fasade som ser fryktelig fasjonabel ut. Det er så kontraster. Det er veldig sånn blanda her. [...] Man har forholdsvis gode kafeer og nisjebutikker som har et godt utvalg. God kvalitet blandet med billige kjedebutikker på en måte. Også menneskene, virker som om det er veldig blanda.

Den mangfoldige bydelen uttrykkes som en enhetlig samling av ulike aspekter som virker sammen med hverandre og skaper et bredt mangfold. Til sammen bygger de ulike elementene oppunder forestillingen om et fysisk og sosialt mangfold. Flere knyttet det fysiske og sosiale miljøet sammen på denne måten, og en fremstilling av St Hanshaugen som et sted der det er rom for alle trer frem: «*Jeg tror egentlig de fleste kunne følt seg hjemme her*», som ei annen sa det.

Ved å bruke de lokale fasilitetene i bydelen, som butikker, restauranter og barer, treffer beboerne mennesker en ikke nødvendigvis knytter særlig sterke bånd til. Men slik jevnlig kontakt og samhandling ble ofte uttrykt som en viss form for «*nabolagsfølelse*», som ei kalte det. Hun sa: «*Jeg snakker en del med han som driver butikken her nede*». Ei annen fortalte at «*det er veldig sånn at vi hilser på naboene og er gode venner med kioskmannen*». Det var ikke uvanlig at uttrykk for sosialt mangfold tok utgangspunkt i slike løse bånd, og forestillingen om en etnisk variert bydel ble ofte knyttet til disse. Flere uttrykte at de som jobbet på butikker, kiosker og kafeer har annen etnisk bakgrunn en dem selv. Andre fortalte om etnisk mangfold i barnehager og skoler: «*I barnehagen til barna mine er det kanskje noen som ikke er etnisk norske*», uttrykte ei. En annen fortalte at «*det var nok noen fra andre land på skolen til datteren min*». At fysisk, etnisk og sosialt mangfold var en verdsatt ressurs for beboerne og bydelen kom tydelig frem. Det var «*bra med variasjon*», som en uttrykte det. Dette kan ligne på det Forrest & Kearns (2001:2133) kaller sosial kapital med utgangspunkt i løse bånd. Denne formen for sosial kapital genererer, ifølge forfatterne, et generelt velbehag for beboerne i et nabolag og kan potensielt bidra til å skape broer mellom grupper som vanligvis ikke har kontakt med hverandre. Jeg spurte ei om hun trivdes med å bo på St Hanshaugen og i tilfelle hvorfor, og hun svarte:

Ja. Dette her er en sånn bydel som, hvor det er alle slags mennesker som bor. Ikke sant, du har både rike og.. fattige, skulle jeg til å si. Så du har liksom hele spekteret. Og det tror jeg er kanskje litt sånn hyggelig og hjemme-greie for en innflytter [humrer], som kommer fra et lite sted. Jeg er jo ikke vant med de store klaseskillene som det er her i Oslo, tross alt liksom. Det er det jo. Men jeg syns denne bydelen her er liksom litt sånn, liten landsby på en måte. Det er mangfold her, og det merker du når du bor her også, det syns jeg er veldig ålreit.

Det sosiale mangfoldets eksistens etableres langt på vei i disse uttrykkene. Ordet 'mangfold' er et positivt ord, i motsetning til begrepene 'hierarki', 'ulikhet' og 'forskjell' (Gullestad 2001:36). Mangfoldet tegnes med beskrivelser som «*alle slags mennesker*» og «*hele spekteret*», et mangfold som skaper tilhørighet i en klassesdelt storby som Oslo, skal vi følge utsagnet. Det er tydelig at mangfold skaper en viss sosial kapital i bydelen. Mangfold

uttrykkes som «*ålreit*» og det er noe ønskelig. Hun fortsatte: «*Jeg håper ikke det der preget med all slags folk her, at det blir borte, det håper jeg ikke altså*». Det var flere som uttrykte lignende ønsker om og håp for mangfold, og enkelte ga uttrykk for bekymring for hva en eventuell prisstigning på boliger kunne gjøre med området. Det kunne skape en bydel bebodd av «*bare rike og velstående mennesker*», som ei sa det. Et slikt ønsket mangfold artikuleres altså som en beskrivelse av virkelige forhold, som noe som potensielt kan forsvinne, men som foreløpig er der.

Oslo kommune har gitt bydel St Hanshaugen slagordet «Mangfold i sentrum»¹¹. Dette kan forstås som et viktig aspekt i fortellingen om den mangfoldige bydelen. Det er nesten som om St Hanshaugene har innlemmet slike strukturelle fortellinger i sine egne fortellinger om stedet. Men det er grunn til å spørre seg hvorfor det er så viktig å fortelle om St Hanshaugen som et mangfoldig sted, på både strukturelt og individuelt nivå. Statistikken jeg presenterte i introduksjonskapitlet og i dette kapitlets innledning tegner et ganske annerledes bilde. St Hanshaugen er et av de dyreste stedene å kjøpe bolig i indre by per 2013, de fleste beboerne har både høy inntekt og er høyt utdannede, samt er det statistisk sett etniske mangfoldet lavt (Oslostatistikken 2013).

Det er med bakgrunn i statistikken nærliggende å hevde at St Hanshaugen bebos av en høy andel mennesker med høy økonomisk og kulturell kapital. I lys av det kan St Hanshaugene plasseres øverst til venstre i Bourdieus sosiale rom (Bourdieu 1995[1979]:35) som del av øvre middelklasse. De jobber i både offentlig og privat sektor, er ingeniører, akademikere, arkitekter, leger og kulturformidlere/-utøvere. Disse yrkesgruppene kan også kalles 'kultureliten', ifølge Krogstad & Haarr (2011). Kultureliten er en kombinert gruppe av øvre og midlere venstre del av Bourdieus sosiale rom (Krogstad & Haarr 2011:16). Når fortellingen om mangfold trer frem slik den gjør her, er det derfor nærliggende å tolke den som tilknyttet St Hanshaugernes posisjon i det sosiale rom nettopp som middelklasse, øvre middelklasse, urban middelklasse eller kulturelite. Det blir viktig å forstå hvorfor fortellingen er så positiv og så viktig, rettet spesielt mot vektlegging av sosialt mangfold.

Som jeg har redegjort for, foreslår store deler av gentrifiseringslitteraturen at 'den nye middelklassen' er mer tilbøyelig til å finne nabolag med mangfold attraktive (Butler 1997, 2008; Blokland & van Eijk 2010; Boterman 2012). Det kan være ulike grunner til det. Noen argumenterer for at fokus på mangfold er en konsekvens av at det nye segmentet av middelklassen ønsker å distingvere seg fra den tradisjonelle middelklassen som bor i forstedene. De fleste av St Hanshaugene jeg snakket med, er oppvokst på tettsteder eller

¹¹ Oslo kommune: Om bydelen

forsteder i enebolig. Mange fortalte om en trygg og god barndom i tette omgivelser. Flere ga uttrykk for at slike steder kunne bli for små, eller at de ikke ønsket å flytte tilbake på lignende steder først og fremst fordi det ikke ga muligheter for jobb. Yrkene de fleste av dem har forbindes med den nye middelklassen i storbyene. Nesten samtlige uttrykte derfor at det passet dem å bo i byen, på grunn av at de førte en livsstil som var mer «urban», som en sa det. Ei utdypet:

[D]ette er jo første barnet vi har, så det kan godt hende at det om to år må bli «hus og hage». Men vi er kanskje litt mer urbane. Alle som flytter [tilbake til hjemsted], de driver og sykler Birken og går på ski.

I: Mens dere...?

.. er på utstilling og på kafé. Så vi passer til å bo i byen. Vi må bare da finne et sted som er tilfredsstillende for barnet vårt.

Utsagnet kan forstås som en viss form for distingvering mellom urban og rural; det urbane er å bo i byen, gå på utstillinger og kafé – det rurale er å bli boende på oppvekststedet, ha 'hus og hage', sykle Birken og gå på ski. Ei annen fortalte at: «*Innimellom tenker jeg at jeg er så utrolig landlig, men så tenker jeg 'å herregud, skal jeg være stuck i et hus' liksom. Da blir jeg nesten litt panisk*». Uten å eksplisitt gi uttrykk for at de ikke ønsker å bo på middelklasseforsteder, kan en forstå utsagnene som en form for distingvering mot slike områder – konstruert som 'hus og hage' eller det å være 'stuck i et hus'. Det er noe ved en slik livsstil som ikke virker tiltrekkende for mange av St Hanshaugerne.

Distinksjoner er, som nevnt, en måte å opprettholde ens sosiale posisjon i et felt på (Bourdieu 1995[1979]). Slike distinksjoner gjøres ofte med utgangspunkt i smak, og er tilknyttet utdanning og sosial klasse. Fordi sted kan knyttes til tilhørighet og sosial identitet (Blokland & van Eijk 2010), kan bosted til en viss grad uttrykke noe om hvem en er. Valg av bosted kan dermed ofte bli et valg som reflekterer livsstil og identitet, som del av et identitetsprosjekt hvor bosted skal stemme overens med hvem en ønsker å være (Ærø 2006). Å bosette seg på St Hanshaugen signaliserer derfor noe for menneskene som har bosatt seg der, og det kan virke som om mangfold spiller en sentral rolle i dette valget.

Bosted kan ses som en kilde til distinksjon (Blokland & van Eijk 2010:316). Det forteller noe om hvem en er eller ønsker å være, og bekrefter til en viss grad ens sosiale posisjon fordi bostedet signaliserer spesifikke verdier, interesser, holdninger og smak. Florida (2002) introduserte begrepet 'den kreative klassen', en sosial klasse som vektlegger verdier som individualitet, åpenhet og mangfold, og som ønsker et meritokratisk samfunn (2002:77-80). Et slikt verdisett assosieres ofte med en 'urban livsstil' (Ley 1986:524). Kan det tenkes at slike verdier skaper en spesifikk smak? Det hevdes at den urbane middelklassen har en spesifikk 'smak for mangfold' (Blokland & van Eijk 2010:316). Dette viser seg i flere studier,

blant annet Botermans (2012) studie i Amsterdam. Han fant at middelklasseforeldrene der ønsket å bo på steder med sosialt og etnisk mangfold, i tråd med en 'politisk korrekthet' og 'god smak' knyttet til den urbane livsstilen (Boterman 2012:4). Men dette ble i økende grad en utfordring da barna skulle begynne på skolen. Spesielt for middelklassen er utdanningssystemet avgjørende for å opprettholde og legitimere ens sosiale posisjon, i følge Boterman (se også Bourdieu 1995[1979]; Butler 2008; Hollingsworth & Williams 2010). Flere har foreslått at en slik smak for mangfold er mer et livsstilvalg enn det er en politisk mening (May 1996; Blokland & van Eijk 2010) og at en spesifikk gruppe med høy kulturell kapital bruker en slik livsstil som distinksjon (Blokland & van Eijk 2010). At St Hanshaugerne forteller om sitt bosted som mangfoldig behøver derfor ikke bety at St Hanshaugen *har* sosialt mangfold – men at ønsket om mangfold kan knyttes til en spesifikk kulturell smak, som en måte å distingvere seg på både fra den tradisjonelle middelklassen og som et spesifikt segment bybeboere.

En kan altså forstå fortellingen om den mangfoldige bydelen som uttrykk for noe annet enn statistiske fakta om bydelen. Fortellingen bærer preg av et viktig samspill mellom forestillinger om et mangfold forankret i en spesifikk middelklasseposisjon og de virkelige forhold. Diskrepansen mellom disse kan tolkes som uttrykk for hvem St Hanshaugerne er eller ønsker å være (Gubrium & Holstein 2009:152). Er det kanskje slik at det i større grad handler om et *ønsket mangfold* fremfor et *faktisk mangfold*? Fortellingen om den mangfoldige bydelen kan ses som konstruert og opprettholdt gjennom narrative fremstillinger som reflekterer spesifikke verdier, holdninger og interesser hos St Hanshaugerne. Sosialt mangfold kan derfor ses som en viktig verdi som har en viktig funksjon i fortellingen om St Hanshaugen. En slik funksjon fant også Butler (2008) i sin studie av et middelklasseområde i London. I Telegraph Hill har mangfold og 'annerledeshet' en sentral rolle i beboernes narrativ, og til tross for at det finnes mennesker som er ulike dem selv er disse nærmest fraværende i informantenes liv (Butler 2008:145-146). I lys av diskusjonen om fraværet av konflikter i forrige kapittel, er det nærliggende å tolke fortellingen om St Hanshaugen slik Butler gjør. Fravær av konflikter kan bety at de fleste bor i nabolag der det eksisterer en viss konsensus om hva som sømmer seg og ikke – forankret i en mer eller mindre felles sosial posisjon i det sosiale rom.

Det kan derfor være nyttig å se fortellingen om mangfold som del av St Hanshaugernes sammensetning og volum av økonomisk og kulturell kapital, som medlemmer av øvre middelklasse. Butler (2008) finner at beboerne i Telegraph Hill, lik beboerne på St Hanshaugen, har en økonomisk kapital som i størst grad reflekteres i eierskap av boliger som har økt i verdi. Telegraph Hillers' kulturelle kapital reflekterer både deres høye utdanningsnivå og deres evne til å definere og legitimere kulturelle, moralske og estetiske

verdier. En slik kapitalsammensetning og volum gjør Telegraph Hillers, og St Hanshaugene, kapable til å «representere området i sitt eget bilde» (Butler 2008:141). Den muliggjør med andre ord evnen til å sette egne ressurser og verdiorienteringer inn i fortellingen om St Hanshaugen. Uten at dette nødvendigvis er noe som gjøres bevisst eller med et intendert mål, kan fortellingen i stedet forstås som uttrykk for verdier, holdninger og ønsker fra en spesifikk sosial posisjon.

Fordi statistikken (Oslostatistikken 2013) tilsier at forholdene er ganske ulike det som kommer til uttrykk i denne fortellingen, må fortellingen forstås som å ha en spesifikk funksjon innenfor en spesifikk kontekst. Fortellingen om mangfold er altså en som fra fortellernes perspektiv etablerer et positivt mangfold på St Hanshaugen. Den kan forstås som del av St Hanshaugenes sosiale posisjon, i det den uttrykker et *ønsket mangfold* og en *smak for mangfold*. Som distinksjonsstrategi fungerer den både som en distinksjon til et annet segment av middelklassen som bor utenfor byen, og som en distinkt måte å formidle egne verdier og holdninger som åpenhet og toleranse på.

«En ujålete bydel»

Artikleringen av St Hanshaugen som en bydel med mangfold tok form som en fortelling manifestert i en spesifikk sosial posisjon. På mange måter har fortellingen om den ujålete bydelen det samme utgangspunktet som den forrige. Den betones imidlertid med andre uttrykk. Et vanlig utsagn i denne fortellingen kunne være: «*Det er ujålete her, samtidig som det er et pent område*». Å bruke ordet ujålete etablerer en forskjell til det jålete, og det er nettopp her fortellingen har sitt utgangspunkt; å fortelle hva St Hanshaugen *ikke er*. Slike uttrykk krever at det finnes en motsetning, noe det er viktig å skape en forskjell til. Hva eller hvem er det som er jålete? Hovedsakelig er det vestkanten og spesielt bydel Frogner som er denne fortellingens motstykke, og forestillingene om disse stedene fremtrer som en tydelig stedsmyte (Holloway & Hubbard 2001; Røe 2010). Fortellingen om den ujålete bydelen betones som en forsiktig, men forskjellsskapende fortelling hvor St Hanshaugen og Frogner er to ulike steder. Det kunne uttrykkes slik: «*St Hanshaugen er ikke så fise fint som Frogner*». En annen fortalte at St Hanshaugen «*er en hyggelig og velholdt bydel, uten det jålepreget du finner lenger vestover*». En tredje sa: «*Hvis du har mye penger og kan velge hvor du vil bo, vil du kanskje heller bo på Frogner*». Slike konstruksjoner av Frogner fremstår som viktige for å fortelle om St Hanshaugen. Uttrykkene betones både forsiktig og tydelig på samme tid, hvor budskapet er at St Hanshaugen er ujålete eller usnobbete *i forhold til* Frogner. Frogner fremstilles som et sted med en konsentrert økonomisk kapital, og dette er med på å skape stedet som jålete. Det er med andre ord forskjellene bydelene imellom som er utgangspunktet for denne fortellingen om St Hanshaugen.

Til tross for at bydel St Hanshaugen er en bydel lokalisert i indre vest sammen med bydel Frogner, handler denne fortellingen altså om å gjøre forskjeller mellom to vestkantbydeler. En kan si generelt at byers vestkanter ofte får stereotypiske merkelapper som i uttrykkene over; de er jålete, snobbete, fisefine og bebos av mennesker som har mye penger. Myten om Frogner og vestkanten, som er høyst tilstedeværende i denne fortellingen, tar altså utgangspunkt i en slik stereotypi. Slik fremheves visse egenskaper ved vestkanten som lite attråverdige for St Hanshaugerne, og har i fortellingen om St Hanshaugen en spesifikk funksjon. I stor grad har fortellingen om den ujålete bydelen som funksjon å konstruere St Hanshaugen som 'ikke-vestkant' eller 'ikke-Frogner'. Flere uttrykte at St Hanshaugen ikke kan kategoriseres som 'typisk vestkant'. En sa at bydelen er attraktiv nettopp på grunn av dette: *«Det er et sted mange vil bo fordi det er fint og sentralt, men det har ikke noe snobbestempel på seg»*. En annen fortalte: *«St Hanshaugen er et sted for de som vil være unna den Oslo Vest-greia»*. Fortellingens budskap blir tydeligere – det handler om å distansere seg fra vestkanten, Frogner og et snobbestempel. Om å relokalisere St Hanshaugen fra dens geografiske ballast. Vestkanten fremstilles som noe det er mulig å ikke ville være en del av, og i fortellingens uttrykk tilbyr St Hanshaugen på et vis en utvei for de som ønsker å bo på et ordentlig, men ujålete sted.

Hva kan forestillingen om hva St Hanshaugen ikke er, fortelle om hva den er? Bydelen fortelles frem som et hyggelig sted hvor menneskene er *«... åpne for andre. Det var i alle fall det jeg tenkte før jeg flyttet hit, at det var et åpent sted»*, fortalte ei. Det fremstilles som at Frogner ikke er like åpent og hyggelig, ei annen utdypet: *«Det var veldig mye mer lik livsstil og folk med penger på Majorstua og Frogner enn det er her»*. Hun hadde bodd på Majorstua tidligere, og fortalte at der *«var det folk med snurpete munn og du ser de er litt overklasse – sånne folk møter man ikke her»*. Også i denne fortellingen ligger det forståelser av at St Hanshaugen er et sted med sosialt mangfold, i motsetning til Frogner. En slik sosial stemning uttrykkes som behagelig, avslappet og sosialt. Jeg spurte ei om hun følte seg hjemme i bydelen, og hun svarte:

Ja, veldig. Jeg føler det er innmari passe for meg. Her så kan jeg rett og slett bare gå ut i pysbukse og tøfler, og gå ned på kiosken. Hadde jeg bodd på Frogner, hadde jeg ikke tort det. Da hadde jeg tatt på meg ordentlige klær før jeg gikk ut. Det er faktisk litt sånn, jeg bare kjenner at jeg «ah», her er jeg veldig avslappa. I neste øyeblikk kan jeg løpe ned i paljettkjole og spjåka sko, ikke sant.

I utsagnet reflekteres det hvordan St Hanshaugen er et passende sted å bo fordi en kan være som en er, enten det er i nattklær eller finklær – noe som av utsagnet en ikke kan på Frogner. Det var flere som uttrykte lignende forskjeller mellom bydelene. Ei annen fortalte om da hun og mannen hennes var på leilighetsvisninger i forkant av kjøpet på St Hanshaugen, en av dem på Frogner. Hun sa: *«men der følte jeg at jeg måtte sminke meg for å gå i butikken liksom»*. En annen leilighet paret så på ga dem følelsen av å *«måtte gre håret og ta på ren*

skjorte» for å gå inn i. Forskjellene mellom St Hanshaugen og Frogner skapes altså med bakgrunn i flere aspekter, til sammen utgjør de en forskjell som genererer hvor en ønsker å bo og ikke. Vestkantstereotypien er høyst tilstedeværende i fortellingen, og trekkes inn som en slags motstand mot vestkanten ('der vil jeg ikke bo fordi det er for jålete') som skaper en tilhørighet til St Hanshaugen ('her vil jeg bo fordi det er ujålete').

Forskjellene som skapes i denne fortellingen kan ses som en spesifikk form for *symbolsk grensedragning* (Lamont 1992, 2002). Ved første øyekast ser det ut til at det trekkes sosioøkonomiske grenser basert på sosial posisjon som indikert av økonomisk kapital (Lamont 2002:98). Stereotypiene om vestkanten bidrar til slike grenser mellom 'Oss' og 'Dem'. Det skapes med andre ord en forestilling om hva 'De Andre' (Said 2004[1978]) er, i motsetning til hva 'Vi' er. Å skape seg selv ut ifra en slik forestilling kan, ifølge Said, ses som en form for selvbekreftelse. Den identifiserer et 'Oss' som er forskjellig fra 'Dem'. Said hevder at slike konstruksjoner sier mer om dem som skaper konstruksjonene enn det sier om 'De Andre'. Ofte er slike symbolske grenser derfor en funksjon for å etablere en gruppes sosiale identitet (Cohen 1985) – men for å skape en enhetlig og samlende gruppeidentitet er det nødvendigvis noen eller noe som ekskluderes. Med bakgrunn i sosioøkonomiske aspekter trekkes det i størst grad grenser til Frogner. Men grenser til andre steder i byen forekom også, selv om de ikke var like tydelige eller forankret i sosioøkonomiske trekk i like stor grad. Ei fortalte illustrerende om hvordan grenser fungerer i denne fortellingen:

Det er liksom sånn at man har sånne bilder i hodet ikke sant, om at f.eks, jeg jobber nede i sentrum som egentlig ikke er noe farlig i det hele tatt. Men det er på en måte en litt annen 'ambiance', så hvis du ikke kjenner den så blir det litt sånn skummelt. Jeg ville f.eks ikke bodd der. Ville ikke ha likt å gå der klokka to om natten alene. Mens her så føler jeg at jeg kan gå kliss naken nedover Thereses gate og det spiller ingen rolle. Det skal jeg jo ikke gjøre for da blir jeg arrestert, men jeg kan [ler]

Gjennom grensedragning er det mulig å identifisere seg med St Hanshaugen som et sted der en føler seg trygg og komfortabel. I stor grad er denne tryggheten noe som skapes på bakgrunn av at en er kjent med St Hanshaugen og ikke de andre stedene. Slik fungerer grensedragning som barrierer mellom kjente og fremmede steder. En annen trakk flere grenser:

[J]eg opplever at St Hanshaugen er unikt nettopp fordi det er så variert da, ikke sant. Det er liksom ikke det hippe Grünerløkka, det er ikke [som] det mer belasta lenger øst, det er ikke.. For så vidt som jeg opplever, som ganske belasta også på Bygdøy da, det blir for overklasse ikke sant.

Slike eksempler på symbolsk grensedragning og konstruksjon av 'De Andre' bidrar til å forstå hvordan grenser fungerer når det er snakk om bosted, de betones ofte med utgangspunkt i forestillinger. De er samtidig med på å skape en samlet sosial identitet for ens eget bosted. Og etablerer til en viss grad hvilket sted en identifiserer seg med, hvilket sted en har tilhørighet til (Cohen 1985). Grensearbeid er altså en sentral prosess i konstitueringen av

identitet (Lamont 2002). Som vi har sett trekkes symbolske grenser til andre steder i byen, fortrinnsvis Frogner, og som en konsekvens konstrueres St Hanshaugen som 'positivt annerledes'. Dette uttrykkes også som del av hvem St Hanshaugerne er. Ei uttrykte at St Hanshaugen bebos av mennesker

med en viss kulturell kapital, som man sier. Og som har, god råd da, det må man jo ha med mindre man er på leiemarkedet. Likevel er det ikke den frognervibben, det er ikke så mye folk her som har overdådig med penger. Det er folk som har spart litt, har jeg inntrykk av.

Hva sier dette om St Hanshaugen og St Hanshaugerne? Said (2004[1978]) foreslår at slike grenser uttrykker grupper, i dette tilfellet St Hanshaugernes, frykt og ønsker. Steder som det 'fremmede sentrum' eller 'belastede øst' virket ikke attraktivt for de fleste av St Hanshaugerne. Om ikke det var noe de fryktet eksplisitt, var det heller ikke noe de ønsket. Det var heller ikke det 'belastede vest'. Med et gjennomgående fokus på det jålete og prangende ved Frogner, kan det forstås som at St Hanshaugerne på et vis frykter slikt jåleri som reflekteres i økonomisk kapital. De ønsker i stedet å rette fokus mot kulturell kapital. Det hevdes at jo likere en gruppe er en annen gruppe, jo viktigere er det å skape forskjeller dem i mellom (Cohen 1985). Fortellingen kan altså ses som uttrykk for en dis-identifikasjon med Frogner, for å skape en spesifikk identitet for St Hanshaugen. Både Frogner og St Hanshaugen bebos av mennesker med høy kulturell og økonomisk kapital – kan det tenkes at det for St Hanshaugerne er desto viktigere å dele kategorien 'øvre middelklasse' i to, mellom kulturell og økonomisk kapital? Fortellingen kan ses som en funksjon for å skille mellom to kapitalformer – gjennom uttrykk for hva 'De Andre' er, hva 'Vi' er og derfor hva som er det mest legitime av disse.

To identitetskonstruksjoner tegner seg altså i denne fortellingen, hvor den ene tar utgangspunkt i at St Hanshaugen ikke er like jålete som Frogner og den andre handler om hvilken kapitalform som er den rådende på de to stedene. I utsagnet over vektlegges det at St Hanshaugerne har kulturell kapital og god råd, men at 'god råd' er noe annet enn 'frognervibben' («folk som har overdådig med penger»). 'Frognervibben' forstås altså som hovedsakelig preget av en 'overdådig' økonomisk kapital, mens det først og fremst fokuseres på kulturell kapital på St Hanshaugen. Selv om en må ha god råd for å eie bolig på St Hanshaugen, forstås denne økonomiske kapitalen som resultat av oppsparte midler. Den uttrykkes som en form for økonomisk kapital som ikke er 'overdådig', noe som kan forstås som *for mye* eller *for prangende*. De høye boligprisene og gjennomsnittsinntektene i bydelen til tross, var det sjeldent noen som uttrykte at det finnes særlig konsentrasjon av økonomisk kapital blant St Hanshaugerne. I den grad det ble gjort, ble den fremstilt som ulik

den Frogner er forestilt å ha. En som var på flyttefot ut av byen sa det slik om bydelen: «*Ikke noe problem å komme ut herfra, men det er nok verre å komme inn – sånn prismessig. Er nok mange som sitter på gullgruver her i nabolaget, ja*». En annen uttrykte: «*Det har jo blitt et dyrt strøk*». Den økonomiske kapitalen forstås her som reflektert gjennom eierskap av bolig – som 'låst' i boligen, og derfor ikke en som er synlig utover det. Andre fortalte om at de begynte å se at «*folk tjener godt med penger her*», som ei sa det, eller at «*det er blitt et veldig ressurssterkt område*», som en annen uttrykte det. Gjennomgående er det altså en mindre tydelig økonomisk kapital, som springer ut av uttrykk som 'tjener godt' eller 'ressurssterkt' – det er ikke noe jålete, snobbete eller overdådig ved den økonomiske kapitalen på St Hanshaugen slik den fremstilles i denne fortellingen. Kulturell og økonomisk kapital blir altså anvendt og konstruert narrativt, ved å trekke grenser basert på en spesifikk konstruksjon for hva de ulike kapitalene innebærer. En ga uttrykk for en slik konstruksjon av kapitalformene:

[J]eg opplevde veldig når datteren min gikk på barneskole på Ila, at det var et område med – hva skal jeg si – mye kulturell kapital, uten nødvendigvis å ha mye økonomisk kapital, ikke sant. Så veldig mange av klassekameratenes foreldre var enten i helse- og sosialsektor eller i kultursektor. Og det gjør jo at det verken er på en måte en slags østkant-ghetto eller en vestkant-ghetto. Det er stor variasjon, da. [...] Det er et veldig variert og bra miljø på mange måter. Jeg opplevde det særlig sterkt når jeg hadde barn i skolen der da at det var... Mye kulturell kompetanse, altså i betydningen ønske om å være med i lokalmiljø, ønske om å ta ansvar i forhold til skole og lite sånn.. statusprestisje, ikke sant.

Det er tydelig av utsagnene at kulturell kapital står høyere i kurs enn økonomisk kapital blant St Hanshaugerne. Kulturell kapital knyttes både til yrke, bosted og sosiale egenskaper. Den fremstår i høy grad som en positiv kapitalform, som reflekteres i personers «*kulturelle kompetanse*» i form av deltakelse i nærmiljøet og ansvarstaking i skolen. Ikke minst uttrykkes det som at en slik form for kapital og kompetanse genererer «*lite statusprestisje*». En annen forelder sa om den samme skolen at: «*Det var ikke så mye press på å se sånn eller sånn ut*». Vi kan forstå dette som uttrykk for at 'statusprestisje' og 'press på' utseende i større grad henger sammen med et synlig eller *iøynefallende forbruk* (Veblen 2009[1899]). Og slik synlig forbruk knyttes, som nevnt, hovedsakelig til økonomisk kapital¹². At dette fremstilles som lite viktig i denne fortellingen, kan tolkes som at synlig økonomisk kapital ikke er en rådende eller legitim kapital blant St Hanshaugerne. En kan si at fortellingen betones som en form for «'distingverhet', det å skille seg ut fra andre på en bestemt måte» (Østerberg 1995:11). Uttrykkene for sammenhengen mellom økonomisk og kulturell kapital i fortellingen om den ujålete bydelen, er likevel forsiktige og nesten usynlige. Men det er nettopp der distinksjoners potensielt symbolske makt ligger, ifølge Bourdieu. Jeg skal ikke gå så langt som å hevde at det å være distingvert i dette tilfellet er en «hovmodig og foraktende væremåte» (Østerberg 1995:19) – slike væremåter blir i Norge ofte avskydd i seg

¹² Selv om Bourdieu også snakker om at kulturell kapital kan generere forbruk i form av bøker, kunstverk eller interiør.

selv (Skarpenes 2007; Krogstad & Haarr 2011). Det er likevel tydelig at det er en måte å gjøre forskjeller til andre på.

Det kan i denne fortellingen altså virke som om det er den høyeste formen for kapital (økonomisk) som blir foraktet. Også Faber (*et.al* 2012) finner dette i en studie av Aalborg i Danmark, der medlemmer av den privilegerte klasse markerer avstand til den økonomiske fraksjon av egen klasse. De finner at informantene bruker overklasse som en negativ markør, og at alle tilsynelatende ønsker å ta avstand fra «åpenlyse uttrykk for rikdom og den illegitime atferd dertil» (Faber *et.al* 2012:196). Den øvre middelklasse (eller privilegerte klasse som Faber *et.al* 2012 kaller det) deler seg i to fraksjoner: den ene med kulturell kapital og den andre med økonomisk kapital. Dette er i tråd med Bourdieus funn. Men denne skandinaviske tendensen er også annerledes enn det Bourdieu fant i Frankrike; i begge fraksjoner er de tilbøyelige til å snakke økonomisk kapital *ned*. I så måte, er det en annerledes form for distinksjonsstrategi enn Bourdieu så i Frankrike. Bourdieu forstod det som at de høyeste samfunnslag distingverer seg fra de lavere ved å sørge for å utvise en annen smak enn deres. I denne fortellingen handler det i større grad om å rekonstruere hva kapitalformene betyr for å legitimere kulturell over økonomisk kapital. Med andre ord – det gjøres en form for *nedsnobbing*. Florida (2002) finner lignende tendenser i det han kaller 'den kreative klassen', som kan ses som del av øvre middelklasse eller kultureliten som definert over. Den kreative klassen definerer ikke seg selv ut ifra hvor mye penger de tjener, men forsøker ofte å trosse den økonomiske klassen de er født inn i og toner ned status og rikdom (Florida 2002:78). Det gis tydeligere uttrykk for å distingvere oppover når det kommer til økonomisk kapital i disse eksemplene, slik St Hanshaugene også gir uttrykk for. Fordi økonomisk kapital er mer synlig enn kulturell kapital, kan det tenkes at økonomisk kapital i Norge oftere og i visse grupper er mer stigmatisert og derfor ofte nedtones, enn kulturell kapital som i denne fortellingen fremheves.

For å forstå fortellingen om den ujålete bydelen som en spesifikk funksjon av grensedragningspraksis og distinksjonsarbeid, må den forstås i kontekst av det norske samfunnet. Fordommer og stereotyper kan ses som biprodukter av grunnleggende sosiale prosesser som formes av de kulturelle ressurser mennesker har til disposisjon, og av de strukturelle situasjoner de lever i (Lamont 2002:98). Vestkantstereotypen er ikke unik for Oslo by, men den tar utgangspunkt i det tradisjonelt forstått norske egalitære samfunnet – altså av både kulturelle ressurser og strukturelle situasjoner preget av Norges politiske og ideologiske historie. Flere (se bl a Ytreberg 2004; Skarpenes 2007) har påpekt at en slik strukturell bakgrunn har gjort at det norske samfunnet baseres på en sterk konsensus rundt 'likhet som likeverd' (Gullestad 1985, 1989; Vike *et.al* 2001). Med fokus på slike likhetsidealer har det dannet seg forestillinger om at det ikke eksisterer store klasseskiller i

Norge lengre (Gullestad 1985, 1989; Vike *et.al* 2001), eller at slike klasseskiller ikke tar utgangspunkt i en spesifikk legitim høykultur med en dannelsesfunksjon (Skarpenes 2007).

En slik sosial struktur har påvirket samfunnets kulturelle klima, i den forstand at det ikke anses legitimt å felle kulturelle dommer fra de øvre sosiale posisjoner. I Norge er distinksjonene mellom klassene annerledes enn de er i Bordieus Frankrike. Den norske 'kultureliten' eller storborgerskapet har ikke fått en særlig dominant posisjon i Norge, den blir nærmest latterliggjort som virkelighetsfjern og snobbete (Krogstad & Haarr 2011). I Norge er vi alle middelkulturelle, påstår Ytreberg (2004:7). Langt på vei er dette en konsekvens av den tradisjonelle egalitære samfunnsstrukturen og fraværet av en adel. Det som anses legitimt i det norske samfunnet er 'folkelig' makt, ikke 'elitær' (Ytreberg 2004; Skarpenes 2007; Skogen *et.al* 2008; Krogstad & Haarr 2011). Det er i en slik kontekst vi må forstå St Hanshaugernes fortelling om sitt bosted som ujålete.

Denne fortellingen fortoner seg som en fortelling basert i stedsmyter, stereotypier og forståelse for hva økonomisk og kulturell kapital innebærer for steder og menneskene på stedene. Den uttrykkes gjennom distinksjoner og grenser, og tegner et bilde av St Hanshaugen som 'ikke-vestkant', åpent og behagelig, bebodd av mennesker som har spart opp sin økonomiske kapital og fremmer kulturell kapital over denne. Jeg foreslo at den kan forstås i en norsk kontekst ved at de egalitære idealer griper inn i fortellingen, og at slike 'folkelige' verdier uttrykker en form for aversjon mot jåleri, snobberi og iøynefallende forbruk. Det er tydelig av denne fortellingen at de to fraksjonene av den øvre middelklassen – høy kulturell og høy økonomisk kapital – er viktig å distingvere for St Hanshaugerne.

4.2 Forhandlinger: Mellom dikotomier

Mens de forrige fortellingene overordnet sett kan ses som distinksjonsstrategier gjennom bosted og kan sies å reflektere kulturelle strukturer, er forhandlingsfortellingene i større grad forankret i situasjoner innenfor disse strukturene. Jeg spurte St Hanshaugerne om de hadde noe tanker rundt Oslo som en delt by¹³, og en forestilling om byen som delt mellom østkant og vestkant trådte tydeligst frem. Dette er en utbredt forestilling når storbyer er temaet, og handler hovedsakelig om at det på vestkanten eksisterer en høyere konsentrasjon av økonomiske ressurser i motsetning til på østkanten, og at dette danner et geografisk og sosialt skille mellom mennesker i øst og vest. Denne forestillingen var høyst tilstede i St Hanshaugernes fortellinger, men de følgende fortellingene er på hver sin måte forsøk på å forhandle mellom etablerte dikotomier som følger av et østkant-/vestkantskille. Blant St

¹³ Spørsmålet lød: "Oslo blir omtalt som en delt by, har du noen tanker om det?" Ordlyden foreslår at det er en utbredt oppfatning, men spesifiserer altså ikke hva denne delingen betyr. St Hanshaugerne tok selv i bruk skillet mellom øst og vest.

Hanshaugerne fant jeg varierte uttrykk for hvordan dette skillet kan forstås og ikke minst forhandles. Den første fortellingen gir et tydelig uttrykk for at St Hanshaugens plass på det geografiske og sosiale kartet kan og bør forstås som en mellomting mellom hver av byens kanter. Den neste fortellingen handler om uttrykk for at et slikt sosialt skille ikke er viktig i St Hanshaugernes hverdag. Siste fortelling er i større grad en forhandling av alle de foregående fortellingene. Det er en fortelling som tydeliggjør et samspill mellom verdier og virkelige forhold.

«En bydel midt i mellom»

Forrige fortelling om den ujålete bydelen kan ses som delvis et forsøk på å relokalisere St Hanshaugen vekk fra vestkanten. Noen uttrykte at St Hanshaugen var mer østkant enn vestkant, mens andre igjen beskrev bydelen som *«litt vestkant»*. Det er altså en viss ambivalens i uttrykkene når det snakkes om bydelen som del av Oslos geografiske og sosiale landskap, men det mest vanlige var å plassere St Hanshaugen midt i mellom kantene. Fortellingen om bydelen midt i mellom betoner hvordan St Hanshaugen nærmest fungerer som en 'løsning' i en forhandling om de forestilte forskjellene mellom øst og vest. Et illustrerende uttrykk for denne fortellingen kunne være: *«Jeg føler St Hanshaugen er en miks fra begge sider av byen»*. Ei uttrykte at bydelen var et *«knutepunkt mellom øst og vest»*. Bydel St Hanshaugens fysiske fremtreden ble ofte uttrykt som *«både litt slitent og fresht»*, som flere sa. Det ble også henvist til at det finnes *«en blanding av sosialboliger, og flotte gamle bygårder»*, samtidig som det *«ikke er så store, prangende leiligheter her heller»*. En knyttet det også til etnisitet, og sa at det nok var en høyere andel etniske minoriteter på Grünerløkka eller Sagene, men at det på St Hanshaugen likevel bodde flere ikke-etnisk norske enn på Frogner; *«så her ligger det vel sånn midt på treet»*. Også prisnivået ble av noen uttrykt som en mellomting: *«Det stiger vel jo mer vest du kommer, og synker jo lenger øst – St Hanshaugen ligger vel sånn midt på treet»*.

Disse uttrykkene var gjennomgående i fortellingene om St Hanshaugen. Det fysiske landskapet, den etniske sammensetningen og boligprisene fremheves som en mellomting. Til sammen utgjør de en mektig fortelling om bydelen som en helhetlig mellomting. Ei sa: *«Det er en sånn herlig miks midt i mellom her»*. Også denne fortellingen, som de presentert hittil, er en høyst positiv ladet fortelling. Mens St Hanshaugen i forrige kapittel ble beskrevet av St Hanshaugerne som en geografisk mellomting, er hovedbudskapet i denne fortellingen at bydelen også er en *sosial mellomting*. Ei fortalte hvordan dette preger det sosiale landskapet:

St Hanshaugen virker som om det er litt sånt gyllent snitt som passer for de som ikke nødvendigvis må bo på Frogner, men som kanskje syns at det er litt for.. Som ikke er helt på å sitte i Sofienbergparken heller. At det er litt sånn midt imellom [...]

Ei annen utdypet at St Hanshaugen som en mellomting gjør at bydelen derfor fremstår som et egnet bosted for de fleste: «*Her er det sånn midt i mellom, sånn blanding*», begynte hun og fortsatte «*det er noen som tjener veldig mye som bor her, og andre som ikke tjener så mye*» og konstaterte «*her er det sånn alt*». Utsagnene betoner hvordan bydelen kan være et bosted for de som ikke vil velge mellom Grünerløkka og Frogner, for de som tjener mye og for de som tjener lite. Til sammen kan de ses som uttrykk for at det å befinne seg i midten mellom to stigmatiserte kanter er et attraktivt alternativ for mange. Gjennomgående ble St Hanshaugen beskrevet på denne måten med ord som 'blanding', 'miks' og 'mellomting'. Uttrykkene plasserer bydelens posisjon i byen, en posisjon som verken stigmatiseres eller stigmatiserer.

Forestillingen om østkant/vestkant har tradisjonelt vært preget av dikotomiene Grünerløkka/Frogner i indre by, og Groruddalen/Holmenkollen i ytre. «*Det er det alle får prentet inn når de flytter til Oslo*», som ei sa det. St Hanshaugen har sjelden blitt kategorisert på denne måten. Bydelen har i manges oppfatning 'bare vært der'. Eller som ei sa det: «*Jeg føler St Hanshaugen lever litt i nøytralitetens land*». Fortellingen om bydelen midt i mellom skapes altså ut ifra forestillinger om at St Hanshaugen ikke kan kategoriseres innenfor etablerte dikotomier som eksempelvis rik/fattig, gammelt/nytt, stygt/pent, livlig/rolig, øst/vest og så videre – men at slike dikotomier kan forhandles frem til å prege bydelen på begge sider av motsetningene. St Hanshaugene uttrykker gjennom denne fortellingen at de har fått i 'både pose og sekk' ved å bosette seg i bydelen. St Hanshaugen konstrueres som «a place where one can have it all» (May 1996:210; Hjorthol & Bjørnskau 2005b:369). Det kan på et vis tolkes som at de ikke behøver å ta side mellom øst og vest, fordi det fremstilles som om bydelen allerede har gjort denne jobben for dem; 'bydelen er en mellomting, derfor befinner vi oss i midten vi også'.

Slik Oslo kommune har gitt bydelen slagordet «Mangfold i sentrum», beskrives den også som «En bydel med både øst- og vestkant»¹⁴. Beskrivelsen ligner St Hanshaugernes uttrykk i denne fortellingen. Det kan derfor virke som om strukturelle føringer for hvordan bydelen oppfattes har fått innvirkning på de individuelle fortellingene om stedet også i denne fortellingen. Slik kan fortellingen om St Hanshaugen som en mellomting forstås som del av strukturelle fortellinger og allment utbredte oppfatninger om østkant/vestkant-skillet. Men fortellingen om mellombydelen er så kraftig og så vanlig blant St Hanshaugene at en må forstå den som uttrykk for noe annet enn en gjentakelse av strukturelle fortellinger og utbredte oppfatninger. I forlengelsen av dette, kan fortellingen sies å ha den funksjonen å

¹⁴ Oslo kommune: Om bydelen

oppretholde St Hanshaugens 'nøytrale' posisjon i midten ved å forhandle de stigma som følger av forskjellene mellom østkant og vestkant. Hva gjør midtposisjonen så attraktiv?

Faber (*et.al* 2012) og andre (Gullestad 1984; Skarpenes 2007) finner at de fleste er opptatt av å fremstille seg som i midten. Å høre til midten vil si å være som folk flest, fremholder forfatterne, verken mer eller mindre. Dette stemmer overens med annen norsk og internasjonal forskning på feltet (Gullestad 1989; Savage 2003; Skilbrei 2005; Skarpenes 2007). Skarpenes' informanter beskrev sin kulturbruk som 'middelskultur' eller 'midt i mellom', Skilbreis arbeiderklassekvinner plasserte seg i middelklassen, og Gullestads studier belyser hvordan de fleste kaller seg selv 'vanlige'. Mennesker fra alle samfunnslag har altså en tendens til å plassere seg i midten eller kalle seg selv 'vanlige'. Langt på vei er dette en konsekvens av at vi alle søker sammen med mennesker som på mange måter ligner oss selv (Faber *et.al* 2012:178). Om dette er tilfelle, vil en derfor hovedsakelig eksponeres for likhet og implisitt forstå det som at alle er 'like vanlige'. Det er derfor ikke underlig at mange fremstiller seg som 'folk flest'. Å befinne seg i midten er på mange måter det tryggeste, vanligste og for mange det mest riktige eller viktige. Ei fortalte om St Hanshaugen:

Det er variert. Hvis du tenker denne gården her, så er det fra unge til eldre som bor i gården. Det er jo noen fra andre land og, det er det vel i bydelen også. [...] I forhold til sosial status så tror jeg det er en blanding. Og det er det litt i denne gården også. Ja, det er noen som sikkert har vanvittig mye penger, og noen som ikke har så mye. Det syns jeg er veldig ålreit, og viktig, at ikke alle er i samme sjikt.

I utsagnet fremsettes det at det er «viktig» at det er variasjon i befolkningen, i tråd med det vi så i fortellingen om bydelen som mangfoldig. Dette kan bety flere ting. På den ene siden kan en tolke det som en kulturelt verdsatt holdning om at det er viktig å være åpen og sosialt inkluderende. På den annen side, kan det ses som en vektlegging av midtposisjonen som en posisjon hvor ingen stigmatiseres – at det er «rom for alle», som ei uttrykte det, blir derfor en sentral funksjon i denne fortellingen. Ytreberg (2004:7) beskriver Norge som «landet der høy og lav status er marginalisert, og der middelkulturen har nådd dominant status». Det er altså i midten alle er eller vil være. Å være i midten kan altså forstås som en viktig verdi i det norske samfunnet. Denne fortellingen kan derfor ses som en funksjon for å fremme denne verdien. I stedet for å tolke dette slik det ble presentert i første kapittel at Skarpenes (2007) gjorde, er det nærliggende å stille seg spørsmålet: Siden alle vil være i midten, er det kanskje her den 'legitime kulturen' i Norge kan gjenfinnes? Og i tilfelle, hvordan kan den forstås?

En kan si at det eksisterer et paradoks i det norske moderne samfunnet, der individet har en sentral plass og den sosiale helheten kommer i bakgrunnen – samtidig som det preges av sterke egalitære idealer (Gullestad 1989). Et slikt paradoks gjør at det er, ifølge Gullestad, viktig for nordmenn å passe sammen. Gullestad argumenterer for at det i norsk kultur og sosialt liv foregår mye underforstått, og at det ligger under et ideal om at alle er likeverdige.

For å kunne etablere og opprettholde sosial kontakt, er det viktig å kunne ta andres perspektiv (Gullestad 1989:114). Samhandling forutsetter derfor en viss homogenitet, hevder hun, fordi partene forstår en felles kode og derfor også hverandre. Å passe sammen betyr med andre ord å være lik (Gullestad 1989:116). Den norske kulturen preges derfor av et samspill mellom *likhet* og *likeverd*. Å befinne seg i midten er, som jeg har diskutert over, en viktig posisjon å befinne seg i. En posisjon som samtidig uttrykker likeverd og en viss likhet til andre.

Det kan kanskje også tenkes at dette innebærer en forestilling om at *alle passer sammen*, spesielt kan det virke slik i denne fortellingen om mellombydelen St Hanshaugen. Å være i midten, som er denne fortellingens fremste funksjon å uttrykke, kan på et vis ses som å gjøre seg selv og sitt bosted tilgjengelig for alle. Å være tilgjengelig vil si å signalisere likhet til andre (Gullestad 1989:117). Dette er en helt motsatt funksjon enn det fortellingen om den ujålete bydelen hadde; der var det viktig å skape avstand, å distansere og å trekke grenser. Denne fortellingen har nærmest som formål å gjøre St Hanshaugen tilgjengelig for alle – selv om det ikke er tilgjengelig eller attraktivt for 'de som sitter i Sofienbergparken' eller 'de som vil bo på Frogner'. En fortelling om St Hanshaugen som en mellomting eller midten kan kanskje derfor ses som et uttrykk for tilgjengelighet og åpenhet, mens den på samme tid artikulerer tilgjengelighet kun for de som ønsker en slik mellomting. En mellomting i midten kan således forstås som å uttrykke svært viktige verdier i det norske samfunnet, og er derfor både riktig og viktig.

Til tross for varierende forståelser av hva det vil si å være vanlig eller i midten, er det altså en klar tendens til at de fleste plasserer seg selv i den kategorien. Skilbreis (2005) arbeiderklassekvinner kalte seg selv middelklasse, vanlig eller plasserte seg i midten. Fagerheims (2008) menn fra øvre middelklasse fremhevet sin alminnelighet og likhet med folk flest. Det samme kan sies for St Hanshaugene; de plasserer seg midt i mellom. Likhetsidealet i den norske kulturen er så sterkt nedfelt i alle samfunnslag at det både kan sies å være tryggest, best og mest vanlig å befinne seg i midten. Til tross for at ikke 'alle' kan være i midten. Ved å fortelle frem St Hanshaugen som en mellomting symboliseres det på et vis likhet og tilgjengelighet, og kan tolkes som et viktig budskap å fortelle: Det bør være likhet og likeverd mellom mennesker, og St Hanshaugen er et sted hvor slike holdninger finnes. Det kan imidlertid tenkes at slike verdiorienteringer og holdninger kan gjøre at forskjellene som faktisk finnes (i dette tilfellet blant mennesker i øst og vest) underspilles – noe jeg vil se nærmere på i neste fortelling.

«Jeg er ikke så opptatt av et skille»

Da jeg snakket med St Hanshaugene om Oslo som en delt by, svarte flere ofte at: «*Jeg kan tenke meg at mange føler et skille mellom øst og vest, men jeg tenker ikke så mye på det*». Fortellingen om å ikke være opptatt av et skille vokser ut av slike og lignende uttrykk – en slags samtidig anerkjennelse og avstandtaking til et skille mellom øst og vest. Noen ga uttrykk for, som i utsagnet over, at de kunne tenke seg at noen andre mente det er et skille mellom østkant og vestkant. Andre konstaterte imidlertid at «*Oslo er ekstremt delt*», som en uttrykte det, men vektla hvordan det ikke hadde noen betydning for dem i hverdagen. Ei utdypet: «*Jeg merker ikke så mye til det, jeg beveger meg ikke så mye i sånne verken typisk vestkantmiljøer eller typiske østkantmiljøer*», og fortsatte: «*vi har venner overalt*». Å være opptatt av å ikke være opptatt av det en opplever som et sosialt skille, var det flere som var. Ei fortalte:

I: Oslo blir omtalt som en delt by, har du noen tanker om det?

Ja, sånn øst/vest? Det er det jo. Sånn tenker man jo.. Jeg er ikke så opptatt av det. Det er vel noe jeg har litt hjemmefra, at man.. Jeg blåser i om mine venner har masse penger eller ikke har det. Det er ikke det som teller for meg, om du kommer fra der eller der. Det har ingenting å si. Men det er jo litt.. man sier øst og vest. Og det vil vel aldri bli annerledes.

Selv om jeg ikke direkte spurte St Hanshaugene hvordan de velger venner, kom det tydelig frem gjennom intervjuene at det å være kolleger, ha felles interesser, barn på samme skole eller barnehage var et viktig grunnlag for dannelsen av omgangskrets. Ikke minst at de fleste hadde venner som bor på St Hanshaugen. I utsagnet handler en delt by om å 'ha masse penger eller ikke' og om hvor en kommer fra, og at dette ikke er viktig for hvem en omgås med. Slik det uttrykkes over, er det sosiale skillet mellom øst og vest i stor grad tilstede i denne fortellingen. Det var det også for de fleste andre. Ei som hadde vokst opp på vestkanten av byen fortalte at: «*Jeg kunne være opptatt av sånt da jeg var barn, da syntes vi at de på østkanten var teite. Men nå tenker jeg ikke så mye over det*». Utsagnene etablerer mer eller mindre at det eksisterer et sosialt skille i Oslo – hovedsakelig mellom øst og vest – i *generell* forstand, nærmest som en dominerende fortelling om Oslo. Men fremhever samtidig hvordan dette skillet ikke eksisterer for dem i *spesifikk* forstand, i deres egne liv. Å bo på St Hanshaugen var for mange en del av denne fortellingen, slik den ble uttrykt som en mellomting i forrige fortelling.

Flere studier har funnet at medlemmer av de øvre klasser ofte underkommuniserer betydningen av sosial klasse (Skarpenes 2007; Fagerheim 2008; Faber *et.al* 2012). Dette tolkes som en slags form for *sosial nærsynthet* (Faber *et.al* 2012:233), eller som en spesifikk *selvpresentasjon* (Skogen *et.al* 2008). Skarpenes' studie (2007) avdekker hvordan folk fra øvre middelklasse ikke vil klassifisere, hierarkisere og rangere kulturell smak – slike forsøk blir sanksjonert (2007:550). Hans informanter går langt i å fremstille seg som

gjennomsnittlig og fremhever at det er viktig å ikke skille seg ut. «Særtrekket ved det norske samfunnet virker å være en egalitarianisme hvor motstand mot hierarkier er den mest fremtredende kulturelle strukturen» (Skarpenes 2007:552). Fortellingen om å ikke være opptatt av forskjeller er i stor grad forankret i en slik motstand, men jeg vil argumentere for at denne motstanden ytterligere kan ses som en viss underkommunisering av ulikhet manifestert i en spesifikk kontekst.

Begrepet om en delt by bærer i seg betydninger som henviser til at det eksisterer forskjeller på ulike måter. Det viste seg å være forskjellene mellom øst og vest som hadde den tydeligste betydningen for St Hanshaugene. Skillet mellom øst og vest relateres ofte til sosial ulikhet, slik jeg presenterte det innledningsvis. Underliggende handler det altså om forskjeller mellom sosiale klasser. Men det synes å være en tendens i dagens samfunn til at klassetilhørighet ikke lenger inngår i folk selvpresentasjoner og identitet (Faber *et.al* 2012:234). Samtidig er det, ifølge Faber *et.al*, snakk om prosesser som ikke er synlige for folk selv. Det er derfor ikke underlig at forskjeller mellom øst og vest eksisterer som referansepunkt i denne fortellingen, til tross for at det uttrykkes at disse ikke er sentrale i ens eget liv. Utsagnene over handler om at Oslo er en delt by på et abstrakt eller overordnet nivå, men det gis uttrykk for at det å bo på østkant eller vestkant ikke har noen praktisk betydning. En måte å forstå fortellingen som en forhandling, kan være å se den som en funksjon for å tone ned ubehagelige forskjeller (Gullestad 1989) gjennom å fremheve det som modifiserer et sosialt skille. Som det å selv ikke være opptatt av slikt. Sett på den måten, er fortellingen en forlengelse av de foregående fortellingene; Mangfold ble fremhevet, ikke forskjeller. Samtidig som plasseringen av St Hanshaugen i midten er et forsøk på å forhandle forskjellers betydning for sted.

Flere teoretikere har foreslått hvordan klasser og sosial ulikhet i dag er mindre synlige og mer implisitte enn tidligere (Skeggs 1997; Savage 2003; Bottero 2004; Faber *et.al* 2012). Det argumenteres for at klassetilhørighet ikke lenger kan knyttes til identitet, men at 'klasseprosesser' kommer til syne i hvordan de snakkes *om* eller *rundt* (Skeggs 1997; Skilbrei 2005). Det betyr imidlertid ikke at det ikke eksisterer sosiale forskjeller eller at de ikke er like gjennomgripende i folks liv (Bottero 2004:991). I fortellingen om å ikke være opptatt av et sosialt skille, anerkjennes det at det finnes et skille – men den fremsetter at dette skillet kan eller *bør* forhandles fordi det uttrykkes som å ikke gripe inn i den enkeltes hverdag. Sosiale forskjeller snakkes om eller rundt med uttrykk som 'å ha masse penger eller ikke', 'om du bor her eller der' og 'typiske øst- og vestkantmiljøer' – parallelt med at disse forskjellene forhandles med St Hanshaugernes egne holdninger om at de ikke er viktige.

Ulikhet og forskjeller fortøner seg som negative resultater av prosesser en ikke helt har oversikt over, og kan av den grunn være et spesielt sensitivt tema å snakke om (Gullestad 1989:118). Forskjellene er der og blir tatt hensyn til, ifølge Gullestad, men mange ønsker ikke å snakke om dem. De blir derfor ofte underspilt eller underkommunisert. En kan også si at klasser og klasseforskjeller har en *diskursiv* eksistens (Faber *et.al* 2012:9). Noe som betyr at de finnes som referanserammer, forståelsesformer og stereotypier og kan anvendes på ulike måter. Slik sett kan klasseforskjeller ofte oppfattes som abstrakte, og som noe en forholder seg til i varierende grad. St Hanshaugene uttrykker at det finnes sosiale forskjeller, men forsøker å utfordre eller forhandle forestillingen i denne fortellingen. På den måten eksisterer forskjellene som noe abstrakt, og øst/vest-dikotomien uttrykkes som lite egnet til å stadfeste forskjellenes faktiske eksistens i dagliglivet. Som en slags referanseramme anerkjennes skillet, men hvordan det forstås tar form som en fortelling om hvordan St Hanshaugene synes det bør være i stedet for hvordan det egentlig er.

De fleste innretter seg ofte på måter som gjør at de ikke konfronteres med store forskjeller, slik at forestillingen om likhet opprettholdes (Faber *et.al* 2012:178). Dette er ikke overraskende; ektefeller, venner og naboer deler ofte de samme kjennetegn, holdninger og interesser, ifølge Faber *et.al*, og de fleste inngår i fellesskap som går ut på å bekrefte hverandre. Når det uttrykkes at en ikke er opptatt av et skille mellom øst og vest fordi en ikke velger venner ut ifra bosted, kan det altså være slike 'usynlige prosesser' som dekker til ulikhet med likhet. Likhetsbegrepet bygger på en oppfatning av at et samfunn uten sosial ulikhet er et rettferdig samfunn, fordi det ikke begrenser noens livssjanser (Gullestad 1985, 1989, 2001; Vike *et.al* 2001; Faber *et.al* 2012). Slik kan fortellingen om å ikke være opptatt av det som skaper sosial ulikhet også forstås som uttrykk for at St Hanshaugene skulle ønske det var et rettferdig samfunn, der fortellingen kan ses som å uttrykke spesifikke ønsker forankret i et specifikt verdsett.

I stor grad er dette en fortelling som er komplisert å tolke. Jeg tror ikke St Hanshaugene forsøker å tildekke sosiale ulikheter bevisst, men fortellingens ambivalens ('det er et skille, men det er ikke et skille for meg') kan ses som uttrykk for et innfløkt samspill. Fordi klasseprosesser er mer implisitte og mindre tilknyttet identitet i dagens samfunn, er ikke klasseforskjeller like tydelige for folk selv. Samtidig er det slik at en bosetter seg på steder og inngår i sosiale fellesskap basert på tilnærmet like verdier, holdninger og interesser. Det kan også av diskusjonen over virke som om sosial ulikhet er ubehagelig å snakke om for mange, og at denne fortellingen forsøker å forhandle skillet med bakgrunn i det. Til sist kan fortellingen i stor grad ses som et uttrykk for et forhold mellom er og bør, noe som vil bli tydeligere i neste fortelling og som jeg vil gå i dybden på i avslutningen av kapitlet.

«Et hvitt nabolag»

Til tross for at det hittil er blitt diskutert fortellinger som fremsetter St Hanshaugen som en bydel med sosialt mangfold, som er ująlete og som en mellomting mellom øst og vest – kunne det også gjenfinnes én tydelig fortelling som langt på vei kommer de andre fortellingene i møte. Av tittelen kan det se ut til at denne fortellingen står i kontrast til de foregående, og ble i stor grad betonet som nettopp dét. Den springer ut av varierte uttrykk, fra ytterpunkt til modifikasjoner. I ytterpunktene finnes det slik som en sa: «*Når det gjelder befolkningen her, så er det blendahvitt*», og en annen uttrykte at «*det er kritthvit her*». Mens de i større grad modifiserte uttrykkene kunne være «*det er vel ikke akkurat så flerkulturelt her*» eller «*det er nok en overvekt på ikke-farva innvandrere*». Det etniske mangfoldet som ble etablert i fortellingen om den mangfoldige bydelen, forhandles i fortellingen om det hvite nabolaget. En uttrykte illustrerende hvordan denne fortellingen kan være en forhandling av de andre fortellingene:

[D]et er alle slags mennesker, men en overvekt av yngre mennesker som jeg har inntrykk av er glad i å være mye ute og å bruke de tilbudene som er her. Typiske bymennesker, kanskje. Det er vel en overvekt av etnisk norske, for å si det sånn. Det er ikke som på Grünerløkka hvor det er litt mer blanda og litt mer kulturer i hverandre, føler jeg. Så til en viss grad blanding, men ikke sånn utpreget.

Utsagnet starter med å etablere et mangfold, slik som det ble gjort i «*En bydel med mangfold*», og videre modifiseres dette ved å si at det er en overvekt på etnisk norske slik at det nok ikke er 'sånn utpreget blanding' som det kan gjenfinnes andre steder. Fortellingen fortøner seg som en vurdering av den sosiale komposisjonen i bydelen. Ei fortalte: «*Det hadde ikke trengt å være så homogent som det er her, og det blir ikke bedre jo lenger vest du kommer*». En annen uttrykte at «*det hadde ikke gjort noe om det var litt mer innslag av kulturer her*». Det fremkommer av disse utsagnene at det i motsetning til mangfold, er en etnisk og kulturelt homogen bydel. En slik homogenitet uttrykkes som mer eller mindre negativt, og initierer et ønske om at det kunne eller burde vært annerledes.

Fortellingen manifesterer seg også i uttrykk utover etnisitet, ei sa: «*Det er stort sett hvite middelklasse-mennesker som bor her*». En av konsekvensene for en slik middelklassehet ble ansett som å være et høyt prisnivå på boliger: «*De som flytter til har også muligheten til å bo her. Så da ekskluderer man en del med en gang da, ikke sant*». Nettopp fordi det er et dyrt område å kjøpe bolig i, blir det oppfattet som at befolkningen har ressurser nok til å velge å bosette seg der. Det kan av utsagnet derfor forstås som at dette henger sammen med en ekskludering av mindre privilegerte grupper mennesker, og at den sosiale komposisjonen på St Hanshaugen er et resultat av de høye boligprisene. Slike uttrykk ble av flere betonet som en viss dårlig samvittighet over at en bidrar til segregering ved å bo i bydelen. Noe som leder over til neste variasjon av fortellingen om det hvite nabolaget.

Fortellingen er nemlig ytterligere sammensatt. I første omgang ble den, som vist over, uttrykt som en forhandling eller en slags *motfortelling* til de foregående fortellingene i kapitlet. En annen funksjon denne fortellingen kan sies å ha, er en forhandling av uttrykkene som ble presentert over. Som en slags innvendig forhandling i fortellingen. Jeg spurte ei om hvordan hun ville beskrive bydelen og nabolaget sitt, og hun svarte:

[F]ør å si det negative først da. [D]et er et veldig homogent samfunn, og jeg merker litt at folk tjener godt med penger og vi er sikkert noen av de som sikkert tjener forholdsvis lite i forhold til andre her. [...] altså, dette er mitt veldig subjektive inntrykk [...] men, det er litt sånn at alle barna har de riktige klærne. Ikke i noe hysterisk grad, det er ikke noe snakkis, men du bare ser at folk er opptatt av det. Det kan jo være både positivt og negativt, trenger ikke bare være negativt det at folk er opptatt av hva barna går i, det er ikke det jeg mener.. Men det er et miljø hvor alle har mulighet til velge selv, da. Det ser ut som om det er få som har økonomiske problemer, som blir stoppa av økonomiske utfordringer liksom. Og det er jo bra på mange måter kanskje, men samtidig så blir det veldig sånn.. Det er ikke unaturlig å plutselig få en ny sykkel, det er litt sånn, jeg stiller meg litt spørrende til om det er en positiv ting [...] at det er sånn man liksom vokser opp. At alt er så tilgjengelig.. og ja. Det er veldig få som skiller seg ut her vil jeg si, det er veldig likt. Ikke bare på grunn av etnisitet, men også at man er veldig like på måter å tenke på og sånne ting.

Det fremtrer en viss tvetydighet i utsagnet, en overveielse av om homogenitet er positivt eller negativt. På den ene siden ses det som negativt at 'alle' tjener godt, at barna har 'de riktige klærne' og at det ikke er 'unaturlig å få en ny sykkel'. På den andre siden ses det samtidig som positivt at barna har ordentlige klær og at naboene ikke har økonomiske problemer. Men dette forstås som en prosess som homogeniserer nabolaget, og en refleksjon rundt barnas oppvekstvilkår gjør seg gjeldende. Hun fortalte at det er få som skiller seg ut og at barna lærer at 'alt er så tilgjengelig', men at et etnisk mangfold til motsetning gjør «*at man får litt mer sånn inntrykk av hvordan samfunnet egentlig er*». Kanskje kan dette forstås som en vurdering av hvorvidt en så homogen oppvekst gjør barna klare for den verden som venter der ute? En av fraflytterne uttrykte også noe som bidrar til en slik tolkning:

I: Kan du fortelle litt om hvordan St Hanshaugen var?

[P]å St Hanshaugen så bor det jo par uten barn eller par med barn under tre år. Det er veldig sånn segregert, syns jeg. Så jeg husker når vi var på fødselsforberedende kurs, da var det kanskje sånn 30 par der. Og alle var som sånne kloninger av oss. Ja, det var helt sykt, alle var sånn; to høyutdannede i 30-årsalderen som skulle få sitt første barn. Så på den måten.. Ja, man kan si sånn "det er fint å bo i byen og at det er bra at barna får lære seg at folk er forskjellige" og sånt, men folk er jo ikke forskjellige – de er helt like.

Tanken om å bo i byen fordi barna skal lære seg at folk er forskjellige, var en gjentagende forestilling Danielsens (2005) barnefamilier fremsatte. De mente at slik rustes barna til fremtiden og gjør dem uredde, samt trygge til å takle potensielle farer (Danielsen 2005). Andre har funnet at etnisk mangfold er viktig og positivt, noe som utstyrrer barna for en globalisert og multikulturell fremtid (Reay *et.al* 2011:85). Slike kulturelle forestillinger kan også tolkes som en del av «den åpne, urbane væremåten» (Danielsen 2005:96), slik at forestillingen om kulturelt mangfold tas i bruk som del av ens sosiale posisjon og som uttrykk for en verdi og en kompetanse mer enn det er reelle forhold som karakteriseres (May

1996; Blokland & van Eijk 2010; Hollingsworth & Williams 2010; Reay *et.al* 2011). Flere av foreldrene i Hollingsworth & Williams' (2010) studie artikulerte at «det 'multikulturelle' London var den virkelige verden og at å sende sine barn til selektive skoler eller skoler med betalingsavgift var å beskytte dem som i en kokong fra denne virkeligheten» (Hollingsworth & Williams 2010:51). Det er slik fraflytteren karakteriserer og til dels kritiserer forestillingen om mangfold. Hun har flyttet utenfor og ser St Hanshaugen på en viss avstand, i motsetning til de som bor der fortsatt. For de som ikke har flyttet, oppleves denne homogeniteten imidlertid også som noe positivt. En felles sosial forankring gjør at «*det går litt av seg selv med naboene*», som en uttrykte det. Noe som bidrar til å skape en viss tilhørighet til nabolaget:

[...]Men det gjør jo også at det er et veldig hyggelig miljø da, ikke sant, for man trives godt med naboene som er ute. Altså.. alle har det bra sammen, og det er jo bra på mange måter. Men det er kanskje det.. Det er få utstikkere. Men vi er jo på en måte i det vi og, så jeg kan ikke snakke dritt om alle andre når jeg er akkurat lik selv.

Disse utsagnene og tolkningen av dem går rett til kjernen i den innvendige forhandlingen i fortellingen om det hvite nabolaget. De er tydelige overveielser av hvorvidt det er *for* homogent og et *for* urealistisk miljø for barn å vokse opp på St Hanshaugen, samtidig som det viser seg at nabolagene oppleves som både hyggelig, fredelige og sosiale nettopp forankret i det homogene. Fortellingen handler med andre ord om en vurdering av eget bidrag til sosial lagdeling og foreldreansvar på den ene siden, og på den andre siden hvordan en slik sosial likhet skaper en tilhørighet til nabolagene i bydelen.

Av diskusjonen over ble det tydelig at fortellingen inneholder ambivalente holdninger og forståelser av på den ene siden det privilegium som følger av å være hvit og middelklasse bosatt på St Hanshaugen, og på den andre siden en slags dårlig samvittighet tilknyttet nettopp dét. 'Det hvite' og 'middelklasse' medieres altså på varierte måter. På den ene siden kan den fungere som en positiv og samlende identitet for de som bor på St Hanshaugen. På den andre siden fremstår det noe negativt, for homogent og urealistisk for dem. Denne innvendige ambivalensen preger fortellingen om det hvite nabolaget. Kan det tenkes å ha sammenheng med hvordan 'hvithet' og 'middelklassehet' oppleves for innehaverne? En kan si at «hvithet og middelklassehet er privilegerte identiteter» (Hollingsworth & Williams 2010:49; Reay *et.al* 2011). Men de kommer med et privilegium fulgt av ambivalens og angst (Reay *et.al* 2011). Forfatterne knytter dette til det Bourdieu kaller en 'splittet habitus' (Reay *et.al* 2011:106).

På den ene siden er denne identiteten eller habitusen forankret i verdier som sosial inklusjon, åpenhet og toleranse som en distingverende praksis mot den tradisjonelle hvite middelklassen i forstedene. På den annen side, derimot, er den også forankret i ønsket om å

gjøre det beste for sine barn og å opprettholde sin sosiale posisjon. Slik splittethet kan anes i fortellingen om det hvite nabolaget – hvor homogenitet (i form av etnisk bakgrunn og sosial klasse) både fungerer samlende og opprettholder St Hanshaugernes sosiale posisjon, og kommer i strid med de verdier som anses som viktigst for dem. Fortellingen kan ses som en forhandling mellom «å få til det riktige, og å gjøre det riktige» (Ball 2003:162). Eller som tidligere implisert – å forhandle mellom *er* og *bør*. I avslutningen som følger vil jeg diskutere dette ytterligere.

4.3 Avslutningsvis – inkonsistente fortellinger?

Gjennom dette kapitlet blir det tydelig at flere av fortellingene er sammensatte og varierte, men at de i stor grad handler om mye av det samme. I flere av fortellingene har jeg identifisert de strukturelle fortellingenes betydning for de individuelle fortellingene, noe som kan forstås som bindeleddet mellom personenes forståelser av sin egen situasjon og den kulturelle konteksten de er en del av. Fortellingen «*En bydel med mangfold*» etablerer et positivt og ønsket mangfold i bydel St Hanshaugen, som i stor grad kan knyttes til en *identifikasjon med* bydelen. Den neste fortellingen, «*En ujålete bydel*», uttrykker hvordan bydel St Hanshaugen ikke kan kategoriseres som stereotypisk vestkant, og fungerer som en *identifikasjon mot* vestkanten. Slik jeg ser det, kan de begge tolkes som måter å distingvere seg fra noe på – både fra den tradisjonelle middelklassen, og den økonomiske fraksjonen av middelklassen.

Den tredje fortellingen, «*En bydel midt i mellom*», handler om å plassere St Hanshaugen i en midtposisjon som verken stigmatiseres eller stigmatiserer. I fortellingen «*Jeg er ikke så opptatt av et skille*» tydeliggjøres hvordan sosial ulikhet er tilstedeværende på et diskursivt, generelt eller abstrakt nivå, men ikke på et spesifikt nivå i fortellernes hverdag. Jeg foreslo at det kanskje er her den 'legitime kulturen' i Norge kan gjenfinnes, forankret i teoretiske perspektiver på den norske middelklassen. Kapitlets siste fortelling, «*Et hvitt nabolag*», kan på den ene siden tolkes som en motfortelling til de fire foregående, og uttrykker at St Hanshaugen kanskje ikke har så stort mangfold, er så ujålete eller kan lokaliseres så midt i – det betones snarere at St Hanshaugen er satt sammen av homogene nabolag hva gjelder etnisk bakgrunn og sosial status. Men den er også en fortelling som tydeliggjør et ambivalent forhold til relasjonen mellom et ønsket mangfold og en faktisk homogenitet. I denne fortellingen blir det tydelig at viktige verdier kolliderer med de foregående narrative jeg har analysert frem. Ambivalensen som kommer til uttrykk i denne fortellingen, kan derfor forstås som å representere ambivalensen i den hvite middelklasseidentiteten, spesielt for den urbane fraksjonen av middelklassen. Alle tre fortellinger tolkes som forhandlingsfortellinger – som ulike måter å forhandle bydelens sosiale og geografiske posisjon mellom øst og vest.

Fortellinger forutsetter et moralsk selv i den narrative nåtiden (Presser 2009:180), og kan derfor ses som uttrykk for hvem en er og hvilke moralske verdier en har, i en spesifikk kontekst. Slik jeg nevnte innledningsvis, tolkes alltid steder fra en spesifikk sosial posisjon av spesifikke sosiale årsaker (Rose 1995). Av disse fem fortellingene trer det frem at det underliggende kan handle om spesifikke verdier, holdninger eller idealer forankret i den norske middelkulturen. Likheter, likeverd, sosial inklusjon og rettferdighet er alle sterke forestillinger i det tradisjonelt egalitære Norge. De fremstår som sterke i alle samfunnslag, men kanskje spesielt i middelklassen. Så sterke er disse holdningene, at de kan gjenfinnes i fortellinger om flytting og bostedsvalg på St Hanshaugen. Kanskje ville de også kunne finnes i andre bydeler eller andre steder i Norge, og det blir tydelig at det kanskje handler like mye om den norske middelkulturen som det handler om St Hanshaugen. Slik kan de tematiske narrativene jeg har presentert i dette kapitlet, forstås både som del av fortellernes moralske identitet og som del av det norske samfunnets sosiale konvensjoner og normative standarder. De tydeliggjør et komplekst forhold mellom *er* og *bør*. Det er tydelig at St Hanshaugerne har et sterkt ønske om at bydelen de bor i skal være åpen og tolerant for sosialt mangfold, at de ikke ønsker å bli stigmatisert som vestkant og at det derfor er både trygt og riktig å plassere seg i midten – både geografisk og sosialt. Som nevnt, finnes det et visst gap mellom hvordan fortellingene om St Hanshaugen uttrykkes og hvordan bydelen kanskje egentlig er sosialt komponert. Dette kan forstås som uttrykk for at virkeligheten konstrueres narrativt, manifestert i idealer om hvordan den burde være (Butler 2008:148; Gubrium & Holstein 2009; Blokland & van Eijk 2010; Hollingsworth & Williams 2010; Boterman 2012).

Som nevnt i metodekapitlet ville jeg ikke anvende personenes navn i dette kapitlet, delvis fordi det ikke handler om personer. Det er også en annen, mer sammensatt årsak til utelatelsen av navn som kan sies å være et teoretisk poeng mer enn et metodisk. Narrativer er individers *ressurser* for både å gjøre verden mer forståelig og for å kunne forklare sosial handling for seg selv og andre. Gjennomgående er fortellingene analysert frem i dette kapitlet, fortellinger som ikke *tilhører* personer men som henger sammen med temaet flytting på St Hanshaugen. Dette viser seg i at de ulike fortellingene ofte ble mobilisert av samme person gjennom ett intervju. Eksempelvis kunne en person ta i bruk «*En bydel med mangfold*» da jeg spurte vedkommende om hva slags sted personen lette etter å bosette seg i, mens litt senere i intervjuet da jeg ba vedkommende om å beskrive befolkningssammensetningen i bydelen ble fortellingen «*Et hvitt nabolag*» mobilisert. Slik kan fortellingene som er analysert frem i dette kapitlet, sies å være de fortellingene som ofte mobiliseres når flytting på St Hanshaugen er temaet. Fortellingene skaper på et vis bydelens

sosiale identitet, og er ulike ressurser beboerne tar i bruk når de skal fortelle om bydelen de har bodd eller bor i.

Nettopp som en følge av at samme person tar i bruk ulike narrativ, kan det virke som om fortellingene er inkonsistente. Reay (*et.al* 2011:163-166) argumenterer for at de strukturelle ulikhetene som finnes i samfunnet, tilrettelegger for at den hvite middelklassen blir møtt med moralske dilemmaer, noe som leder til moralsk inkonsistent atferd. I siste instans, fremholder forfatterne, opprettholdes de strukturelle ulikhetene som personene er situert i og som de i utgangspunktet er uenige i eller vil endre. Det vil si, fordi det finnes sosial ulikhet og den hvite middelklassen verdsetter likhet, kolliderer verdier og handling – og dette gjør at sosiale ulikheter reproduseres. Jeg vil i stedet argumentere for at de fortellingene jeg har analysert frem vitner om at det som fremstår som inkonsistent handling gjennom fortellinger, i stedet kan ses som ulike narrativer mobilisert til ulikt bruk. Fordi det er disse fem narrativene som mobiliseres når flytting og bostedsvalg på St Hanshaugen er temaet, kan det tenkes at en i stedet får innsikt i hvordan moralske dilemmaer forhandles gjennom fortellinger. De bidrar til å skape en tilhørighet mellom beboere og bydelen, samtidig som de synliggjør hvilke verdier som er viktige for dem i bosettingsprosesser.

5 Avslutning

St Hanshaugen er et sted i Oslo indre vest, har en bebyggelse preget av både gamle bygårder, blokker og villaer, har høye boligpriser og en stor andel befolkning med høy økonomisk og kulturell kapital. Bebyggelsen er stort sett den samme som den har vært, noe nybygg har skjedd i området mellom Ullevålsveien og Høgskolen (Pilestredet) og Bislett har fått en oppussing i form av leilighetskomplekser og fasiliteter. Det er ikke et sted preget av særlig stor forandring, noe de intervjuede også vektla; «*St Hanshaugen prøver ikke å være noe annet enn seg selv*», som ei uttrykte og nevnte Grünerløkka som eksempel på en bydel som har sett store endringer fra tidligere. Det er, slik Cresswell (1996) også poengterer, lettere å få øye på 'det vanlige' når det oppstår overskridelser – men så langt er det ingen overskridelser å se på St Hanshaugen. Det som har skjedd andre steder, som på Grünerløkka, fungerer derfor som en referent til det som *ikke* er skjedd på St Hanshaugen. En slik *stabilitet* preger St Hanshaugen i stor grad, og har bidratt til at det ikke er store utskiftninger hva gjelder den sosiale sammensetningen av mennesker. Et økende prisnivå på boliger de siste årene, gjør det vanskelig for folk med mindre økonomiske ressurser å bosette seg i området. Slik reproduseres områdets stabilitet og sosiale komposisjon gjennom få endringer i bebyggelse og et prisnivå på vei oppover.

I kapittel 3 presenterte jeg de flyttemotivene som kom frem blant innflyttere, utflyttere og boende i bydelen som hovedsakelig relatert til en praktisk hverdag og en sosial kontekst preget av nærhet og avstand passende for mennesker i ulike livssituasjoner. Bydelen trer frem som et sted med korte avstander til det som kan dekke en urban befolknings behov; nærhet til spesifikke arbeidsplasser, venner og fasiliteter. Det ble tydelig at bydelen også fremstår som et barnevennlig område, til tross for én av utflytternes behov for noe større utenfor sentrum begrunnet i barn. Flere oppdrar og har oppdratt barn i bydelen, noe som utfordrer annen flyttforsknings påstander om at familieøkning ofte resulterer i utflytting fra sentrumsområder. Men som samtidig bekrefter at stedsmyter og steders omdømme eller attraktivitet har en sentral rolle i vurderinger av bosted. Til sist ble det klart at både innflytting og utflytting i bydelen er en konsekvens av en muliggjørende økonomisk situasjon. Enten i form av arv, hjelp fra foreldre, oppspart kapital eller en riktig investering av eiendom på riktig sted til riktig tid.

Som nevnt ville jeg utforske flyttingen på St Hanshaugen som mer enn tilsynelatende rasjonelle overveielser tilknyttet hva som er passende for hvem og når – delvis fordi bydelen ikke er preget av stor inn- eller utflytting, og delvis fordi funnene kan sies å ligne det andre har funnet tidligere. For hva gjør at det egentlig er passende å bo på St Hanshaugen for både

unge studenter, unge voksne i arbeid, småbarnsfamilier og eldre med voksne barn? Hvorfor flytter eksempelvis ikke større andeler av de over 35 år med barn ut av det unge, urbane, yrende og aktive bysentrum slik store deler av forskningen tilsier? Jeg fant at det var gjennomgående mønstre i måter å snakke om St Hanshaugen på, det var visse narrativ som gikk igjen og ble mobilisert når flytting på St Hanshaugen var temaet. Disse er fremanalysert i kapittel 4 på bakgrunn av informantenes uttrykk og er derfor ikke personlige livshistorier tilknyttet flytting, men tematiske (Riessman 2008) eller 'typiske' (Kvale & Brinkmann 2010) fortellinger.

Jeg tolket dem som henholdsvis distinksjonsstrategier og forhandlingsstrategier. Distinksjonene dras gjennom bosted som for å etablere at St Hanshaugen er en bydel med mangfold og som er ująlete, i tråd med teori om gentrifisering og distingvering av sosial posisjon. En slik distingveringspraksis ble sett som forsøk på å etablere både et 'Oss' og et 'Dem'; bydel St Hanshaugen ble uttrykt som et sted hvor alle slags mennesker bor eller *kan* bo, og som et sted som ikke er *typisk vestkant* i motsetning til Frogner. Disse fortellingene ble forstått som del av beboernes sammensetning og volum av økonomisk og kulturell kapital, hvor det viste seg at kulturell kapital var den mest legitime formen for kapital. I stor grad kan fortellingene tolkes i tråd med Bourdieus prinsipper om distinksjoner, men også som del av et spesifikt norsk verdirepertoar hvor kulturelle dommer ovenfra og ned ikke anses som kulturelt riktig.

Forhandlingsfortellingene var mer sammensatte og varierte enn distinksjonsfortellingene. De to første – «En bydel midt i mellom» og «Jeg er ikke så opptatt av et skille» – ble tolket som forhandlinger av utbredte oppfatninger om skillet mellom østkant og vestkant i Oslo, hvor bydel St Hanshaugen ble uttrykt som en slags løsning hvor stigmatisering verken gjøres mot bydelen som sådan eller av beboerne selv. Den siste fortellingen – «Et hvitt nabolag» – ble sett som både forhandling av de foregående fortellingene og som en forhandling mellom virkelige forhold og verdiorienteringer. Denne siste fortellingens poeng ble det imidlertid hintet til gjennomgående i kapitlet – det foregikk hele tiden et narrativt samspill mellom *er* og *bør* i den narrative mobiliseringen. På den måten kan det sies at samtlige fortellinger er uttrykk for en kompleks dualitet mellom hvordan beboerne ønsket at bydelen skal være og hvordan den er. En slik dualitet ble tolket som del av fortellernes verdi- og holdningsrepertoar fra posisjonen de innehar i kraft av deres sosiale bakgrunn, økonomiske ressurser, kunnskap, utdanning, yrke og ikke minst bosted.

Med Gullestad (1989) kan en si at avstandsskapning, her i form av distinksjonsfortellingene og forhandlingsfortellingene, er en måte å skjule sosiale grenser og skillelinjer på. Dette er ikke uforenlig med likhetstankegangen, tvert i mot opprettholdes symbolske grenser nettopp

gjennom å tenke i likhet. Det er avgjørende å være klar over at symbolske grenser ikke etableres for å stenge noen ute – for eksempel har fortellingen om den ujålete bydelen ikke en utestengingsfunksjon, men fungerer snarere som beskyttelse og ivaretaking av St Hanshaugens og beboernes sosiale identitet (Gullestad 1989).

Begreper, symboler og tankemønstre preger de fortolkninger mennesker gjør av hva som er virkelig, viktig og riktig (Gullestad 1989:14). På den måten er en narrativ tilnærming til et tema som flytting en som potensielt kan finne ut av nettopp hva som er virkelig, viktig og riktig for mennesker. Det ble tydeliggjort gjennom fortellingene i kapittel 4, der det som fremsto som beskrivelser av en bydel i stor grad kan tolkes som begrepsliggjøring av hva som er viktig og riktig for beboerne; sosial inklusjon, åpenhet og likhet. Ikke minst fremgikk det at kulturell kapital var mest attråverdig blant beboerne. Det som muliggjorde å sette ord på slike viktige verdier var å plassere seg selv i midten, en posisjon som ikke tar side mellom øst og vest, og en posisjon som er den 'vanlige'.

Diskursiv likhet eller likhetsdiskurs?

Jeg startet dette prosjektet med et formål om å finne ut av flyttemotiver og bostedsvalg på St Hanshaugen, men det kan virke som om jeg endte opp et annet sted. Jeg har vist at flytting og bostedsvalg i bydel St Hanshaugen kan forstås på to måter – som uttalte og bevisste *flyttemotiv* og som *narrativ praksis*. Et umiddelbart slående trekk ved flyttemotivene var at de var like mye en konstruksjon av stedet St Hanshaugen, som de var flyttemotiver eller motiver for å bli boende. Det var derfor vel så viktig å forstå empirien med stedsteori, som det var å forstå flyttingen i bydelen. Et annet slående trekk var at jeg gjenfant tilnærmet like beskrivelser av bydelen blant alle de jeg snakket med – St Hanshaugen trer derfor frem som et sted med en viss form for *stabilitet* og *kulturell enighet* også blant aktørene i praksis. Dette gjør St Hanshaugen til et 'problemfritt' område hvor det virker som om konflikter er fraværende både i praksis og på et mer overordnet nivå hva gjelder det diskursive. På det diskursive plan kan fortellingene sies å være så like og med et tilnærmet likt underliggende premiss, at det ikke var motstridende diskurser som preget fortellingene om St Hanshaugen. Jeg har av den grunn ikke innlemmet narrative i overordnede diskurser underveis i analysen, stabiliteten og enigheten i fortellingene kan være tegn på at det er tale om en viss *diskursiv likhet*.

Likheten kan også tolkes på en annen måte. Fra å fokusere på flyttemotiv i kapittel 3, ble det tydelig at det er meningen, tolkningen og oppfatningen beboerne har av St Hanshaugen som var de viktigste årsakene til flyttingen. Underveis i prosessen ble jeg altså bokstavelig talt møtt med hvordan hver avsluttede analyse alltid er utgangspunktet for en ny fortolkning, hvor forskeren omplasserer seg i forhold til gjenstanden for den vitenskapelige interesse

(Hastrup 2007:9). Selv om flytting på St Hanshaugen kan og må forstås som del av strukturelle, demografiske og sosiale forklaringer slik jeg redegjorde for i introduksjonskapitlet og delvis også diskuterte egne funn med i kapittel 3, er det nødvendig å diskutere hvorvidt mitt bidrag kan være utfyllende for å forstå flytting, bostedsvalg og bosettingsmønstre forankret i en forståelse av sted som narrativ kontekst. Og hvordan denne narrative praksisen kan sies å kunne innskrives i en spesifikk diskurs.

Flyttemotivene og flyttefortellingene er ikke bare objektive og rasjonelle vurderinger i flytteprosesser, de er også uttrykk for verdier i en kulturell kontekst. Selv om det kan virke som om det er et sprik mellom fortellingene og de virkelige forholdene – slik jeg diskuterte noen av fortellingene i kapittel 4 – vil det ikke si at fortellingene er 'usanne'. Tvert i mot er de fortellinger fortalt i en spesifikk kontekst fra et spesifikt ståsted. En kan si at det handler om å ville uttrykke viktige verdier gjennom sitt bosted, og at disse fortellingene er en ressurs for å forstå flytting og bostedsvalg i en bredere kontekst. På den måten skriver fortellingene seg inn i en *likhetsdiskurs*. Neumann (2001:18) definerer diskurs som et system for frembringelse av utsagn og praksiser som er virkelighetskonstituerende for sine bærere – diskurser innskriver seg i institusjoner og fremstår som mer eller mindre normale. Som jeg har vært inne på tidligere, er det en bred oppfatning at det norske samfunnet er bygget på en egalitær ideologi hvor likhet og likeverd står som sentrale verdier. Denne historiske bakgrunnen har ledet flere (Ytreberg 2004; Skarpenes 2007) til å hevde at det er derfor de privilegerte klasser i Norge ser seg selv som folkelige, vanlige, gjennomsnittlige og *like* resten av samfunnsmedlemmene. Jeg tolker i stedet et slikt fokus på likhetsverdier (sosial inklusjon, åpenhet for mangfold, tilgjengelighet, og så videre) som del av en likhetsdiskurs, nærmest som en historisk arv av egalitære idealer som har preget det norske samfunnet. I likhetsdiskursen er det *riktig* å utvise de verdier som det gis uttrykk for i fortellingene om St Hanshaugen. Fortellingene er derfor verken sanne eller usanne, de er deler av et kulturelt repertoar preget av den institusjonaliserte likheten i samfunnet.

Konkluderende bemerkninger

Gjennom denne oppgaven har det blitt tydelig at det handler om noe 'vanlig' fremfor noe 'spesielt' – jeg har, som Curry-Stevens (2008) oppfordrer – skiftet blikket fra marginene til sentrum. Det er ingen tvil om at flytteprosesser i områder som opplever sosiale problemer, segregering, stor utflytting, hvit flukt eller gentrifisering er viktige å studere. Men de 'vanlige' områdene har måttet skygge unna for de 'spesielle'. Jeg belyser i oppgaven en kompleksitet også i 'det vanlige', og finner at bostedsvalg handler om viktige verdier. Dette kan implisere den sosiologiske relevansen av å undersøke innenfor marginene, og er langt på vei et bidrag til viktig empirisk kunnskap om helheten i bosettingsmønstre.

Litteraturliste

- Album, D. 1996. *Nære fremmede: pasientkulturen i sykehus*. Oslo: Tano
- Aure, M., Langset, B. & Sørli, K. 2011. Flyttemotiver og bostedsvalg, i *Plan 2011(5)*: 42-48
- Ball, S. J. 2003. *Class Strategies and the Educational Market: The Middle-Classes and Social Advantage*. London: Routledge
- Barlindhaug, R. 2005. Byutviklingsprogrammet og storbyens boligmarked, i Barlindhaug, R.(red.) *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Oslo: Spartacus
- Berg, N. G., Dale, B. 2004. Kapittel 4: Sted – begreper og teorier, i Berg, N. G., Dale, B., Lysgård, H. K., Løfgren, A. (red.). 2004. *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 1990[1966]. *Den samfundsskabte virkelighed – en videnssociologisk afhandling*. Dansk utgave. København: Lindhardt og Ringhof
- Blokland, T. & van Eijk, G. 2010. Do People Who Like Diversity Practice Diversity in Neighbourhood Life? Neighbourhood Use and the Social Networks of 'Diversity Seekers' in a Mixed Neighbourhood in the Netherlands, i *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2010(36:2): 313-332
- Bolan, M. 1997. The mobility experience and neighborhood attachment, i *Demographic* 1997(34:2): 225-237
- Boterman, W. R. 2012. Dealing with Diversity: Middle-class Family Households and the Issue of 'Black' and 'White' Schools in Amsterdam, i *Urban Studies* 50(6): 1130-1147
- Bottero, W. 2004. Class identities and the identity of class, i *Sociology* 38(5): 985-1003
- Bourdieu, P. 1985. Social space and the genesis of groups, i *Theory and Society* 1985(14:6): 723-744
- Bourdieu, P. 1986. The Forms of Capital, i Richardson, J. (red.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood
- Bourdieu, P. 1990. *The Logic of Practice*. Oxford: Polity Press
- Bourdieu, P. 1995 [1979]. *Distinksjonen*. Oslo: Pax
- Bourdieu, P. 1998. *Practical reason: on the theory of action*. Oxford: Polity press
- Bridge, G. 2001. Bourdieu, rational action and the time-space strategy of gentrification, i *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series* 2001(26:2): 205 - 216
- Briggs, X. d. S. 1997. Moving Up versus Moving Out: Neighborhood Effects in Housing Mobility Programs, i *Housing Policy Debate* 1997(8:1): 195-233
- Butler, T. 1997. *Gentrification and the Middle Classes*. Aldershot: Ashgate

- Butler, T. 2008. In the city but not of the city? Telegraph Hillers and the making of a middle-class community, i *International Journal of Social Research Methodology* 2008(11:2): 141-149
- Charles, C. Z. 2003. The Dynamics of Racial Residential Segregation, i *Annu. Rev. Sociol.* 2003(29): 167-207
- Chavez, C. 2008. Conceptualizing from the Inside: Advantages, Complications, and Demands on Insider Positionality, i *The Qualitative Report* 2008(13:3): 474-494
- Cohen, A. P. 1985. *The symbolic construction of community*. London: Routledge
- Cresswell, T. 1996. *In Place/Out of Place – Geography, Ideology and Transgression*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Crowder, K. 2000. The Racial Context of White Mobility: An Individual-Level Assessment of the White Flight Hypothesis, i *Social Science Research* 2000(29):223-257
- Curry-Stevens, A. 2008. Building the case for the study of the middle class: Shifting our gaze from margins to center, i *International Journal of Social Welfare* 2008(17:4): 379-389
- Danielsen, A. 1998. Kulturell kapital i Norge, i *Sosiologisk tidsskrift* 1998(1-2): 75-105
- Danielsen, H. 2005. Med barn i bykjernen. Val av bustad, val av barndom, i Barlindhaug, R. (red). *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Oslo: Spartacus Forlag
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. 2003. *Strategies of Qualitative Inquiry*. Thousand Oaks, California: Sage
- Engelstad, F. 2010. Rom med utsikt. Om å studere samfunnets toppsjikt, i Album, D., Nordli Hansen, M. & Widerberg, K. (red.) *Metodene våre – Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Ellefsen, Karl O. 2005. Forord, i Barlindhaug, R. (red). *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Oslo: Spartacus Forlag
- Faber, S. T, Prieur, Rosenlund & Skjøtt-Larsen. 2012. *Det skjulte klassesamfund*. Århus: Aarhus Universitetsforlag
- Fagerheim, S. J. 2008. Det verdige mennesket i den øvre middelklassen, i *Sosiologisk Årbok* 2008(3-4): 1-43
- Fangen, K. 2004. *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget
- Florida, R. 2002. *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books
- Forrest, R. & Kearns, A. 2001. Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood, i *Urban Stud* 2001(38): 2125-2143
- Fosso, E. J. 2004. Unges flytting – et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder?, i Berg, N. G., Dale, B., Lysgård, H. K., Løfgren, A. (red.): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir

- Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press
- Gieryn, T.F. 2000. A Space for Place in Sociology, i *Annu. Rev. Sociol.* 2000(26): 463-96
- Glass, R. 1963. *Introduction to London: Aspects of Change*. London: Centre of Urban Studies
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. 2009. *Analyzing Narrative Reality*. London: Sage
- Gullestad, M. 1984. *Kitchen-table Society: a case study of the family life and friendships of young working-class mothers in urban Norway*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gullestad, M. 1985. *Livsstil og likhet: Om nærmiljø i byer*. Oslo: Byforskningsprogrammet: Universitetsforlaget
- Gullestad, M. 1989. *Kultur og Hverdagsliv*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gullestad, M. 2001. Likhetens grenser, i Vike, H. (red.), Lidén, H., Lien, M. 2001. *Likhetens paradokser – Antropologiske undersøkelser i det moderne Norge*
- Gutting, D. 1996. Narrative Identity and Residential History, i *Area* 1996(28:4): 482-490
- Hamnett, C. & Whitelegg, D. 2007. Loft conversion and gentrification in London: from industrial to postindustrial land use, i *Environment and Planning A* 2007(39): 106-124
- Hamnett, C. 1999. *Winners and Losers: Home Ownership in Modern Britain*. London: UCL Press
- Hastrup, K. 2007. Introduktion, i Bourdieu, P. *Den praktiske sans [Le sense pratique]*. Dansk utgave. København: Hans Reitzels Forlag
- Hjorthol, R. H. 2003. Byidealer, bostedspreferanser og aktivitetsmønstre i Oslo, Bergen og Trondheim, *Transportøkonomisk Institutt (TØI). Rapport 672/2003*
- Hjorthol, R. H. & Bjørnskau, T. 2005a. Forskjeller i bostedspreferanser og arbeidsreiser I indre og ytre deler av norske storbyer, i Barlindhaug, R. (red). *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Oslo: Spartacus Forlag
- Hjorthol, R. H. & Bjørnskau, T. 2005b. Gentrification in Norway: Capital, Culture or Convenience?, i *European Urban and Regional Studies* 2005(12): 353-369
- Hollingsworth, S. & Williams, K. 2010. Multicultural Mixing og Middle-class Reproduction? The White Middle Classes in London Comprehensive Schools, i *Space and Polity* 14(1): 47-64
- Holloway, L. & Hubbard, P. 2001. *People and place – the extraordinary geographies of everyday life*. Harlow: Prentice Hall
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. 1995. *The Active Interview*. Thousand Oaks, California: Sage
- Juvkvam, D. & Sørli, K. 2000. Demografiske hovedtrekk i fire storbyregioner, *NIBR-prosjektrapport 2000:4*. Oslo: NIBR

- Järvinen, M. 2000. The Biographical Illusion: Constructing Meaning in Qualitative Interviews, i *Qualitative Inquiry* 2000(6): 370-390
- Kendig, H. 1984. Housing careers, life-cycle and residential mobility: implications for the housing market, i *Urban Studies*(21:3): 271-283
- Krogstad, A. & Haarr, T. K. 2011. Myten om den norske kultureliten, i *Sosiologisk Tidsskrift* 2011(1): 6-26
- Kvale, S. 1997. *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal
- Kvale, S. & Brinkmann, S. 2010. *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal
- Kruse, K. 2005. *White Flight: Atlanta and the Making of Modern Conservatism*. Princeton: University Press
- Lamont, M. 1992. *Money, Morals, and Manners: The culture of the French and American upper-middle class*. Chicago: University of Chicago Press
- Lamont, M. 2002. Symbolic Boundaries and Status, i Spillman, L. (red.) *Cultural Sociology*. London: Blackwell
- Lamont, M & Fournier, M (red.). 1992. *Cultivating Differences – Symbolic boundaries and the making of inequality*. Chicago: University of Chicago Press
- Leslie, G. & Richardson, A. 1961. Life-cycle, career pattern, and the decision to move, i *American Sociological Review* 1961(26:6): 894-902
- Ley, D. 1986. Alternative explanations for inner-city gentrification: a Canadian assessment, I *Annals of the Association of American Geographers* 76(4): 521-35
- Massey, D. 1995. The conceptualization of place, i Massey, D. & Jess, P. (red.) *A Place in the World? Places, Cultures and Globalization*. Oxford: University Press
- May, J. 1996. Globalization and the politics of place: place and identity in an inner London neighbourhood, i *Transactions of the Institute of British Geographers* 21(1): 194-215
- Mazanti, B. 2007. Choosing residence, community and neighbours – Theorizing families' motives for moving, i *Geografiska Annaler, Series B Human Geography* 2007(89:1): 53-68
- McAuley, W. & Nutty, C. 1982. Residential preferences and moving behavior: a family life-cycle analysis, i *Journal of Marriage and the Family*(44:2): 301-309
- Neumann, I. B. 2001. *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Oslo: Fagbokforlaget
- Nordvik, V., Sunde, H., Austin, P., Medby, P. 2005. Flyttemønstre i hovedstadens boligmarked, i Barlindhaug, R. (red.) *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Oslo: Spartacus
- OBOS. 2013. Prisstatisikk, i *OBOS Prisstatisikk*
- Polletta, F., Chen, P. C. B., Gardner, B. G. & Motes, A. The Sociology of Storytelling, i *Annu. Rev. Soc.* 2011(37): 109-130

- Presser, L. 2009. The narratives of offenders, i *Theoretical Criminology* 2009(13):177-200
- Reay, D, Crozier, G. & James, D. 2011. *White Middle-Class Identities and Urban Schooling*. Baringstoke: Palgrave
- Riessman, C. K. 2008. *Narrative Methods for the Human Sciences*. Los Angeles: Sage
- Rose, G. 1995. Place and Identity: a sense of place, i Massey, D. & Jess, P. (eds.) *A Place in the World? Places, Cultures and Globalization*. Oxford: The Open University
- Rossi, P. H. 1980[1955]. *Why Families Move*. Los Angeles: Sage
- Røe, P. G. 2010. Hvordan forstå et sted? Om en sosiokulturell stedsanalyse, i Album, D., Hansen, M. N & Widerberg, K. (red.). *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sandberg, S. 2012. Is cannabis use normalized, celebrated or neutralized? Analysing talk as action, i *Addiction Research and Theory* 2012(20:5): 372-381
- Said, E. 2004 [1978]. *Orientalismen: Vestlige oppfatninger av Orienten*. Oslo: Cappelen
- Savage, M. 2003. Review article: a new class paradigm, i *British Journal of Sociology of Education* 24(4): 535-541
- Savage, M., Allen, C., Atkinson, R., Burrows, R., Méndez, M. L., Watt, P. 2010. Focus Article, i *Housing, Theory and Society* 2010(27:2): 115-161
- Sewell, W. H. 1992. Introduction: Narratives and Social Identities, i *Social Science History* 1992(16:3): 479-488
- Silverman, D. 2010. *Doing Qualitative Research*. London: Sage
- Simonsen, K. 1993. *Byteori og hverdagspraksis*. København: Akademisk Forlag
- Skarpenes, O. 2007. Den "legitime kulturens" moralske forankring, i *Tidsskrift for samfunnsforskning* 2007(4): 531-563
- Skarpenes, O. & R. Sakslind. 2008. Kulturforskning og empirisk analyse. Svar til Skogen m.fl., i *Tidsskrift for samfunnsforskning* 2008(2): 265-273
- Skeggs, B. 1997. *Formations of Class and Gender*. London: Sage
- Skogen, K., Stefansen, K., Krange, O. & Strandbu, Å. 2008. En pussig utlegning av middelklassens selvforståelse, i *Tidsskrift for samfunnsforskning* 2008(2): 259-264
- Skogen, K., Stefansen, K., Krange, O. & Strandbu, Å. 2008. Sluttreplikk til Skarpenes og Sakslind, i *Tidsskrift for samfunnsforskning* 2008(3): 435-439
- Skilbrei, M.-L. 2005. Klasse, etnisitet og kjønn som erfaringer: Om å være vanlig, arbeidsom og anstendig, i *Sosiologisk tidsskrift* 2005(35:4):50-69
- Sæter, O. & Huse, T. 2011. Fra variabelsosiologi til sosiale kontekster: Chicagoskolens perspektiver på studier av byen. I: *Sosiologi i dag. Årgang 41: nr 2/2011, s 76-96*
- Thagaard, T. 2004. *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

- Veblen, Thorstein. 2009 [1899]. *The theory of the leisure class*. Oxford: Oxford University Press
- Vike, H. Lidén, H. & Lien, M. 2001. Likhetens virkeligheter, i Lien, Lidén & Vike (red.) *Likhetens paradokser – antropologiske undersøkelser i det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget
- Wessel, T. 1997. Boligsegregasjon. En drøfting av underliggende prosesser. Byggforsk prosjektrapport. Oslo: Norges Byggforskningsinstitutt
- Whyte, W. F. 1981[1943]. *Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum* (3rd ed.). Chicago: The University of Chicago Press
- Wilson, F. D. 1979. Patterns of White Avoidance, i *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1979(441): 132-141
- Winstanley, A., Thorns, D. C., Perkins, H. C. 2002. Moving House, Creating Home: Exploring Residential Mobility, i *Housing Studies* 2002(17:6): 813-832
- Ytreberg, E. 2004. Norge: Mektig middelkultur, i *Samtiden* 2004(3): 6-15
- Zukin, S. 1987. Gentrification: Culture and capital in the urban core, i *Ann. Rev. Sociol.* 1987(13): 129-147
- Ærø, T. 2006. Residential Choice from a Lifestyle Perspective, i *Housing, Theory and Society* 2006(23:2): 109-130
- Østerberg, D. 1998. *Arkitektur og sosiologi i Oslo – en sosio-materiell fortolkning*. Oslo: Pax
- Østerberg, D. 1995. Innledning, i *Distinksjonen*. Bourdieu, P. 1995 [1979]. Oslo: Pax

Medieartikler

- Hegnar Online. 22.1.2013. Skyhøypris for leilighet – 3,4 mill. over antydning.
<http://www.dagbladet.no/2013/01/22/nyheter/innenriks/boligkjop/eiendomsmebler/eiendomsbransjen/25386620/> [Lest 22.1.13]
- Osloby. 23.3.2011. – Det er vanskelig å være etnisk norsk her.
<http://www.osloby.no/nyheter/-Det-er-vanskelig--a-vare-etnisk-norsk-her-5114671.html#.UcslXuBhscE> [Lest 21.4.13]
- Oslo kommune. 2013. Om bydelen: <http://www.bydel-st-hanshaugen.oslo.kommune.no/>
- Oslostatistikken. 2013: <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/> Alder, flytting, innvandring, inntekt, utdanning. [Alle kilder hentet i tidsrommet oktober 2012 – juni 2013]

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt

Antall ord: 38 776

Vedlegg / Appendiks

Invitasjon til deltagelse

Undersøkelse av grunner til flytting blant innbyggere i Oslo-regionen.

Det er igangsatt et forskningsprosjekt hvor vi vil intervju innbyggere som er i "flyttemodus", det vil si de som ønsker å flytte, som nettopp har flyttet, eller som planlegger å flytte. Vi vil også intervju noen av dem som vil være i ro der de bor. Vi har valgt ut noen områder i Oslo-regionen.

Vi vet mye om flyttemønstre (hvor folk flytter, til og fra) slik dette kan måles ved hjelp av flyttestatistikk fra Statistisk sentralbyrå, men vi vet lite om grunner til at enkeltpersoner eller familier flytter på seg. Derfor ønsker vi som byforskere å finne ut litt mer om hvorfor folk flytter fra en bydel eller et område i Oslo-regionen, til et annet. Kunnskaper om flyttegrunner kan ha betydning for hvordan vi planlegger byen og boligområdene våre.

Intervjuene vil omhandle bakgrunnsforhold som familiestatus og utdanning, flyttehistorie under oppveksten, hvordan du bor nå, dine eventuelle grunner til å ønske å flytte osv. Intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd. Intervjuet vil ta ca 1 time, og vi blir sammen enig om tid og sted for intervjuet. Dersom du ønsker å bli intervjuet hjemme kan gjerne også andre i husholdningen være med på intervjuet.

Min masteroppgave skal omhandle bydel St Hanshaugen. Intervjuene vil bli brukt av det overordnede forskningsprosjektet, og jeg vil skrive masteroppgave basert på intervjuene fra dere på St Hanshaugen. Du vil være anonym i all publisering (artikler, bøker, osv.) fra prosjektet, samt i min oppgave. Det er frivillig å delta, og dersom du nå takker ja kan du likevel når som helst innen prosjektslutt trekke deg.

Prosjektslutt er 1. januar 2013, og jeg vil levere min masteroppgave i juni 2013. Ved prosjektslutt vil innsamlet datamateriale anonymiseres. Dersom du ønsker å delta på intervju, eller har flere spørsmål til prosjektet, ta kontakt med meg: Live Berntsen Eide (eide.live@gmail.com/99254971)

Med vennlig hilsen

Live Berntsen Eide

Intervjuguide

Brukes i prosjektet "Flytting i Osloregionen"

A Bakgrunnsforhold – demografi og familie

- Alder og kjønn
- Landbakgrunn og etnisk bakgrunn (fødeland og foreldres fødeland)
- Utdannelse (fag og nivå)
- Yrke (ansatt, selvstendig næringsdrivende, lederstilling etc.)
- Husholdets samlede inntekt (et anslag, hvis det er vanskelig, eller ikke ønskelig, å oppgi et eksakt tall)
- Arbeidssted og reisemåte til arbeid (personbil, tog, buss, t-bane, trikk, sykkel, gange)
- Sivil- og familiestatus (ung og singel, singel med barn, ungt par med barn, middelaldrende par med barn, middelaldrende par uten barn, eldre og eldre singel)
- Antall barn og barns alder
- Foreldre og svigerforeldres bosted

B Personlig stedshistorie og flyttemotiver (i det aktuelle området)

- Innflyttingstidspunkt/botid
 - Var området og (det sosiale) nabolaget nytt eller etablert ved innflytting?
- Livsfase på innflyttingstidspunkt (sivilstand, antall barn, barns alder, yrkesaktivitet, etc.)
- Årsaker til flytting fra forrige bosted ("push"-årsaker)
 - Hvor lenge bodde man der?
 - Om intervjuobjektet ikke har sagt noe om det, spør om det er noe i livet som har endret seg rundt/etter flyttingen/som evt. påvirket flyttingen. Det være seg sivilstand, jobbsituasjonen/jobbsted, fått barn osv
- Årsaker til flytting til nåværende bosted ("pull"-effekter)
 - Hadde man planlagt å forbli her – eller var/er dette bare en "mellomstasjon"?
- Hva slags type sted lette man etter (sosialt, kulturelt og materielt¹⁵)?

¹⁵ Materielt viser både til økonomiske faktorer: boligen/området som en investering eller de økonomiske rammene husholdet hadde og dermed de muligheter man hadde. Videre viser "det materielle" til fysiske faktorer: avstand til sentrum, arbeidssted, skole-/barnehagetilbud, beliggenhet (jf. for eksempel utsikt) og natur, arkitektur med mer.

- Hvilke andre områder vurderte man/var man på visning andre steder/la man inn bud på bolig i et annet område?
 - Hvorfor ble nåværende området valgt (heller enn de andre som ble vurdert)?
- I hvilken grad fant man det man lette etter (sosialt, kulturelt, materielt) her?
- Var husholdets medlemmer enige om valget?
 - Hvem hadde ”siste ord”/hvem/hva avgjorde?
 - Var eventuelle barn uenige med de/den voksne? Hvorfor?
 - Har informanten/de andre i husholdet endret på sin oppfatning av området etter at man flyttet hit?
- Hvordan vil man karakterisere og vurdere området/nabolaget?
 - Materielt (klasse, fysisk utforming, geografi med mer)
 - Sosialt (bekjente, venner, holder folk seg for seg selv)
 - Kulturelt (matlukt, livsstiler, type mennesker med mer)
 - ”Etnisk” (nasjonaliteter, annerledes/like en selv)
 - Demografi/befolkningssammensetning
- Jeg har sett at dere har noen husordensregler her i sameiet/borettslaget.¹⁶ Synes du dette er viktig å ha? I så fall hvorfor?
 - Er det noen regler du synes er viktigere enn andre eller noen du er uenige i? Hvorfor?
 - Jeg ser f.eks. at dere har forbud mot [barnevogner i oppgangen/parabolantennene/det å lagre ting på balkongen], hva er grunnen til det? Og hva synes du om disse forbudene?
- Har området endret seg vesentlig mens hun/han/de har bodd der?
 - Hva synes man om det?
- Er befolkningssammensetningen endret vesentlig (sosialt, demografisk, sosioøkonomisk, kulturelt, etc.)?
 - Hvordan vurderer man disse endringene?
- Om det ikke er sagt:
 - Betyr naboene/nabolaget noe for deg?

¹⁶ Man kan også gripe fatt i observasjoner fra nabolaget: Er det en ”plan” bak at alle har like postkasser? Hva synes man om at mange i blokken har parabolantennene osv.

- Kjenner man naboene?
- Er naboene venner, bekjente eller for en stor del ukjente?
- Hvilke naboer har man vært på besøk hos/hatt besøk av?
 - Hvem er det en oftest drar på besøk til/får besøk av generelt?
- Er det en ”stikk innom” kultur her?/kan man låne noe av naboene?
- Barnevakt i nabolaget (vært selv/brukt nabo som det)
- Hvor bor ens nærmeste venner?
- Hva heter disse og hvordan ble man kjent?
- Hvor ofte treffes man, hva gjør man sammen og hvor?
- Hva er viktig for at man skal bli venn med noen?
- Venners alder og ”nasjonalitet”
- Hvor bor nærmeste slekt og hvor ofte treffes man?
- Hvor godt kjenner man området og nærliggende steder (navngi og få forklart hvordan og om man kjenner noen der)?
- Er området en bor i trygt?
 - Har man selv opplevd noe ubehagelig?
- Er dette stedet ”hjemme”?/føler man seg ”hjemme” her?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva er eventuelt hjemme?
- Identifiserer man seg selv med stedet/området/nabolaget?¹⁷
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
 - Har man sterke bånd til området?
 - Er det andre områder en føler seg sterkere knyttet til/man kanskje heller vil se som sitt ”sted”?
 - Passer stedet her din nåværende livsfase/livsstil?
 - Hva med de andre i husholdet?
 - Føler du at du og dine naboer (stort sett) har felles verdier/oppfatninger?¹⁸

¹⁷ For å få frem svar på slike problemstillinger, kan det være at andre spørsmål man stiller/har stilt gir svar, eller hint om svar som man så kan følge opp videre. I tillegg kan man spørre om informantene liker seg i området, om man føler en tilhørighet til stedet (hvorfor/hvorfor ikke), tilbringer man for lite tid/nok/for mye tid i nabolaget? Hvorfor? Er naboene ”som en selv”? Noen man treffer sosialt? Hvordan er stedets/boligenes design? Liker man for eksempel arkitekturen, fargene? Osv. Det er gjennom historiene til informantene om for eksempel valg av bosted (samt rundt sp. av ovennevnte karakter) man nærmer seg svar på slike problemstillinger. Får man ikke svar gjennom disse, er det kanskje grunn til å vente at de ikke identifiserer seg så mye med stedet. Uansett, man kan stille mer direkte/ledende spørsmål avslutningsvis, om man har behov det.

- Hva slags verdikonflikter finnes evt.?

C Oppvekst og flyttehistorie

- Fødested (by/bydel, eller region/sted/land)
- Hvordan opplevde hun/han/de de ulike oppvekststedene?
 - Oppvekststeder/stedstyper (urbant; by eller forstad, eller ruralt; tettsted eller landsbygd)
 - Boligtyper/boligområdetyper i oppveksten (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
 - Positive og negative sider ved disse stedene (romlig-materielle organisering, befolkningssammensetning, sosiale relasjoner, kultur, etc.)
 - Er noen av de tidligere bostedene ”idealer”/noe man vil ”tilbake til” – i så fall hvorfor?
 - Hvor har man følt seg mest ”hjemme” og hvorfor?
 - Hvilket sted er mest lik en selv/identifiserer man seg med?/Hvilket sted føler man seg mest hjemme/har man sterkest tilknytning til? Og hvorfor det?
- Årsaker til flytting i barndom og oppvekst
- Flytting i eller til Oslo og Osloregionen (tidspunkt og årsak)

D Bolig og boligkarriere

- Nåværende boligtype (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
 - Størrelse på bolig (kvadrater, antall rom)
 - Byggeår
 - Pusset opp?/standard
- Eier eller leier
- Pris/husleie
 - Få evt. utdypet om i hvor stor grad økonomi bestemte valg av bosted
- Tidligere boligtyper (etter å ha flytte ”hjemmefra”)
 - Størrelse
 - Eiet/leiet

¹⁸ Her kan det være snakk om alt fra barneoppdragelse, husholdsregler for ro og orden til mer ”store” verdispørsmål. Ofte kommer informanter inn på slike ting selv når de snakker om naboer og trivsel: Da nevner man kanskje at naboene i leiligheten over fester for mye, ikke deltar på dugnader osv.

- Standard/kvalitet (opp mot dagens)
- Tilfredshet med dagens bolig (og sted)
- Vurdering av boligen (og de private utearealene og andre fellesarealer som oppgang, blokk, borettslagets eiendom)
- Hva slags bolig kunne hun/han/de egentlig tenke seg?
- Hva er viktigst med en bolig (størrelse, planløsning, beliggenhet, arkitektonisk stil, status, etc.)?
- ”Sier” boligen noe om hvem hun/han/de er?¹⁹
- Har hun/han/de en eller flere fritidsboliger/hytter, eller et eller flere boliger, i tillegg til ”denne”?
- Hvor ligger de, og hvor ofte og når brukes de?

E Lokale hverdagslige praksiser

- Hvilke deler av stedet brukes og ferdes i? (Alle i husholdet)
 - Hvor handler man?
- Hvilke tidspunkter (i døgnet og gjennom uken)?
- For de med barn: I hvilken grad var skole/barnehage en faktor ved kjøp av bolig
 - Hvilken skole/barnehage går barn i og hvorfor denne?
 - Har man valgt bort noen skoler/barnehager og hvorfor?
 - I hvilken grad var skolekrets en vurdering ved flytting?
 - Er man fornøyd med skolen/barnehagen og hvorfor/hvorfor ikke?
 - Er skole/barnehage relevant om en skal flytte?
 - Hvordan er det å ha barn her?
 - Hvordan trives barna her? (Sett det gjerne opp mot der de evt. bodde tidligere)
 - Hvordan trives de på skolen?
 - Har skolebyttet noen gang vært vurdert? (I så fall hvorfor?)
 - Har de venner i nabolaget?
 - Er de mye ute i området?
 - Hva gjør de ute, med hvem?
 - Hva slags organiserte fritidsaktiviteter bedriver barna i området/utenfor nabolaget?

¹⁹ Det er ønskelig at intervjueren noterer seg sine egne inntrykk av boligen (mest mulig beskrivende)

- Engasjement i og bruk av lokale lag og foreninger, eller i andre nærmiljøaktiviteter (uformelle, men organiserte, sosiale sammenkomster som hageselskaper, grillfester, dugnader etc.)
 - Hvorfor?/Hvorfor ikke?
 - Hvordan vurderer man andre naboers engasjement på slike lokale arrangementer som dugnader/velforeninger/i det lokale idrettslaget?
 - Om man selv har barn: Hvordan vurderer man andre foreldres engasjement for barnas skolegang osv?
- Engasjement i og bruk av lag/foreninger lokalisert utenfor området?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Har stedet/forstaden de tilbud og institusjoner som er nødvendige eller ønskelige?
- Hva ”trekker” en ut av området og hvor ofte? (Skole, jobb, shopping, kultur)
- Få informantene til å utdype om en går på konserter, kino, museer, osv/hva slags utesteder og kafeer en liker, om en bruker marka mye, osv.²⁰Hvordan vurderes stedets utforming (også opp mot hverdagens gjøremål)?
- Er stedet/nabolaget et sosialt fellesskap?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan er Oslo/Osloregionen som bosted og er det her man helst vil bo?
 - Føler man seg hjemme i Oslo/Ski?
 - Identifiserer man seg med Oslo/Ski?
- Oslo blir omtalt som en ”delt by”, hva tenker du om det?
 - Har den etniske og klassemessige sammensetningen i et område innvirkning på egne bopreferanser?

F Stedets omdømme

- Hvilket inntrykk tror man at andre har av stedet?
 - Hva synes du?
- Hvordan framstilles/beskrives stedet i media (lokalt og ev. nasjonalt)?
 - Synes man at medias fremstilling av området [f.eks. Groruddalen] stemmer?
- Har hun/han/de inntrykk av at stedet/nabolaget er attraktivt?²¹

²⁰ Det er nyttig å få informasjon om informantenes ”livsstil” da dette ofte blir trukket frem i analyser av bostedspreferanser/nabolagspreferanser/nettverk lokalt. Slike spørsmål kan en med fordel ta underveis, om samtalen åpner for det der og da: ”Hva slags konsert var det?” ”Hvor spiste dere da?” Eller om de for eksempel har en kunstplakat på veggen kan en spørre om ”bakgrunnen” for det osv. Til sammen vil en da forhåpentligvis få et relativt rikt bilde av ”livsstil”.

²¹ Det er viktig å merke seg at f.eks. en bydel kan bli vurdert helhetlig som et negativt område, mens akkurat ens eget nabolag er ”unntaket”.

- Hva synes man selv om nærliggende nabolag og områder?
- Er stedet unikt, eller som mange andre forsteder?
- Hva kalles stedet, eller nabolaget, på folkemunne (noe annet enn ”offisiell betegnelse”)?
- Hvilken oppfatning tror du de som bor i nærheten, i kommunen og på andre steder, har av stedet?
- Har stedet et godt eller dårlig ”rykte”, hvorfor?
- Har stedet vært omtalt som et ”problemområde”, eller som et ”problemfritt” sted?
- Gir det status å bo der?
- Hva synes hun/han/de om prisnivået, sammenlignet med andre tilsvarende steder?
- Hvorfor tror hun/han/de det er dyrt, eller rimelig?

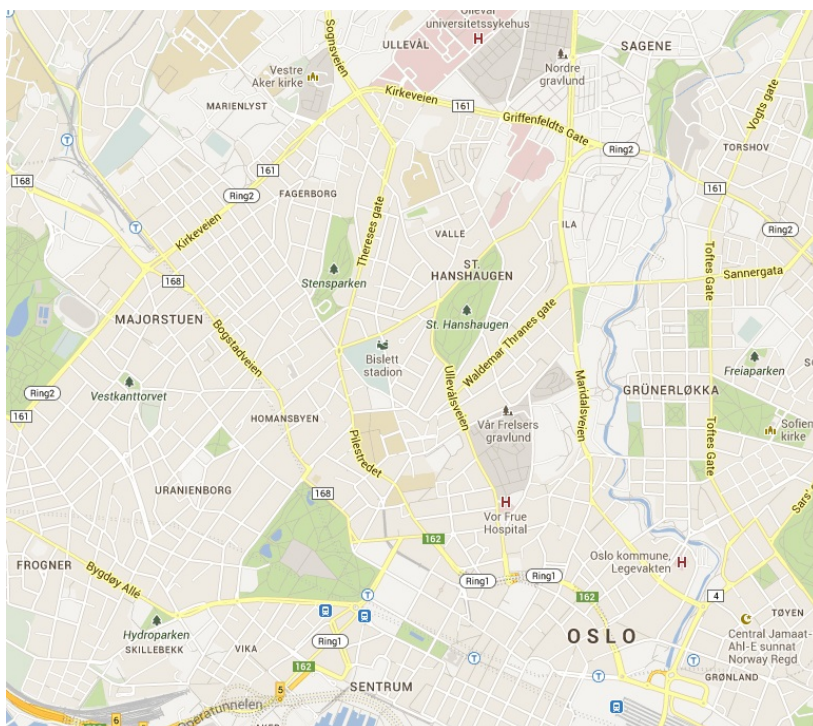
G Framtidsutsikter

- Hvordan tror man at stedet vil utvikle seg (befolkning, kultur, fysiske struktur, omgivelser, etc.)?
- Er det spesielle ting man er opptatt av?
- Er det noe man er redd for?
- Vil det bli mer eller mindre attraktivt å bo der? Er det et område som er på vei opp eller ned i (sosial) status, eller anseelse? Henger det sammen med pris?
- Hvor lenge kom mer man til å bo der?
- Hva har betydning for en eventuell beslutning om å flytte (livsfase, økonomi, bolig, sosiale relasjoner, stedets kvaliteter, omdømme etc.)?
- Kjenner man/vet man om andre i området som har flyttet og i så fall hvorfor?
- Hvor, eller til hva slags typer sted/boligområde, kan hun/han/de tenke seg å flytte til, hvis det blir aktuelt å flytte?²²
- Kunne man tenke seg å flytte til en annen bolig på dette stedet, eller i dette nabolaget?
 - Vet man om naboer som har flyttet ”internt”?
- Hvis man skal flytte, hva er årsakene til det, og hvilken betydning har dette stedet og hva er bedre med den ”nye” bostedet?

²² Om informanten har nevnt andre steder underveis, kan man for eksempel konkret spørre om dette er aktuelle steder å flytte til og hvorfor/hvorfor ikke.

Kart

1. Bydel St Hanshaugen

2. Bydelene i Oslo

